

ՀԱՅՈՑ ԼԵՂՈՒ
ՀԱՅՈՑ ԼԵՂՈՒ
ՀԱՅՈՑ ԼԵՂՈՒ

ՀՀ Կոմունիստական կուսակցության Կենտրոնական Կոմիտեի
Կոմկուլտուրայի Կենտրոնի հրատարակած
ՀՀ Կոմունիստական կուսակցության Կենտրոնական Կոմիտեի

ՍՈՒՍԱՆ ՄԱՐԿՈՍՅԱՆ

ՀԱՅՈՑ ԼԵՂՈՒ

V դասարանցիների համար

ԵՐԵՎԱՆ 1996 ՇԱՂԻԿ Թ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԱՆՔՆԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

* ԵՐԵՎԱՆԻ ԱՆՔՆԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՀԱՉՅՈՒՆԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՉՅՈՒՆԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հնչյուն և տառ

1. Տառերի անունները կարդա՛:

Ա ա - այբ	Ժ ժ - ժե	Ճ ճ - ճե	Ռ ռ - ռա
Բ բ - բեն	Ի ի - ինի	Մ մ - մեն	Ս ս - սե
Գ գ - գիմ	Լ լ - լուն	Յ չ - հի	Վ վ - վել
Դ դ - դա	Խ խ - խե	Ն ն - նու	Տ տ - տյուն
Ե ե - եչ	Ծ ծ - ծա	Շ շ - շա	Բ բ - բե
Զ զ - զա	Կ կ - կեն	Ո ո - ո (վո)	Յ ջ - ջո
Է է - է	Վ Վ - Վո	Չ չ - չա	ՈՒ ու - ու
Ը ը - ըթ	Ձ ձ - ձա	Պ պ - պե	Փ փ - փյուր
Թ թ - թո	Ղ ղ - ղապ	Ջ ճ - ճե	Բ բ - բե
			Եվ և - և
			Օ օ - օ
			Ֆ ֆ - ֆե

2. Ինչո՞ւ են հայերեն տառերը միասին «այբուբեն» կոչվում:

Ինչ է նշանակում «Այբբենարան»:

3. Տրված տառերն այբբենական կարգով դասավորիր: Ո՞ր տառերն են դուրս մնացել:

Ճ, ջ, ժ, ձ, յ, ռ, ք, ց, է, դ, փ, բ, ս, մ, ո, կ, ը, թ, ծ, վ, գ, ե, ա, ն, ի, ր, հ, պ:

4. Ձևնի՞ր ոտղագրական բառարանը և պարզի՞ր, թե բառերն ինչպե՞ս (ինչ կարգով) են դասավորված:

5. Տրված բառերն այբբենական կարգով դասավորիր:

Եղինջ, շյուղ, պարզգամ, դարպաս, թակարդ, կաթսա, սրճեփ:

6. Տրված բառերն այբբենական կարգով դասավորիր:

Մթերք, մղկտալ, մողես, մխիթարել, մալյան, միլիոն, մրջյուն, մեղավոր:

7. Տրված բառերն այբբենական կարգով դասավորիր:

Երբեք, որեք, այժմյան, դասփարակ, գաղտնի, ելեք, արդուկ, երբեք, զգվորոց, երախտիք, որեիցե, զվարթ, ականջող, բերրի, օրբան, արարական, մրրիկ, թղթակից, զարթնել, հեքիաթասաց:

8. Այբբենական կարգով դասավորիր՝

- ա) սենյակիդ իրերի անունները,
բ) սիրածդ գրքերի անունները,
գ) անուններն այն առարկաների, որոնք կուզենայիր ունենալ:

9. Մեկ տառ փոխելով՝ տրված բառերից ստացի՞ր նոր բառեր:

Օրինակ

որդ - արդ (հիմա), երդ, որբ, որթ, ործ, որմ (պապ), որջ, որս:

Նորդ, հարդ, ուղդ, աղդ, գիրք:

10. Խոմերից ընտրիր իմաստով մոտ մեկական բառ և գույգեր կազմիր:

Ա. Վնչել, հնչյուն, բարեհունչ, հնչեղ:

Բ. Գեղեցկաձայն, ձայնել, ձայնեղ, ձայն:

11. Տրված բառերով նախադասություններ կազմիր:

Վնչել, հնչյուն, գրել, գիր:

12. Նախադասության մեջ ընդգծված բառը փոխարինի՞ր տրվածներից մեկով:

Տառեր, հնչյուններ, գրերը, ձայն:

Հանկարծ ինչ-որ երգի ձայներ լսվեցին:

Ամեն ինչ լուռ էր, ոչ մի հնչյուն չէր լսվում:

Հայերեն տառերը Մեսրոպ Մաշտոցն է ստեղծել:

Անձանոթ գրեր են, չեմ կարողանում կարդալ:

13. Տրված բառերում ո՞ր տառերով (նշաններով) է գրվել է հնչյունը:

Էջ, էի, էգ, էքսկուրսիա, կես, սեր, փեր, հավերժ, բազե, րոպե:

14. Տրված բառերում ո՞ր տառերով (նշաններով) է գրվել օ հնչյունը:

Օր, օգուր, օտար, օղակ, մորեխ, նոր, կտոր, սովորել, պահածո, երեկո, կինո:

15. Տրված բառերում ե և ո տառերն ինչպե՞ս են կարդացվում:

Ա. Եղանակ, երագ, երամ, երկիր, երդում, եռալ, եղնիկ:

Բ. Ոգնի, ող, որս, ոսկոր, ոստ, որակ, ուրբ:

16. Տրված բառերում և տառն ինչպե՞ս է կարդացվում:

Ա. Հարևան, Սևան, հեալ, փերն, կեղև, թև, սև:

Բ. Նաև, թևև, և:

17. Տառերը կարդա՛ այնպես, ինչպես հնչում են (փառերի անունները մի՛ կարդա), հետո պատասխանի՛ր հարցերին:

Հայերենն ունի երեսունինը փառ, երեսունվեց հնչյուն.

ա) ո՞ր փառերն են նույն հնչյունն արտահայտում,

բ) ո՞ր փառերն են մեկից ավելի հնչյուն արտահայտում:

18. Տրված միջբերից որո՞նք են ճիշդ համարում (պատասխանելուց առաջ մեկ անգամ ևս կարդա նախորդ առաջադրանքները):

ա) Հնչյունը և փառը նույն բաներն են, դրանք իրարից չեն փարբերվում:

բ) Հնչյունը և փառը փարբեր բաներ են. հնչյունը լսվում և արտասանվում է, իսկ փառը գրվում ու կարդացվում է:

գ) Տառը հնչյունի նշանն է:

19. Հայերենի երեսունվեց հնչյունների նշանները (փառերը) գրի՛ր: Ո՞ր փառերը դուրս մնացին:

20. Հար-հար արտասանի՛ր տրված հնչյունները (շշուկով կամ բարձրաձայն): Փորձի՛ր պարզել, թե առաջին և երկրորդ խմբերի հնչյուններն ինչո՞ւ են փարբերվում:

1. Բ, գ, դ, զ, թ, ժ, Լ, Լւ, ծ, կ, հ, ձ, ղ, ճ, մ, յ, ն, շ, չ, պ, ջ, ռ, ս, վ, փ, բ, ց, փ, ք, ֆ:

2. Ա, Է, Ը, Ի, օ, ու:

21. Հնչյունների խմբերն անվանի՛ր (դրանց անուննե՛ր դիր) և տրված նախադասությունները լրացրո՛ւ:

1. Բ, գ, դ, զ, թ, ժ, Լ, Լւ, ծ, կ, հ, ձ, ղ, ճ, մ, յ, ն, շ, չ, պ, ջ, ռ, ս, վ, փ, բ, ց, փ, ք, ֆ. սրանք ... հնչյուններ են:

2. Ա, Է, Ը, Ի, օ, ու. սրանք ... հնչյուններ են:

22. 20-րդ և 21-րդ առաջադրանքներում տրված մի խմբի հնչյունները կոչվում են ձայնավոր, մյուս խմբի հնչյունները՝ բաղաձայն: Այդ անունները տեղադրի՛ր տրված նախադասությունների մեջ:

1. Բ, գ, դ, զ, թ, ժ, Լ, Լւ, ծ, կ, հ, ձ, ղ, ճ, մ, յ, ն, շ, չ, պ, ջ, ռ, ս, վ, փ, բ, ց, փ, ք, ֆ. սրանք ... հնչյուններ են:

2. Ա, Է, Ը, Ի, օ, ու. սրանք ... հնչյուններ են:

23. Տրված բառերի մեջ մյուսող հնչյունները գրի՛ր (իսկազծում տրված է, թե քանի՛ հնչյուն կա):

Օրինակ

ասեղ (4) - ա, ս, ե, դ:

Արմատ (5), երերալ (7), երազ (5), որոտ (5), փերև (5), որոշում (7), երևելի (8):

24. Հաշվի՛ր, թե տրված բառերի մեջ քանի՛ փառ, քանի՛ հնչյուն կա:

Օրինակ

եղևիկ - 5 փառ, 7 հնչյուն:

Երիտասարդ, ոլոռ, ողնաշար, հրշեջ, գրքույկ, բարև, կարևոր, բաճկոն, ուրբ, երամ:

Հնչյունը լսվում և արտասանվում է, իսկ փառը գրվում է: Տառը հնչյունի նշանն է:

Հայերենում երեսունվեց հնչյուն կա: Դրանք արտահայտվում են երեսունինը փառերով:

Երեսունվեց հնչյուններից վեցը ձայնավորներ են (ա, է, ը, ի, օ, ու), իսկ երեսունը՝ բաղաձայններ (բ, գ, դ, զ, թ, ժ, Լ, Լւ, ծ, կ, հ, ձ, ղ, ճ, մ, յ, ն, շ, չ, պ, ջ, ռ, ս, վ, փ, բ, ց, փ, ք, ֆ):

Է և Ե փառերը Է հնչյունի նշաններն են:

Օ և ո փառերը օ հնչյունի նշաններն են:

Ե և ո փառերը կարող են մեկից ավելի հնչյուն արտահայտել (Ե-յԷ, ո-լօ):

Մեկից ավելի հնչյուն է արտահայտում նաև Լ փառը (կա՛մ Էլ, կա՛մ յԷլ):

Վանկ

25. Տրված բառերը հնչյունախմբերի են բաժանված: Ուշադրություն դարձրու զրանց մեջ մտնող ձայնավորներին ու բաղաձայններին և պատասխանիր հարցերին:

Մարդասեր - մար-դա-սեր, կառապան - կա-ռա-պան, ձեռագիր - ձե-ռա-գիր, հեռագիր - հե-ռա-գիր, մեղեդի - մե-ղե-դի, բարեկամ - բա-րե-կամ, աշակերտ - ա-շա-կերտ, ուրիշ - ու-րիշ, օղապարան - օ-ղա-պա-րան, օրինակ - օ-րի-նակ:

Վանկը քանի՞ հնչյունից կարող է կազմվել:

Վանկում ինչպիսի՞ հնչյունի առկայությունն է պարտադիր:

26. Նախորդ վարժության օրինակով՝ տրված բառերը վանկերի բաժանիր (փոխկազմում տրված է զրանց քանակը):

Արահեմ (3), կաժան (2), հերոս (2), բերանբաց (3), արկածային (4), արդարադատ (4), կարգապահ (3), հերթական (3), մատակարարել (5), ազատասեր (4):

27. Տրված են վանկեր: Վերականգնիր վանկարված (վանկերի բաժանված) բառերը:

Օրինակ՝

թե-թե-վա-նալ - թեթևանալ:

Ա. Տե-րև, ա-րև-մուրք, ա-րև-կող, Տա-թև:

Բ. Տե-րև-վա-թափ, անձ-րե-վա-յին, ա-րե-վոտ, հե-վալ, րե-վե-ռա-յին, ձե-վա-կան, թե-վա-վոր, ու-ղե-վոր, սե-վա-նալ:

28. Տրված բառերը վանկարիր (վանկերի բաժանիր): Ընդգծիր այն-երը, որոնք վանկարման ժամանակ երկու տառով (ե, վ) չեն գրվում:

Սևուկ, թեթևություն, անձրև, բարևել, կարևոր, արևշող, թևանցուկ, րևական, թեթև:

29. Տրված վանկերը միացրո՛ւ: Ընդգծվածներն ինչո՞ւ են կոչվում զաղարնավանկ:

Օրինակ՝

սըր-տուր - սրտուր:

Գը -լուխ, առ-տըղ, հրո -չակ, զը -նացք, վըխ -տալ, ան-կըրկ - նե-լի, շը-րըխ-կան, թըռ -վը-ռալ, կըրկ-նու-թյուն, ձե-ռըն-տու:

30. Տրված բառերը վանկարիր՝ զաղարնավանկիչ-երը գրելով:

Կրկին, դոնբաց, երբեմն, գրքային, կրակ, ուրեմն, ծանր, սրտաբաց, զվարթ, փխրել, խմբավորել:

31. Տրված բառերը վանկարիր:

Ա. Արքայական, մեծանալ, կենտրոնական, վերջնական, ներմակաթև:

Բ. Նաստառ, կեղևապար, տերևաթափ, կարևորել, թևաբարձ:

Գ. Անկրկնելի, անդնդախոր, մտածել, մրցանակ, գտնել, արկղ:

32. Փորձիր բացատրել, թե ինչո՞ւ է բաժինն անվանվել «Ննչյունաբանություն»:

Վանկ է կոչվում բառի մեջ մտնող հնչյունը կամ հնչյունախումբը, որն արտաբերվում (արտասանվում) է մեկ շնչով:

Ձայնավորները վանկարար (վանկ կազմող) հնչյուններ են. առանց ձայնավորի վանկ չկա:

Վանկը կարող է նաև մի հնչյունից (ձայնավորից) կազմված լինել:

Երկու ձայնավորների միջև եղած մեկ բաղաձայնն անցնում է հաջորդ վանկին:

Երկու ձայնավորների միջև եղած երկու և ավելի բաղաձայններից միայն մեկն է անցնում հաջորդ վանկին:

Բառի մեջ վանկարար չ հնչյունը չի գրվում. նա միայն վանկարման ժամանակ է երևում:

3623016 64 540

Հնչյունը լսվում և արտասանվում է, իսկ տառը գրվում է: Տառը հնչյունի նշանն է:

Հայերենում երեսունվեց հնչյուն կա: Դրանք արտահայտվում են երեսունինը տառերով:

Երեսունվեց հնչյուններից վեցը ձայնավորներ են (ա, է, ը, ի, օ, ու), իսկ երեսունը՝ բաղաձայններ (բ, գ, դ, զ, թ, ժ, լ, խ, ծ, կ, հ, ձ, ղ, ճ, մ, յ, ն, շ, չ, պ, ջ, ռ, ս, վ, տ, ռ, ց, փ, ք, ֆ):

4464

Բառի մեջ մտնող հնչյունը կամ հնչյունախումբը, որն արտաբերվում է մեկ շնչով, կոչվում է վանկ։

Վանկարար (վանկ կազմող) հնչյունները ծայրավորներն են. առանց ծայրավորի վանկ չկա։

ԲԱՌԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

Բառիմաստ

33. Մի բառով գրի՛ր:

- ա) Առարկա, որը վերից վար կախվելով՝ ծածկում, փակում է որևէ բան: Դա նաև բեմն է բաժանում հանդիսասրահից:
- բ) Միջատ, որ երկու թև ունի ու բարալիկ կնճիթ, որով սնվում է: Իսկ սնվում է արյունով:
- գ) Արհեստավոր, որն զբաղվում է երեսը սափրելու, մազերը կտրելու, հարդարելու գործով:
- դ) Պղնձյա առարկա, որի մեջ մեքաղյա լեզվակ է կախված: Բարակ կամ հաստ պարանով լեզվակը պապերին են խփում՝ հնչեցնելու համար:

34. Գրավոր պատմիր, թե՛ Կրկնաբան ի՞նչ է նշանակում:

Գիրք, դիմակ, դերասան, ընկույզ, ժպիտ, երեխա:

35. Ի՞նչ է նշանակում՝

հեռախոս, դպրոցական, ձայնագրիչ, ականջ, աղմուկ:

36. Տրված հնչյունախմբերը համեմատիր՝ և պարզիր, թե՛ ո՞րն է դրանց փարբերությունը:

- Ա. Արև, թռչուն, ոնգեղջյուր, սրեղծել, մարդ:
- Բ. Բևա, ոնջթու, ույջեռնգղր, ծղեպուլե, արդմ:

37. Զո կարծիրով տրված հնչյունախմբերից որո՞նք են բառեր (արտագրի՛ր կամ ընդգծիր): Պատասխանը պարզառարանիր:

Բարդի, աղնկի, ձրաբր, հեղուկ, կնիքալ, թանձր, չաբեռալ, կանչել:

38. Փորձիր բացատրել, թե՛ ի՞նչ է բառը:

39. Բացատրիր, թե՛ զրույս բառը ամեն մի նախադասության մեջ ի՞նչ իմաստով է կիրառված՝ փոխարինելով/սեղ, դեկավար, կարար, ծայր, մաս, վրա բառերով: Ո՞ր նախադասության մեջ զրույս բառն այլ բառով չես կարող փոխարինել:

- Արջը զրույսը բարձրացրեց:
- Սարի զրույսն ինչ-որ բան է փայլում:

Այն մարդը զրույս չունի:

Գրքի առաջին զրույսը շատ հեքաբքքիր էր:

- Իսկ ո՞վ էր ձեր զրույսը, - որոպաց զորավարը՝ դիմելով զլսիկոր զինվորներին:

Ինչ-որ մեկը թերթ է մոռացել պահարանի զլսիկ:

Գերանի զլսից բռնիր:

40. Ընդգծված բառը նախադասության մեջ ի՞նչ իմաստով է կիրառված:

Այդ բառը ո՞ր նախադասության մեջ է հիմնական իմաստով գործածված:

Ծաղիկը բացվեց ու ձգվեց դեպի արևը:

Նարսանիքի բոլոր կենացները ծաղիկներին էին ուղղված:

Մեր ծնողներն ասում են, թե մենք եք կյանքի ծաղիկները:

Շատ լավ գործ եք սկսել. սա դեռ ծաղիկն է, պտուղները հետո եք փեսնելու:

Իր երկիրը հասնելուց հետո էլ իշխանը չէր մոռանում այն ամրոցի ծաղիկ փրոտիուն:

41. Նախորդ վարժություններում գործածված զրույս, ծաղիկ բառերն ի՞նչով են նմանվում:

Բացատրիր՝ «Գազմիմաստ» բառը:

42. Նաց բազմիմաստ բառով նախադասություններ կազմիր քեզ հայրնի բոլոր իմաստներով:

43. Չոր բազմիմաստ բառով նախադասություններ կազմիր քեզ հայրնի բոլոր իմաստներով:

44. Ընդգծված բառը փոխարինիր՝ տրվածներից մեկով և բացատրիր, թե՛ ի՞նչպե՞ս ընկրեցիր:

Տիան, պայծառ, հուր, դեմք, հավաքել, շրջապատել:

Ծաղիկների բույրը ինձ մի հին երգ է հիշեցնում:

Արևելքի կինն ինչո՞ւ է ծածկում երեսը:

Չորքը պաշարել էր բերդն ու սպասում էր հրամանի:

Թագավորը ժողովել էր բոլոր հպարակներին, որ առաջինը ինքն ավերիսն (բարի լուրը) ասի:

Ընախորժ պարմության մեջ ընկանք:

Միալար անձրևներից ու մառախուղից հետո վերջապես մի արևոտ օր բացվեց:

45. *Տրված բառերը գրիր րեքստորոս հանդիպող, իմաստով մոտ բառերի փոխարեն:*

Գլուխների, փուլը, հայտնագործեցին, պահել, կրակ, կենդանիներին, ընդհանրացնել, փարբեր, սարքել, հողագործությունը:

Մեր թվականությունից հազարավոր տարիներ առաջ սկսվեց մեծ հայտնագործությունների շրջանը: Մարդիկ գտան, թե ինչպե՛ս պետք է պահպանել հուրը, ինչպե՛ս գազաններին յուրային դարձնել, քարից ու ոսկորներից զանազան գործիքներ պատրաստել, և վերջապես սկսեցին զբաղվել երկրագործությամբ:

46. *Նամենալորի՛ր յուրաքանչյուր խմբի մեջ մտնող բառերի ձևերը և իմաստները (ինչ են նշանակում) և լրացրո՛ւ նախադասությունը:*

Ա. Գնալ, ընթանալ, սլանալ, արշավել, սուրալ:

Բ. Փնտրել, որոնել, ման գալ:

Գ. Մտածել, խորհել, միտք անել:

Ամեն մի բառաշարքի բառերը իմաստով ... են, բայց ձևով՝ ... ։ այդ բառերը կարելի է անվանել ...:

47. *Տրված բառերն ըստ իմաստների նմանության բաժանիր՝ չորս խմբի:*

Ջարդել, հավաքել, հասկանալ, պահել, ամբարել, փշրել, ծածկել, կտրել, պարզել, քողարկել, կտոր-կտոր անել, գլխի ընկնել, թաքցնել, ժողովել, գումարել, կռահել, պատսպարել, կտրակել, կտրրալել:

48. *Իմաստով մոտ բառերը կոչվում են հոմանիշներ (հոմ - նման, կից): Տրված բառերը բաժանիր՝ հոմանիշների չորս խմբի:*

Երկիր, մագ, դեպք, արշալույս, ծեգ, պետություն, հյուսք, եղելություն, ծամ, թագավորություն, պարահար, վարս, այգաբաց, կայսրություն, հեր, իրադարձություն, միջադեպ, տրեություն, լուսաբաց:

49. *Ընդգծված բառերն ու արտահայտությունները փոխարինիր՝ տրված հոմանիշներով:*

Նկատվողել են նրանց, սարսամի, անցնելիս, ապրում են, կացարան, առաք, գործածում են, նկատել են, հայտնաբերել են, կերակրվում են:

Վիճալայներում, ձյունոտ անտառով գնալիս, գիտական արշավախմբի անդամները տեսել են մորթիներով ծածկված

երկու կնոջ: Գլխնականները գնացել են նրանց հետևից և գտել են նրանց բնակարանը, որ քարանձավ է եղել: Պարզվում է, որ 20-րդ դարում դեռ գոյություն ունեն քարանձավային մարդիկ: Նրանք չեն կարողանում օգտվել կրակից, իսկ որպես հագուստ օգտագործում են վայրի կենդանիների մորթիները: Մնվում են հում սննդով, որը կացարանի շրջակայքում շատ է: Քաղաքակիրթ մարդկանց հետ առաջին հանդիպումն ուղեկցվել է վախով ու ծայրաստիճան զարմանքով:

50. *Ընդգծված բառերը փոխարինիր՝ տրված հոմանիշներով:*

Գլուխ, Սուրբ գիրք, ազգ, բարկանալ, էլ, ուզել, շինել, իրար, ցրվել, գործածել, հասկանալ:

Աստվածաշնչում գրված է, որ մարդիկ Բաբելոնում ցանկանում են այնքան բարձր աշտարակ կառուցել, որ կարարը երկինք հասնի: Աստված գայրանում է մարդկանց վրա ու խառնում նրանց լեզուները: Մարդիկ այլևս մեկմեկու խոսքը չեն ընկալում, խառնաշփոթություն է առաջանում, և ժողովուրդները սփռվում են աշխարհով մեկ:

Ուտի «բաբելոնյան աշտարակաշինություն» արտահայտությունն օգտագործվում է, երբ ցանկանում են բնութագրել խառնաշփոթություն, աղմուկ, անկարգություն:

51. *Նախադասության բառերից մեկը փոխիր՝ առանց միտքը փոխելու:*

Օրինակ՝

Արջուկը քարայրից դուրս եկավ ու շճմած կանգ առավ: - 1. *Բոթոթը* քարայրից դուրս եկավ ու շճմած կանգ առավ: 2. Արջուկը *քարանձավից* (այրից, անձավից) դուրս եկավ ու շճմած կանգ առավ: 3. Արջուկը քարայրից *ելավ* (դուրս թռավ) ու շճմած կանգ առավ: 4. Արջուկը քարայրից դուրս եկավ *և* շճմած կանգ առավ: 5. Արջուկը քարայրից դուրս եկավ ու *շփոթված* (զարմացած) կանգ առավ: 6. Արջուկը քարայրից դուրս եկավ ու շճմած *կանգնեց*:

Դարբնի աղջիկն առավուրից մինչև իրիկուն պետք է խոհանոցում չարչարվեր:

Ինչ-որ մեկը պարոտիանը թակեց ու շփալ-շփալ հեռացավ:

Անսպասելի մի խշռոց ականջն ընկավ, ու ձին լարվեց:

Քո ճանապարհին միայն մեկ խոչընդոտ կա:

Անխոս առաջ էր քայլում՝ առանց մեկի վրա ուշք դարձնելու:

Չորի պոնկին, աշնան հողմերի առաջ անկուրրում ու անվախ, մի ծառ էր կանգնել:

52. Ընդգծված բառերը փոխարինիր՝ փրված հոմանիշներով: Տրված և ստացված փոխարենները համեմատիր (բացի բառերից՝ ինչ է փոխվել):

Կողք, գույն, ճամփա, գնալ, գնացող, պարել, կուզ, փափակ, ծոված, թեքել, ձանձրալի, ամալ, անտառներ, հենց, խառնվել, սար:

Ճանապարհի եզրով, շղթա կազմած, դանդաղ ընթանում են ուղիները: Նրանք ներկված են անապարհ երանգով, սապարները մաշված են ու կախված են մի կողքի: Մլացող ավտոմեքենաների բարձրացրած փոշին թուխպի նման պարուրում է նրանց, բայց ուղիներն անվրդով շրջում են գլուխները: Անապարհ փաղարկալի է ու միօրինակ, նա հեռու հորիզոնում ձուլվում է իր նման գորշ ու փաղարկալի երկնքին: Ոչ բլուր է երևում, ո՛չ ցածրավայր: Ահա այսպեղ էլ հեռավոր ժամանակներում մարդիկ որոշեցին, որ Երկիրը փափարակ է:

53. Կերերի փոխարեն գրիր՝ փրված հոմանիշներից մեկը (ամենահարմար):

Մեկ էլ, թթի կարմիր շիրան պոռններին, ներս ընկավ պոռնուր փղան՝ շոգից կարմրած ... (թերեով, այսերով):

Նյութը քթի փակ լարի ... (հեռում, քնծածաղում, ծիծաղում, ծպտում) էր երեխայի շարախոսության վրա:

Առաջ բերեցին նրա ... (ազնվատիմ, վեհագգի, գրարյուն) նժույգը:

Լքված նավը կամաց-կամաց ... (սուզվում, իջնում, խորտակվում, ընկղմվում) էր:

Նրա բոլոր հույսերը ... (սուզվում, խորտակվում, ընկղմվում) էին:

54. Տրված բառերն ըստ հոմանիշության բաժանիր՝ հինգ խմբի:

Մնացուկ, ոսր, մնացորդ, շյուղ, թափոն, մառան, նկուղ, կասկած, թերմացք, նախափինք, փարակոյս, պարսավանք, հանդիմանություն, փարակոսանք, շրեմարան, երկմարություն, թափթփուկ, շիվ, կշտամբանք, ճյուղ, ավելցուկ, անարգանք:

55. Միտալ կամ ոչ փոխարեն գործածված բառերը գրիր՝ և ուղղիր՝ դրանց հոմանիշները գրելով:

Մի թարմ աշակերտ կա մեր դասարանում:

Նվաճողին լավ դիրքի, որ շուր լավանա:

Տարվա ծայրին մի անակնկալ էլ կար:

Մարտնու ալը գլորվեց մինչև անձանոթի կոշիկն ու հանգստացավ:

56. Բառերը գույգ-գույգ խմբավորիր՝ ըստ օրինակի: Եթե մուր, նման խմաստ ունեցող բառերը հոմանիշներ են, ինչպես կրկնվեն հակառակ խմաստ ունեցողները:

Օրինակ

բարձր - ցածր,

փայլ - վերցնել:

Միշտ, անարար, ոչնչացնել, արարավոր, բացահայտ, թույլ, վերջին, համաձայնել, հանգստանալ, գրնել, երբեք, հավաքել, աջ, արթուն, քնած, հրաժարվել, առաջին, զաղարնի, ամուր, աշխատել, ընդունել, կորցնել, սրեղծել, վարնել, մերժել, ձախ:

57. Տրված բառերի հականիշները գրիր:

Միրուն, լավ, մեծ, ներքև, ուշադիր, բարեկամ, աղքատ, կուշտ, դիտավորյալ, հիշել, վառել, դրական, հրաժեշտ փայլ, հյուսել, թույլատրել, ընկնել, գումարել, թափթփել, պապանձվել, գիշեր, ելք, ավարտել, օգնել, արագացնել:

58. Կերերը փոխարինիր ընդգծված բառերի հականիշներով:

Կենսաբանները պնդում են, որ գազանները միայն շարժվող առարկաներն են փնտրում ... կենդանին անհետանում է նրանց աչքից:

Մարդիկ դադարի երկինք են փնտրում, իսկ ծիծեռնակի, ջրածիծառի և մի քանի ուրիշ թռչունների համար երկինքը ... է միջավայրերով:

Գիտնականները պարզել են, որ սպորջրյա աշխարհը ոչ թե ..., այլ աղմուկի աշխարհ է:

59. Առանձին ընդգծված բառերի հականիշներով լրացրո՛ւ:

Անպարտ ծառը կկտրեն, ծառին քար կգցեն:

Բարին որ չլինե, աշխարհը կքանդե:

Դեհի դժոխքը ցույց չտա, ճանապարհը չի իմանա:

Թացն էլ հեղ փառված է:

Կաթի հեղ մութը հոգու հեղ

Նագուստի նորն է լավ, ընկերոջ ...:

Մինչև չգա վերջինը, չի հիշվի ...:

60. Բաց թողնված յուրաքանչյուր բառի փոխարեն ընդգծված բառերից մեկի հականիշը գրիր:

Շվեդ հոգեբանները փորձեցին ստուգել, թե իրո՞ք միայն կանայք են սիրում հայելուն նայել: Մտնողի մի առարկան

կենսորոնում, *աչքի ընկնող* Գրեգոր, մի մեծ հայելի դրեցին, իսկ կողքին՝ ... Գրեգոր մի կինոխցիկ: Պարզվեց, որ հայելի սիրում են ... Գրեգորի: Օրվա ընթացքում այդ հայելուն նայեց չորս հարյուր տասներկու *կին* և յոթ հարյուր յոթանասուներեք ...:

61. *Կերպերը փոխարինիր ընդգծված բառերի հակառակներով:*

Փղերի մի մեծ խումբ *հարձակվել էր* Սուդանի Գ-ենեա քաղաքի վրա և ամայացնում էր քաղաքի շրջակայքը: Ո՛չ աղմուկ առաջացնող հարուկ հարմարանքներից, ո՛չ էլ հրաձգությունից փղերը *չէին վախենում* նրանք անգամ քաղաք մտնել: միայն այն ժամանակ, երբ սպանվեց առաջնորդը՝ մի մեծ արու փիղ, որը ղեկավարում էր հարձակումը:

62. *Նախանիշ բառերով կապակցություններ կազմիր և փորձիր բացատրել, թե դրանք ինչ կարող են նշանակել:*

Օրինակ

Գրեգոր գիպուն - մեկը, որին թվում է, թե ինքը գիպուն է, բայց իրականում ոչինչ չգիտի: Կամ՝ գիպուն, որը գիտի, թե աշխարհում որքան չուսումնասիրված բան կա, դրա համար էլ իրեն Գրեգոր է համարում:

63. Օրը (ցերեկն ու գիշերը) նկարագրիր՝ գործածելով, ինչքան հնարավոր է, շատ հակառակներ:

64. Ամառն ու ձմեռը նկարագրիր՝ գործածելով, ինչքան հնարավոր է, շատ հակառակներ:

65. Մեր և հոր բառերի տարբեր իմաստներով կազմիր նախադասություններ:

Օրինակ

Այս տարի մարտը տաք էր ու չոր:

Մուլան ընկնելուն պես մարտը վերջացավ:

66. Եթե իմաստով մոտ բառերը հոմանիշներ են, ինչ անուն կրատս նույն կամ նման գրություն կամ հնչողություն ունեցող, բայց իմաստով տարբեր բառերին:

67. Նոգ, արի բառերի տարբեր իմաստներով կազմիր նախադասություններ:

68. Փորձիր բացատրել, թե տրված գույգերն ինչո՞ւ են կոչվում համանուններ:

Մարտ - մարտ, սեր - սեր, հոր - հոր, հոր - հոր, անտառ - անտառ, արի - արի, կար - կար:

69. Ընդգծված բառերի և արտահայտությունների փոխարեն փակագծերում տրվածներից մեկը գրիր:

Որ խոսքը *կարճեր*, ավելորդ բաներ չէր ասի: (Կարճ կապեր, երկար չէր)
Պարանը *կարճ* էր, աշտարակի ծայրին չհասավ: (Կարճ կապեր, երկար չէր)
Գլուխը *կախ* էր ու սիրտը կտրված: (Խոնարհ էր, իջեցներ)
Դույլը ջրհորը *կախեր* թե չէ, թզուկը հայրավելու էր: (Խոնարհ էր, իջեցներ)
Դռան ժանգոտ *փակի* վրա ինչ-որ թուղթ դրեց ու գնաց: (Կողպեքի, ծածկի)
Եթե պատուհանը *փակի*, ցուրտ չի լինի: (Կողպեքի, ծածկի)

70. Որոշիր, թե ընդգծված բառին տրված հարցերից ո՞րն է համապատասխանում:

Նեովում երևացին *նավեր*: (ինչ, ինչեր)
Նեովում երևացողը *նավ* էր: (ինչ, ինչեր)
Քաղաքում կային *այգիներ*: (ինչ, ինչեր)
Դա քաղաքի ամենամեծ *այգին* էր: (ինչը, ինչերը)
Ի՞նչ ծանոթ *ծայն* էր: (ինչ, ինչեր)
Դրսից ծանոթ *ծայներ* էին լսվում: (ինչ, ինչեր)
Եթե բարձր *ծայներ*, անպայման կլսեիր: (ինչեր, ինչ աներ)
Ձեր *տղան* էր եկել: (ո՞վ, ովքեր)
Տղաներ եկան, որ օգնեն: (ո՞վ, ովքեր)
Դա առաջնորդին ծանոթ *նեղ* էր: (ինչ, ինչեր, ինչ աներ)
Տղան փեպուրներից սարքել էր *ներեր*: (ինչ, ինչեր, ինչ աներ)
Որ դիպուկ *ներեր*, ոսկե խնձորը կցցեր: (ինչ, ինչեր, ինչ աներ)

71. Ընդգծված յուրաքանչյուր բառը մեկ առարկա է ցույց տալիս, թե՞ մեկից ավելի:

Մեր ձեղնահարկում կապվի *ծագեր* գլուխ:
Որչից դուրս եկողը *ծագ* էր:
Որդին *պահարան* էր բերել ու դրել սենյակի անկյունում:
Դպրոցին այսպիսի *պահարաններ* են պետք:
Երկնքում նորից *թռչուններ* երևացին:
Վանդակի *թռչուն* էր դուրս եկել:

Նախկին հավաքողները *մրջյուններ* են:
 Ձմռանը պարտապարհ սպասողը *մրջյուն* էր:
 Գոռացողը *պահակ* էր:
 Պահակներ կարգեր, որ ապահով լինեք:

72. Կերերի փոխարեն գրիր փակագծերում փոխված համապատասխան բառը կամ արտահայտությունը:

Ծառերին արթնացնողը (քամին էր, քամիներ):
 Այդ օրվանից հետո շար (քամին էր, քամիներ) են փչել:
 Տարբեր (պարեր, պար էր) են սովորեցնում դպրոցում:
 Դա չտեսնված մի ... (պարեր, պար էր):
 Պարտեզի բոլոր ծաղիկները (սպիտակ են, սպիտակեն):
 Եթե բոլոր ծաղիկները միանգամից (սպիտակ են, սպիտակեն),
 լավ կլինի:
 Թող հենց հիմա աչքերը (փակ են, փակեն) ու քնեն:
 Բոլոր դռները (փակ են, փակեն), միշտ փակ մարդ չկա:
 Անձանոթ ... (համ էր, համեր), այդ մրգից չէի կերել:
 Տարբեր խոհարարների եփած նույն անունով ճաշերը փարբեր
 (համ էր, համեր) ունեն:

73. Նախադասությունների մեջ ընդգծված արտահայտությունները փոխարինիր հոմանիշ բառերով:

Այս աղջիկը *մաքի վրա խաղացնում է* բոլորիս:
 Նանկարծ *սիրտը դող ընկավ*, բա որ գազանը նորից գա, ինքն
 ինչ է անելու:
 Այն քեզ պարմություն, լսողների *մազերը բիզ-բիզ էին կանգնել*:
 Մի *մաք* երեխա է, բայց ինչե՛ր գիրի:
 Ձեռ ու ոտից *ընկած* մի մարդ բացեց դուռը:

74. Փորձիր բացատրել, թե ինչո՞ւ են ընդգծված արտահայտությունները կոչվում «դարձվածքներ», եթե դարձված *եղանակում է* «շրջված», «փոխված»:

75. Տրված դարձվածքների իմաստները բացատրիր:

Օրինակ

ջրից չոր դուրս գալ - փորձանքից, նեղ վիճակից ազատվել:

Միրա փալ, հոգին առնել, գլուխը կորցնել, արևը խավարել,
 հալից ընկնել, սիրտը վկայել, երես դարձնել, սիրտ անել, բլին
 չորել:

76. Աչքի ընկնել, ձեռ քաշել, գլուխ պահել, ոտքի վրա, ծայրը ծայրին
 հասցնել, օրերը հաշվված են *արտահայտությունները*
նախադասությունների մեջ գործածիր:

ա) ուղիղ իմաստով,
 բ) որպես դարձվածք:

Օրինակ

1. Գիրնականը հեղափոխություններին իր հայրնաբերած կենդանու
 մարմնի բոլոր մասերը ցույց տվեց, միայն *գլուխն էր կորցրել*:
 2. Ուրախությունից *գլուխը կորցրել էր*:

Բազմիմաստ են մեկից ավելի իմաստ ունեցող բառերը:
Հոմանիշ են մոտ իմաստ ունեցող բառերը:
Նախակիշ են իմաստով հակառակ բառերը:
Համանուն են գրությամբ կամ արտասանությամբ նույն
 կամ մոտ, բայց իմաստով տարբեր բառերը:
Դարձվածքները բառակապակցություններ են, որոնց մեջ
 միմյուր բառերն իրենց հիմնական իմաստով չեն
 գործածվում:

Բառի կազմությունը

77. Բառակապակցությունների խմաստներն արտահայտի՞ր մեկական բառով:

Օրինակ

սրբի ձև ունեցող - սրբաձև:

Մոր քույրը, դարպասը պահող, ժամանակը ցույց փոխող, ջրի աման, գաղտնիք պահող, նավ վարող, ծաղկի թերթիկ, արագ վագոն, ամենից մեծ, պոչ չունեցող, անուշ համ ունեցող, քարով շինված, կին բժիշկ, բալի ծառ:

78. Բառակապակցությունների խմաստներն արտահայտի՞ր մեկական բառով:

Օրինակ

բարձր հասակ ունեցող - բարձրահասակ:

Բարի սիրտ ունեցող, խիղճ չունեցող, բարձր ձայնով, միշտ ժպտուն, գանձը պահելու փող, կապույտ աչքերով, արքայի որդի, հույների երկիր, փոքր էշ, ծաղիկներով զարդարված, քաղաքում ապրող, հայերի երկիր:

79. Բառակապակցությունների խմաստներն արտահայտի՞ր մեկական բառով:

Ավերիս (բարի լուր) բերող, արագ ընթացող, բաժակը ձեռքին արտասանվող ճառ, վեպ գրող, բառարան գրող, արվասահմանում ապրող մարդ, բույսերի մասին գիտություն:

80. Եթե հնարավոր է՝ ցույց տուր բառը կազմող մասերը:

Օրինակ

գրասեղան - գր (գիր) + ա + սեղան:

Պահարան - պահ + արան:

Դոռ - չի բաժանվում:

Նականիշ, բանջարանոց, աշակերտ, աշակերտական, փարբախան, զլխավոր, կարմիր, դաշտամուկ, հյուր, հարսություն, կերատար, վրանգ:

81. Ուշադրություն դարձրու Ա և Բ խմբերի բառերի կազմությանը, փորձի՛ր բացատրել փոքրերությունը:

Ա. Մարդ, տեր, սիրտ, կապույտ, արքա, ծաղիկ, կարու, բարի:

Բ. Մարդասեր, Տիրամայր, սրտաբեր, կապավուն, արքայական, ծաղկել, կապվազգի, բարերար:

82. Տրված բառերը բաժանի՛ր երկու խմբի (տե՛ս 81-րդ վարժությունը):

Ուրախություն, նկար, գլուխ, փեղագնդակ, հինգ, ուրախ, նորություն, փետուր, շոտ, երկմտություն, շարաթական, գրական, քաղաք, օրացույց, զլխակոթույս, անուն:

83. Ի՞նչո՞ւ անվանի՛ր 81-րդ վարժության բառերի շարքերը (ընդհանուր անուններ գրի՛ր բառաշարքի համար) և փրված նախադասությունները լրացրո՛ւ:

Ա խմբում ... բառեր են, որովհետև

Բ խմբում ... բառեր են, որովհետև

84. Ուշադրություն դարձրու բառերին և պարզի՛ր, թե ի՞նչ է նշանակում բառը:

Բաղադրել - կցել, կից դնել:

Բաղադրյալ - միասին, կից դրված:

Բաղաձայն - հնչյուն, որ կցվում է, միանում է ձայնավորներին:

Բաղդարել - համեմատել (իրար կողքի դնել):

Բաղկանալ - մասերից կազմված լինել:

85. Պարզ և բաղադրյալ բառերը տեղադրի՛ր տրված նախադասությունների մեջ և նախադասությունները լրացրո՛ւ:

Այն բառերը, որոնց մեջ հնարավոր չէ առանձնացնել բառ կազմող խմաստակիր մասեր, ... բառեր են. օրինակ՝ ծով, նկար, ...:

Այն բառերը, որոնք հնարավոր է բաժանել բառ կազմող խմաստակիր մասերի, ... բառեր են. օրինակ՝ հեռախոս - հեռ + ա + խոս, բարկություն - բարկ + ություն, ..., ...:

86. Տրված բառերի ընդհանուր մասերը գրի՛ր, դրանց ուղիղ ձևերը գրի՛ր և փրված բառերը բացատրի՛ր:

Օրինակ

բարենիր, բարեկամ, բարեսեր, բարեպետ: - Բարի:

Բարենիր - բարի սիրտ ունեցող:

Բարեկամ - բարին կամեցող:

Բարեսեր - բարին (բարի բան) սիրող:

Բարեպետ - բարի (գեղեցիկ) փեսք ունեցող:

- ա) Կտրցածն, կտրցահարել, կտրցաչափ:
 բ) Ուղղագրություն, ուղղագլիծ, ուղղամիտ, ուղղություն:
 գ) Ուղեկից, ուղևոր, ուղեմուտք, ուղևորվել:

87. Պարզիր, թե Ա և Բ բառախմբերն ինչ սկզբունքով են կազմված: Այդ բառախմբերը լրացրո՛ւ:

- Ա. Զրառար, ջրային, ջրկիր, ջրվեժ, հողագործ, հողեղեն, հողուր, անհող,:
 Բ. Զուր, հող,:

88. Արմար բառի քեզ հայրնի իմաստը (կամ իմաստները) գրիր: Փորձիր բացատրել, թե ինչո՞ւ է անաստղ, աստղային, աստղիկ, աստղոս բառերի աստղ մասը համարվում արմար:

89. Բառերը բաղադրիչների բաժանիր: Արմարներն ինչո՞վ են միանում:
 Մարդամուր, լուսամուր, ծնողաներ, գորգագործ, փառապուն:

90. Տրված արմարներով բաղադրյալ բառեր կազմիր:
 Սառն (սառ), միտ (միտ), մուր (միտ):

91. Տրված բառերը կազմող մասերն առանձնացրո՛ւ: Արմարներն ընդգծիր:

Օրինակ՝

մայրություն - մայր + ություն

անամոր - ան + ամոր:

Ամպուր, քարոս, օղային, անշնորհք, դժգոհ, հեռավոր, քարություն, գրավոր, անորոշ, քիս:

92. Ամեն շարքից մի բաղադրիչ ընտրիր և բաղադրյալ բառեր կազմիր (բանիսը կստացվի):

- Ա. Թ-ույ, կարմիր, փուշ, ոսկի, քուն, գույն, կաթ(ն), խորհուրդ:
 Բ. Ան-, -յա, -ենի, -ուր, -արան, -ավուն, -եղեն, -ավոր:

93. Նախորդ վարժության Ա և Բ խմբերի փոքրերությունը բացատրիր: Ինչպե՞ս կանխեն Բ խմբի մասնիկները:

94. Ամեն շարքից մի բաղադրիչ ընտրիր և կազմիր բաղադրյալ բառեր:
 Ա. Գ-եք, կանչ, լույս (լուս), գիր (գր), սիրտ (սիր), միտ:
 Բ. Ան-, -ավոր, -ել, -ակ, -ք, -ուր:

95. Բ խմբի մասնիկները (վարժ. հ. 92 և 94) ածանցներ են: Փորձիր բացատրել, թե ինչ է ածանցը:

96. Տրված բառերից նորերը կազմիր ակ, իկ, ուկ մասնիկներով (ածանցներով): Այդ ածանցներն ինչ իմաստ են տալիս բառին:

- Ա. Աստղ, արկղ, թիթեռ, թերթ, գետ, նավ, դուռ(ն), թոշուն, խոզ, գառ(ն):
 Բ. Նայր, մայր, փայր, պապ, քաղցր, անուշ, որդի, փաթ, հարս(ն):

97. Տրված բառաշարքերից ընտրիր ածանցավոր բառերը և արմարն ածանցից գծիկով բաժանիր:

Օրինակ՝

ձկնիկ - ձկն (ձուկն) - իկ:

Տնակ - տն (տուն) - ակ:

- ա) Շապիկ, մկնիկ, զարիկ, ծաղիկ, մայրիկ, աղջիկ, շնիկ, փխիկ, գեղեցիկ, կապիկ, փոքրիկ, սիրունիկ, կողիկ (կողմ), թիթեռնիկ, ծիպիկ, քթիկ, փոփիկ, մարիկ:
 բ) Գնդակ, գետակ, վանդակ, ելակ, կարակ, նապաստակ, առվակ, զավակ, բակ, գուշակ, որդակ, դղակ, կրակ, պարանյակ, թիակ, թակ, բլրակ, վարդակ, սոխակ, մահակ, մոծակ:
 գ) Գայլուկ, բուկ, մանուկ, գառնուկ, ձագուկ, ձուկ, ձիուկ, բագուկ, մուկ, աղմուկ, հալուկ, մարդուկ, պոչուկ, վիուկ, ձմերուկ:

98. Միասնորոշ գրիր և ուղղիր:

Օրինակ՝

Բնության մեջ ամեն ինչ՝ փոքրիկ թիթեռնիկն անգամ շատ բան կարող է սովորեցնել մարդուն: - 1. Բնության մեջ ամեն ինչ՝ փոքրիկ թիթեռն անգամ շատ բան կարող է սովորեցնել մարդուն: 2. Բնության մեջ ամեն ինչ՝ թիթեռնիկն անգամ շատ բան կարող է սովորեցնել մարդուն:

Փոքրիկ բլրակն էլ անցիր ու կհասնես ասածս ծառին:

Փոքրիկ ձկնիկը ջրիմուռների փակ էր թաքնվել:

Քաղաքի մայրին՝ մի փոքրիկ փնակում, ապրում էր կախարդը:

Մի փոքրիկ առվակ իջնում էր սարն ի վար:

Անփառից դուրս եկավ մի պսպրիկ ձիուկ:

Նավն ածեց մի փոքրիկ ձկնիկ:

Քամին դես ու դեն էր քշում կտոր-կտոր ամպիկները:

99. Տրված բառերից կամ արմատներից նոր բառեր կազմիր՝ ալ, իկ, ուկ ածանցներով: Այսպեսդ այդ ածանցները փոքրացնում կամ քնքշացնում են:

- ա) Թ-ափանց(ել), շրջ(ել), մարտ(նչել), սիրտ ճմլ(ել), ճանճ քշ(ել):
բ) Օրեն(ք), ճաշ, ախորժ, սահուն, պահել, ընդուն(ել), մոլոր(ել),
գիր(ենալ), պարվիր(ել), բուռ(ն):
գ) Կար(ել), դիպ(չել), խուսափ(ել):

100. Տրված բառերից րեղ ցույց տվող ածանցավոր բառեր կազմիր: Գրիր գործածված մասնիկները (ածանցները): Կազմածդ ո՞ր բառերն են մեծատառով սկսվում:

Օրինակ

հույն - հունաստարան:

Հիվանդ, ծաղիկ, մուկ, հայ, նիստ, այբուբեն, դաս, դպիր, դարբին, հյուր, գոր(ք), ռուս, գործ, բրուտ, կույս, ուզբեկ, հնդիկ, լաուփ, ծիրանի:

101. Ընդգծված բառակապակցությունները փոխարինիր ածանցավոր բառերով:

Շար ու շար դարեր առաջ ասորիների երկրում մի իմաստուն մարդ էր ապրում:
Մորու թփերով ծածկված րեղում մի առարկա էր թաքցրել:
Նա որոշել էր այդպեղ իր համար քնակվելու րեղ կառուցել:
Տունը դարձրել են հավեր պահելու րեղ:
Երեկոյան դարբինների աշխատանքի վայրում կհանդիպենք:
Գեորի ափին մի փոքր հյուղ ուներ, որպեղ ապրում էր իր սիրելի կենդանու հետ:
Իրենց փոքր գյուղի փողոցներն ու այգիները հիշեց:

102. Բնակավայր կամ րեղանք ցույց տվող բառերին այնպիսի ածանցներ ավելացրու, որ նոր բառերը տվյալ րեղի բնակիչ իմաստն արտահայտեն:

Օրինակ

լեռն - լեռնցի:

Երևան, քաղաք, Վան, Մուշ, Աշտարակ, Արարատ, Դվին, Կարս, Գյումրի, Լոռի, Ամերիկա, Նյու-Յորք, Լոնդոն, սար, գյուղ:

103. Տրված բառազույգերի արմատները րեղափոխելով՝ բաղադրյալ նոր բառեր ստացիր:

Օրինակ

բարեժպիտ, մանկամիտ - բարեմիտ, մանկածպիտ:

- ա) Զրահարս, ծովանկար, բ) ժանգապար, արծաթագույն,
գ) հողմածին, ջրաղաց, դ) գորագունդ, երկրամաս:

104. Տրված բառերը բաղադրիչների բաժանիր: Արմատներն ինչ մասնիկով են կապվում:

Օրինակ

Գ-բաբախտակ - գր(գիր) + ա + րախտակ:

Ձեռագիր, զեղանկար, շրջագգեստ, սիրահոծար, դեղնակտուց, հողակապ:

105. Շարքի բոլոր բառերը, րազի մեկից, նույն ձևով են կազմված: Գրիր օրինակափայտանքներ չենթարկվող բառը:

- ա) Հրաշամանուկ, հողագունդ, առերուր, մեծահոգի, փրկագին:
բ) Զրկիր, սեղանաբամ, նախօրոք, դասածամ, ձեռնրու:

106. Տրված արմատների կրկնությամբ բառեր կազմիր: Գրությանն ուշադրություն դարձրու (ինչո՞ւ է րարբերվում մյուս բարդ բառերի գրությունից):

Օրինակ

մեծ-մեծ:

Շանր, գույգ, չորս, խիստ, արագ, բաց, թաց:

107. Արմատի կրկնությամբ կազմված, գծիկով գրվող բարդ բառեր գրիր:

Օրինակ

շուր-շուր, երբեմն-երբեմն:

108. Տրված արմատների կրկնությամբ բառեր կազմիր (արմատների մեջ ինչ փոփոխություն է կատարվում):

Օրինակ

փալա-փուլուս:

Աման, մարդ, պարապ, պակաս, մանր, փոքր, ոլոր, սուս:

109. Տրված արմատների կրկնությամբ բառեր կազմիր: Բառերի մեջ այդ արմատների գրությանն ուշադրություն դարձրու:

Օրինակ

ճրո - ճոճալ, ճոճոց:

Մըռ, հըռ, չըռ, կըռ, դըռ:

110. Տրված արմատներով բաղադրյալ բառեր կազմիր՝ դրանք դնելով նոր բառերի սկզբում, մեջքերում և վերջում:

Մարդ, բարի, ձայն, սեր, փեր, գիր:

111. Անջապ գրվող բարդ բառերի (հարադրությունների) իմաստներն արտահայտիր հոմանիշ բառերով:

Պար գալ, գրույց անել, խաղ անել, թույլ տալ:

112. Տրված բառերի իմաստներն արտահայտիր հոմանիշ հարադրություններով (անջապ բաղադրիչներով գրվող բառեր) կամ դարձվածքներով:

Օրինակ

Թափթփել - շաղ տալ, ցիրուցան անել:

Վերադարձնել, անցնել, բուժել (դեղ ու դարմանով), մտնել, կանգնել, կախվել:

113. Անել և տալ բառերով կազմիր հնարավորին չափ շատ հարադրություններ ու դարձվածքներ:

114. Այսօր, տանփրոտի, մորեղբայր բառերով և այս օր(ը), տան փրոտի, մոր եղբայր բառակապակցություններով կազմիր նախադասություններ:

Օրինակ

Նորեղբայրս մեծ ու գեղեցիկ այգի ունի: Նորս ամենամեծ եղբայրն արդեն թոռ ունի:

115. Տրված բաղադրյալ բառերի իմաստներն արտահայտիր բառակապակցություններով:

Օրինակ

դարավերջ - դարի վերջ,

աշխատասենյակ - աշխատելու համար նախատեսված սենյակ:

Գառնարած, բարեսիրտ, չարամիտ, լեռնագագաթ, արագահոտ, հարթավայր, աստղագիտություն, սրտիկ, կեչուր:

116. Տրված բաղադրյալ բառերի իմաստներն արտահայտիր բառակապակցություններով:

Օրինակ

միանշանակ - մի նշանակ ունեցող:

Վիպագիր, մեծագլուխ, սրնթաց, երկերեսանի, զրոսայգի, օրամիտ, հեռուստացույց, պահարան, հայաստանցի:

117. Տրված բաղադրյալ բառերի իմաստները բառակապակցություններով արտահայտիր:

Հանքափոր, գրագետ, պատմագիր, խաղագիր, խնդրագիր, խնդրագիր, մասրուր, հեղինակավոր:

Արմատը բաղադրիչների չբաժանվող, բառի հիմնական իմաստն արտահայտող մասն է:

Արմատից կամ բառից նոր բառ կազմող մասնիկը *ածանց* է:

Արմատներն իրար կապող ա մասնիկը կոչվում է *հողակապ*:

Միայն մեկ արմատից կազմված բառերը *պարզ* են:

Բաղադրիչներից (արմատ, ածանց) կազմված բառերը *բաղադրյալ* են:

Ուղղագրություն և ուղղախոսություն

118. Կարդա՛ր փրկած բառերը և պարզի՛ր, թե ինչպե՛ն է կարդացվում ընդգծված սկզբնադասուն-ն:

Երևան, երագ, եկեղեցի, ելակ, երգ, երկինք, երդում, եզակի, երակ:

119. Տրված նախադասություններում գտի՛ր այն բառերը, որոնց սկզբնադասուն-ն կարդացվում է է:

Ձեր հարևանի որդին եմ:

Այդ թիմի մարզիկներին ես:

Մենք լավ ընկերներ ենք:

Արդեն մեծ փղաներ եք:

Իմ բարեկամներն են:

120. Կարդա՛ր փրկած բառերը և պարզի՛ր, թե ինչպե՛ն են կարդացվում ընդգծվածն փառերը:

Լեռնային, գերազանց, դերասան, բերանբաց, մեղավոր, փարեկան, ջրաներկ, Նարե, ծովեզր, փասներեք, քառասուներկու, մենեք, համեք, ապերջանիկ, աներակայելի, աներևոյթ:

121. Կարդա՛ր փրկած բառերը և պարզի՛ր, թե ի՛նչ փառով է արտահայտվում բառասկզբիօ հնչյունը:

Օգտակար, օթյակ, օթևան, օրական, օղակամն, օտար, օրենք, օրինակ, ով, ովքեր:

122. Կարդա՛ր բառերը և պարզի՛ր, թե ո՛ր դեպքում ինչպե՛ն է կարդացվում ընդգծվածն փառը:

Ա. Ուրք, որոշում, որկրամուկ, որովալ, որակ, ռգևորել, ռգևորություն:

Բ. Կարտ, հեռավոր, բաճկոն, արտ, հորդ, հովազ, ուղևոր, բարձրորակ, արագորն, հայորդի, պարգորոշ, բազմաթանի, առաջ:

123. Կարդա՛ր փրկած բառերը և պարզի՛ր, թե ինչո՞վ է փարբերվում ընդգծվածն փառի արտասանությունը Ա և Բ խմբի բառերում:

Ա. Ամենաերևելի, ամենաերգեցիկ, ամենաերջանիկ, ինքնաեռ, ամենաերկար:

Բ. Նորեղբայր, աներես, անհի, խոտն երամ, ապերախր, անեղծ, շքերթ:

124. Կարդա՛ր փրկած բառերը և պարզի՛ր, թե ինչո՞վ է փարբերվում ընդգծվածն փառի արտասանությունը Ա և Բ խմբի բառերում:

Ա. Ամենաորոշակի, ամենաթուակյալ, արջաորս, նրբաթճ, եռաուր:

Բ. Անողնաշար, քեռորդի, Արագածաբն, փղոսկր, անորոշ, երկաթանի, չորքաթանի:

125. Կարդա՛ր փրկած բառերը և պարզի՛ր, թե ինչո՞վ է փարբերվում և փառի արտասանությունը Ա և Բ խմբի բառերում: Փորձի՛ր բացատրել այդ փարբերության պատճառը:

Ա. Արևոտ, անձրևային, թև, փերևաթափ, հեռապառ, բարեկ, մինչև:

Բ. Նաև, և, թև:

126. Ինչ սկզբունքով են ընտրված յուրաքանչյուր շարքի բառերը, և ո՞ր բառը դրան չի համապատասխանում:

Ա. Վայրէջք, երբեւ, մանրեւ, մանրեարան, լայնեկրան, բազմերանգ:

Բ. Գեղերգ, վերելք, ամենաերջանիկ, ուղերթ, քսաներեք, ապերջանիկ, փասներկու:

127. Ինչ սկզբունքով են ընտրված յուրաքանչյուր շարքի բառերը: Բարձրաձայն կարդա՛ր և գտի՛ր, թե ո՞ր բառը դրան չի համապատասխանում:

Ա. Ամենաերկար, համանվրոպական, հայելի, ամենաեռանդուն, կիսաեզրափակիչ, կիսաեփ, վրաերթ:

Բ. Նայել, վայել, վայելել, վայելք, հայելանման, հայեր, ինքնաեռ, շղթայել, Կայեն, ծառայել:

128. Կերերի փոխարեն Ե, Օ, Ե, Ո փառերից մեկը գրի՛ր: Ուղղագրական բառարանի օգնությամբ ճշրի՛ր այդ բառերի գրությունը:

Միջ.բևի շոգից ու փ.թից կարծես ամ.ն ինչ հալվել ու ան.ացել էր: Թ.վում էր, թե բացի .ձերից ոչ մի կ.նդանի արաբած չկա աշխարհում: Լավ .ը, որ նախ.որք պատրաստվել .ինք: Կես.ովա փ.թին մնում .ինք մեր գով սենյակում, .թեկոն անցկացնում .ինք բաց.թյա փաղավարում:

129. Գրի՛ր բառամիջում Է. ունեցող յոթ բառ: Այդ բառերով կազմի՛ր նախադասություններ:

130. Գրի՛ր բառամիջում՝ օ՝ ունեցող յոթ բառ: Այդ բառերով կազմի՛ր նախադասություններ:

131. Տրված բառերը գործածելով՝ պատմություն հորինիր:

Ուրթաթ, երթմն, դարթին, մարտարիտ, պարզև, հաջնել, կենդանի խնդիր:

132. Կերերը փոխարինի՛ր, պ կամ մի տառերով (հարկ եղած դեպքում դիմի՛ր ուղղագրական բառարանին):

Նուր., սր.ել, դար.ին, խա.ել, թ.բավալ, եր.ներանգ, եր.եք. համ.ուրել, փյ.րել, հինգշա.թի, ճամ.որդ, դար.աս, ճանա.արհ, աղ.անոց, ի.րև, եղ.այր:

133. Կերերը փոխարինի՛ր գ, կ կամ ք տառերով (հարկ եղած դեպքում դիմի՛ր ուղղագրական բառարանին):

Թ-ար.մանել, հա.ռապ, կար., պար.եալորել, եր.իչ, օ.ուպ, անեմ., սայթա.ել, գոր., վար.աբեկել, գր.ել, ձա.ուկ:

134. Կերերը փոխարինի՛ր դ, ր կամ լ տառերով:

Ար.են, հաղոր.ել, արևմու.ք, զվար., սաղար.ախիտ, բր.ոպ, ժողովուր., հեր., օրիոր., ըն.ունակ, ար.աքին, չորրոր., մար.կային, փար.ամ:

135. Կերերը փոխարինի՛ր ջ, ճ կամ չ տառերով:

Վեր., ող., նկարի., չդ.իկ, վայրէ.ք, հա.ոց, խո.րնդուր, թռ.ուն, թր.ել, թռ.ել, մի.և, մին.և, ամբող., առա.ին, աղ.ամուղ.:

136. Կերերը փոխարինի՛ր ձ, ծ կամ ց տառերով:

Փոր., հար.ում, բար.ունք, ուր., լացակումա., ընթեր.ել, քաղ.ություն, լռակյա., հանդիպակա., լվա.ք, գնա.ք, նսրվա.ք, նրբան.ք:

137. Տրված բառերը գործածելով՝ պատմություն հորինիր:

Զմբու/տը, թ/սկի, նա/ւշուն, կ/տրար, նա/սկին, բա/տը, ողկույզ, ճեղք, կոշակք:

138. Տրված բառերը գործածելով՝ պատմություն հորինիր:

Գաղտնիք, սանդուղք, ճեղքել, խա/խուրե, վա/խկուր, րա/տրակ, եղբայր:

139. Կերերը փոխարինի՛ր ղ կամ խ տառերով:

Խրո.տ, թու.թ, խե.ղել, ծա.սել, կմա.ք, ա.բյուր, պ.տոր, դժո.ք, դրա.տ, զմբու.տյա, ե.բայր, անվա.ճան, ո.կույզ, մ.կրալ, տա.տակ, թա.տ, ա.տուրել:

140. Տրված բառերը գործածելով՝ պատմություն հորինիր:

Հարա/լ, ա/տրմեքենա, օ/կիանոս, նա/խհանգիստ, նա/իթ, օ՛ֆ, օ՛ւֆ, աս/ֆալտ:

141. Տրված բառերից ամեն մեկով մի քանի նոր բառեր կազմի՛ր:

Հարա/լ, ա/տրո, աս/ֆալտ:

142. Կերերի փոխարեն գրի՛ր տրված բառերից մեկը:

Թ-ռնիկն արագ թռավ տափի ...: (գիրկ, գիրք)
Միաժամանակ երեք ... է կարդում: (գիրկ, գիրք)
... անձրևը կտրվելու միտք չունեք: (հորդ, հորթ)
... փրփինգ փալով վազեց մոր մոտ: (հորդ, հորթ)

143. Կերերի փոխարեն գրի՛ր տրված բառերից մեկը:

...երի մեջ անձանոթ մի աղջիկ տեսա: (որդ, որթ)
...երի պատճառով ձկնորսության չգնացի: (որդ, որթ)
Շար ... ավարտ ունեցավ մեր ձեռնարկը: (հաջող, հաչող)
... շունը կծան չի լինում: (հաջող, հաչող)
Երեխայի ... ապամներն արդեն դուրս էին եկել: (կորիչ, կորիճ)
Իմ բոլոր ... ընկերները հավաքվել են այսօր: (կորիչ, կորիճ)

144. Կերերի փոխարեն գրի՛ր տրված բառերից մեկը:

Ծափելու համար մի ... տեղ եմ փնտրում: (հարդ, հարթ)
Քամին ամբողջ ...ը բարձրացրել ու պտտում էր օդում: (հարդ, հարթ)
Տարբեր ...եր քայքայել էին մարմինը: (աղտ, ախտ)
Փոշո՜ղ ու ... էր ծածկված փողոցը: (աղտ, ախտ)
Մի ... քարավանից առանձնացել էր: (ուղտ, ուխտ)
Քո արած ... թանկ է բոլորիս համար: (ուղտ, ուխտ)

145. Ընդգծված բառերը փոխարինի՛ր հոմանիշներով: Ընտրածդ բառերի գրությունը ճշգրիտ բառարանի օգնությամբ:

Խոսքս մի՛ կորի՛ր:
Մինչև ե՛րբ պիտի թաքտն պահես:
Անձրևն ինչպես սկսվել էր, այնպես էլ վերջացավ:

Օդանավի *իջևելք* ոչ որ չնկատեց:
Երեխայի նման *ուրախանում էին* ու լիաթոք ծիծաղում:
Նդնիկի *ծաղը* մորն էր փնտրում:

146. Ընդգծված բառերը փոխարինի՛ր հոմանիշներով: Ընկրածը
բառերի գրությունը ճշգրիտ բառարանի օգնությամբ:

Նորեղբորս *տղան* մրջյուններով շար է հեղաբրբբբբբ:
Մրջյունները կանոնավոր գորք ունեն և *դրկից* միջատների դեմ
պարերագնելու են դուրս գալիս կանոնավոր շարքերով:
Մրջյուններն էլ *թշնամիներ* ունեն. դրանք խոշոր ճակճերն են:
Թ-ափառաշրջիկ մրջյունները *ճանապարհորդում* են
մայրամուտին և գիշերը:

147. Բաց թողնված բառերը լրացրո՛ւ և բառարանով ստուգի՛ր՝ ճիշտ էս
գրել:

Վեր.ում՝ համար.ա երկնքի փակ, ծովեցին ջրի կաթիլները:
Նրանք լեռների բար.րից, հողի մի.ից դուրս եկան ու, լույսն իրենց
մե., ցն.ության թիթեռն իրենց վրա, կ.կ.ալով իջան ցա.: Լեռն ի
վար, ծառերի կո.քերով, թփերի արան.ներով, զարմանազան
խաբուրիկ խաբարերի վրայով գալիս էին կաթիլները:
- Ինչքան քա.ցր եք,- ասում էին նրանց մամուռները:

148. Բացատրի՛ր «Ուղղագրություն» և «Ուղղախոսություն» անունները:

Բառակցքում լսվող *է*-ն էփառով է գրվում: Բացառություն
են կազմում *եմ, ես, ենք, եք, են* բառերը:

Բառակցքում լսվող *օ*-ն *օ* փառով է գրվում:
Բացառություն է կազմում *ով (ովքեք)* բառը:

Բառամիջում *է* և *օ* հնչյունները *է* և *օ* փառերով են գրվում,
եթե բաղադրյալ բառի մեջ մտնող արմատի
սկզբնափառեր են:

Բառամիջում *ո* և *ե* փառերը *օ* և *է* են կարդացվում, եթե
դրանց նախորդում է բաղաձայն հնչյուն, *ի* օ և *յ* է են
կարդացվում, եթե նախորդում է ձայնավոր հնչյուն:

Բառամիջում *բ, գ, դ, ձ, ջ* փառերը համապատասխանա-
բար կարող են կարդացվել *պ, կ, դ, ծ, ճ* կամ *փ, ք, ղ, չ*:
Բառամիջում *դ, վ* փառերը համապատասխանաբար
կարող են կարդացվել *խ, ֆ*:

ԲԱԶՄԱՍԱՍ ԲԱՌԵՐ

Բառն ունի իմաստ և ձև:
Մեկից ավելի իմաստ ունեցող
բառերը կոչվում են
բազմիմաստ բառեր:

ՀՈՄԱՆԻԶՆԵՐ

Իմաստով մոտ բառերը
կոչվում են հոմանիշներ:

ՀԱԿԱՆԻԶՆԵՐ

Իմաստով հակառակ բառերը
կոչվում են հականիշներ:

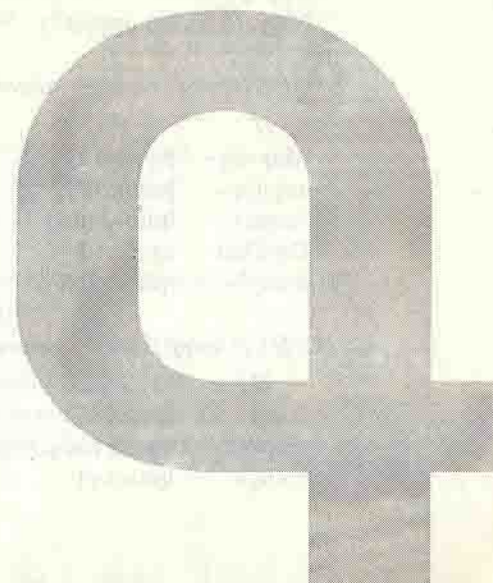
ՀԱՄԱՆՈՒՆՆԵՐ

Գրությամբ կամ
արտասանությամբ նույն կամ
մոտ, բայց իմաստով տարբեր
բառերը կոչվում են
համանուններ:

ԲԱՌԻ ԿԱԶՄՈՒԹՅՈՒՆ

Ըստ կազմության բառերը
լինում են պարզ և բաղադրյալ:
Միայն մեկ արմատից
կազմված բառերը կոչվում են
պարզ: Բաղադրիչներից
(արմատ, ածանց) կազմված
բառերը կոչվում են
բաղադրյալ:

Միշտ չէ, որ բառերը գրվում
են այնպես, ինչպես հնչում են:
Ուղղագրական և
ուղղախոսական կանոնները
բառը ճիշտ գրելու և
արտասանելու համար են:

ԶԵՎԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ԶԵՎԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Խոսքի մասեր

149. Յուրաքանչյուր հարցին պատասխանող մի քանի բառ գրի՛ր:

Օրինակ

Ինչպե՞ն մոտեցավ: - Արագ մոտեցավ: Իսկույն մոտեցավ: Լրջորեն մոտեցավ: Կամաց-կամաց մոտեցավ: Նազիվհագ մոտեցավ: Ներզհետե մոտեցավ: Եվ այլն:

Ո՛վ եկավ:
Ի՞նչը քաղցրացավ:
Տաքը ի՞նչ է անում:
Գիրքը ի՞նչ է լինում:
Ինչպիսի՞ շնիկ է:
Ինչպե՞ն գրավ:
Ե՛րբ եկավ:

150 Յուրաքանչյուր հարցին պատասխանող մի քանի բառ գրի՛ր:

Ի՞նչը վերջացավ:
Ո՛վ մտավ:
Տղան ի՞նչ արեց:
Անձրևը ի՞նչ եղավ:
Ինչպիսի՞ դաս էր:
Ո՞ր զգեստն է հագին:
Ինչպե՞ն մոտեցավ:
Ե՛րբ կգամ:
Ինչքան հեքաբրքիր է:

151. Ա և Բ խմբի բառերի իմաստների տարբերությունը բացատրի՛ր:

Ա	Բ
Անտառ -	խոշորում է
աղջիկ -	խաղում է
մարդ -	կանգնում է
մեքենա -	սլացավ
քամի -	դադարեց

152. Ա և Բ խմբի բառերի իմաստների տարբերությունը բացատրի՛ր:

Ա	Բ
Պար -	պարում է
երգ -	երգել է
կանչ -	կանչել է

հարց -	հարցրել է
կապ -	կապում է

153. Ա և Բ խմբի բառերի տարբերությունը գրի՛ր (ինչ են ցույց տալիս, ինչ հարցերի են պատասխանում): Բ խմբի բառերին ինչ անուն կարելի է տալ:

Ա. Տղա, թանաք, խրճիթ, արգելք, բաժակ, բանալի, տափիկ, ուսուցչուհի, թռչուն, հեղեղ, դերձակ:
Բ. Նձնում ենք, խաղում էինք, լուսավորում ես, կտրահարեց, վազում էիք, թակում եմ, հեղեղել է, խոնավում են, շփոթեցի, բացել եք:

154. Տրված բառախմբերում պակասող բառերն ավելացրո՛ւ, որ դառնան նախադասություններ:

Բակում մի երիտասարդ սրինգ
Երեխան քարերի մեջ ինչ-որ բան
Մի մարդ մույթ զիշերով ձոր
Անձրևը անընդհատ
Արևի առաջին շողերի հետ քաղաքն աղմուկով

155. Նախորդ առաջադրանքը կատարելիս ինչպիսի՞ բառեր ավելացրիր:

Դրանք բայեր են: Նին հայերենում «բայ» նշանակում է «խոսում է, ասում է»:

156. Ի՞նչ ընդհանրություն ունեն ընդգծված բառերը (ինչ հարցի են պատասխանում, ինչ են ցույց տալիս):

Արջը տանձ է ուտում:
Մեր բարդին սոսափում է:
Սևաշյա աղջիկը երգում է:
Միայնակ ծաղիկը սպասում էր վերջին քամուն:
Անվանի մարզիկի հետ հանդիպելու կգամ:
Նա մոտեցավ խոշորագույն գետին:

157. Գոյ արմատով կազմված բառերի բացատրությունը կարդա՛: «Գոյական» անունն ինքը բացատրի՛ր:

Գոյ - էակ, էություն, արարած:
Գոյություն - լինելը, լինելիություն:
Գոյանալ - գոյություն ստանալ, առաջանալ:
Գոյաբեկ - գոյություն ունենալով փրկել, շարունակվել:
Անգո - գոյություն չունեցող:

158. Փորձիր բացատրել, թե ընդգծված բառերը ինչո՞ւ են կոչվում գոյականներ:

Այդ մարդը համարյա ամեն ինչ հիշում է:

Ծերունի արարք մի բլուր ցույց տվեց՝ ասելով, որ այնպեղ է փնտրվող այալարը:

Բարեկենցան անշարակը փնտրել են և՛ հնագետները, և՛ նրանք, որոնք ուղղակի գանձ են փնտրել:

Այժմ ավելի հազվադեպ էր քարավան անցնում այդ ժայռի տակով, և աղբյուրի մոտ ավելի հազվադեպ էր մարդ երևում:

Քամին պարին փակցված ազդագիրն էր պոկում:

Ելույթուն այնպեղ մի քաղաք էր հիմնել:

159. Ա և Բ խմբի բառերի իմաստների տարբերությունը բացատրիր:

Ա	Բ
Դեղին -	դեղնակ
փոքր -	փոքրանալ
բարի -	բարիանալ
սիրուն -	սիրունանալ

160. Ընդգծված բառերն ինչ հարցի են պարասխատնում և ինչ են ցույց տալիս: Ինչ անուն կդաս այդ բառերին:

Ծանր առարկա, կանաչ արտ, բարձր տանիք, գունավոր նկար, բարակ ժապավեն, նեղ մանապարհ, պղտոր գետ:

161. Նարցում արտահայտող բառը փոխարինիր համապատասխան բառով:

Ինչպիսի՞ արև, ինչպիսի՞ օր, ինչպիսի՞ առվակ, ինչպիսի՞ հեռուստացույց, ինչպիսի՞ գիրք, ինչպիսի՞ մարդ:

162. Պարզիր, թե տրված բառակապակցությունների մեջ ո՞ր բառն է գոյական, ո՞րը՝ ածական (Ածական անունն առաջացել է ածել բառից: Վրն հայերենում ածել նշանակում է ավելացնել, վրան դնել, բերել):

Բարակ բարդի, գանգուր մագեր, առասպելական քաղաք, քառանի կառք, սպորին շերտ, վերին հարթակ, հեռադեպ գիրքակալ:

163. Բառերը բաժանիր երկու խմբի՝ գոյականների և ածականների:

Կաղնի, հայրնի, մեծ, կանաչ, աղջիկ, գետ, բուր, բարի, տգեղ, ճշմարտություն, անտուն, բարկացկոտ, Գայանն, տուն, կապու, գունավոր, կաղամբ, հեռուստացույց, խակ, Նայաստան,

հեղաքրքիր, վարդ, Վարդուհի, փշուր, լիճ, ալիք, հզոր, բարձր, մարտ, մարտակառք, կառավան, հմուտ, մարտական, եռանիվ, հեծանիվ, ալ, պարմություն, պարմական, թոչուն, թռիչք, խիզախ, բարի, բարեկամական, շքեղ, գարուն, գարնանային, արևոտ, արև, երկար:

164. Ա և Բ խմբի բառերի իմաստների տարբերությունը բացատրիր: Ինչպե՞ս են կոչվում այդ բառերը:

Ա	Բ
Մեծ -	մեծանալ
բարձր -	բարձրանալ
չոր -	չորանալ
չար -	չարանալ

165. Տրված զույգ նախադասությունների մեջ ընդգծված բառերի տարբերությունը բացատրիր:

Մարի լանջը կանաչ խոտով է ծածկված: Լանջի խոտն արդեն կանաչում է:

Ինչ պարկեր. ուղիղ գիծ է ստացվել: Գիծն ուղղի՞ր, որ պարկերը ճիշտ ստացվի:

Այդ քաղաքում մի քարի հսկա էր ապրում: Նսկան քարիացալու երեխաներին այգի հրավիրեց:

Աղջիկը շատ գեղեցիկ էր ու քայլում էր նագ անելով: Աղջիկը գեղեցկանում էր օր օրի:

Գոռոգ արքան հրամայեց բարձր ժայռի վրա բանդակել իրեն: Արքան գոռոգանում էր իր արած գործով ու հաղթանակներով:

166. Տրված բառերը երեք խմբի բաժանիր և դրանց տարբերությունը բացատրիր:

Ծաղիկ, ջինջ, վազել, բուրավեր, մեծ, ժամացույց, թրթռալ, թիավարել, ջուր, ջրոտ, ուրախ, ջրել, սար, մարդ, գնալ, ծաղկավեր, հրաշալի, երեխա, լողալ, վազվզել, մաքուր, նավաստի, օձ, ճկուն, սողալ, իջնել, ամպ, բացվել, չխլչխլալ, սև, ինքնաթիռ, առվակ, պայծառ, գոգոռալ, գարուն, բարձրանալ, սպիտակ, թիրեռ, պահակ, նավակ, գաղտնի, պահել, հարիկ, ոսկեգոծ, ոսկեգոծել, երկայնալ:

167. Բ խմբի նախադասությունների մեջ ընդգծված բառերն ինչո՞ւ են տարբերվում Ա խմբի բառակապակցություններում՝ ընդգծված ածականներից և ինչո՞ւ են նման:

Ա. Մաքուր սենյակ: -	Բ. Արագ մաքրեց:
Փափուկ բազմոց: -	Մանրամասն պարմեց:

Նախորդ վերաբերմունք: - Մեղմորեն ժպտաց:
Նախակ ջուր: - Նազիվ լսվեց:
Երկար օր: - Նպարություն խոնարհվեց:

168. Ընդգծված բառերն ինչո՞վ են նման:

Անմիջապես հասկացա:
Մտերմորեն խրատում էր:
Վաղուց հասել է:
Ամբողջովին մոռացվել է:
Լիովին բավարարվեց:
Բազմիցս ասել եմ:
Երբեմն լսվում է:

169. Նախորդ վարժության մեջ ընդգծված բառերը գրի՛ր: Ինչպե՞ս կանխենք բառերի այդ խումբը:

170. Ընդգծված բառերը դո՞րս գրի՛ր: Դ-րանք բառերի ո՞ր խմբին կադրացնեն:

Ուշացած փղան շրտույ մտրեցավ խմբի դեկավարին:
Մերենան դանդաղ պարվեց ու կանգնեց:
Այդ մասին հաճախ եմ մտածում:
Այդ օրն իր հոտը հեռու բռնեց:
Ուշ հասար, ամեն ինչ վերջացել է:
Կրկին խնդրում եմ, որ անպայման ընդունեն հրավերը:

171. Նախորդ չորս վարժություններում կարևորված բառերի խումբը անվանում են մակբայ (մակ - վրա): Փորձի՛ր բացատրել այդ անունը:

172. Կների փոխարեն գրի՛ր փակագծում տրված բառերը: Ընդգծի՛ր այն բառերը, որոնք առանց փոփոխելու գրեցիր:

Կենդանաբանական ... (այգի) փնթերնը պարտում էր, որ այդ ... (փիղ) կապեր քանդելու ... (հմուտ) վարպետ էր: Գիշերները նա ... (համառորեն) ու ... (ճարակորեն) քանդում էր իր ... (ոտքեր) կապած սարանները: Մի անգամ նույնիսկ կարողացել էր ծխնիներից անաղմուկ հանել այն (... շինություն) դռը, որպես նրան ... (բանալի): Չանհանգստացնելով խոր քնած ... (սպասավոր) նա՝ որպես այցելու, գնացել էր այգու մյուս ... (բնակիչներ) հետ ծանոթանալու:

173. Տրված բառերով նախադասություն կազմի՛ր՝ պահպանելով դրանց հաջորդականությունը: Ընդգծի՛ր այն բառերը, որոնց ձևերը փոխվեցին:

Մրջյուններ, մի, փեսակ, թափառաշրջիկ, կյանք, վարել: Դ-րանք,

գիշափիչ, քոչվոր, մրջյուններ, եմ:
Ջունգլիներ, բոլոր, կենդանիներ, փախչել, քոչվոր, մրջյուններ, բանակ:
Մինչև, անգամ, հսկա, փիղ, շրտապել, գլուխն ազարել, նրանք:
Վա՛յ, քնած, ճանապարհորդ, թափառաշրջիկ, մրջյուններ, նա, միայն, կմախք, թողնել:

174. Նախադասության մեջ վերականգնի՛ր ընդգծված բառերի ուղիղ ձևերը: Ինչ փոխվեց դրանից:

Թագավորը ինձ թույլ տվեց իր անտառում որս անել:
Նյութերն իջան պարզգամից, որպեսզի մի քիչ գրքս նկատայցում:
Ափինը դամենը մի նախկին կար, որը միանգամից լցվեց աղմկոտ երիտասարդների:
Խառը մութերը անտառում էլ հանգիստ չեն տալու ինձ:

175. Նախադասության բոլոր բառերն ուղիղ ձևով գրի՛ր ու կարդա՛: Ինչք փոխվեց:

Իշխանը գոհացավ այդ խոսքերից և առաջ վարձարեց ծերունուն:

Բառերն ըստ իմաստի բաժանվում են փարբեր խմբերի:
Առարկա ցույց տվող բառերը կոչվում են գոյական, առարկայի հատկանիշ ցույց տվող բառերը՝ ածական, գործողություն ցույց տվող բառերը՝ բայ, գործողության հատկանիշ ցույց տվող բառերը՝ մակբայ և այլն:
Նայելենում կա փասք խոսքի մաս՝ գոյական, ածական, թվական, դերանուն, բայ, մակբայ, կապ, շաղկապ, ձայնարկություն և վերաբերական:

Գոյական

176. Գործողություն *ցույց* րվող բառերը (բայերը) դարձրո՛ւմ՝ կամի՛նչ հարցին պատասխանող, առարկա *ցույց* րվող բառեր (գոյականներ):

Օրինակ՝

լուծել - լուծույթ, լուծում.

սպասել - սպասավոր, սպասյակ, սպասուհի, սպասում:

Իշխել, բժշկել, բացել, ուսուցանել, ճեղքել, պահել, հյուսել, բանել, գրել, գործել, զգալ, հարցնել:

177. Ինչպիսի՞ հարցին պատասխանող, հարկանիշ *ցույց* րվող բառերից (ածականներից) կազմի՛ր գոյականներ (ինչ հարցին պատասխանող բառեր):

Օրինակ՝

փաք - փաքություն:

-Քաջ, մեծ, գեղեցիկ, հալոսկ, հասարակ, հարմար, դեղին, գունալու, հնչեղ, շքեղ, պերճ, խեղճ, փկար:

178. Կներերը փոխարինի՛ր փակագծում րրված բառից կազմված համապատասխան գոյականով:

Ֆրանսիացի Լյուդովիկոս 14-րդ թագավորը կենդանիների նկատմամբ հալոսկ ... (վերաբերվել) ուներ: Նա ցանկանում էր իր պալատական այգում հերարքերի (զազանանոց) սրելով: Ճարտարապետը բոլոր կենդանիների վանդակները հովհարաձև րեղավորեց փոքր ... (րարածել) վրա, որ ... (այցելել) մի կերից կարողանա րեսնել բոլոր կենդանիներին: Տրագայում ուրիշներն էլ քնդօրինակեցին վանդակների այդպիսի ... (դասավորել):

Գոյականի տեսակները

179. Ա և Բ խմբի բառերի րարբերությունը գրի՛ր՝ ուշադրություն դարձնելով դրանց սկզբնաղատների գրությունը:

Ա. Տայր, րդամարդ, րդա, ուսուցիչ, վարիչ, վարչապետ, անգլիացի, պարսիկ, կին, րաք, իրալուծի, բժշկուծի, քար, վարդ, երկաթ, առյուծ, արջ:

Բ. Նաիրա, Արմեն Տիգրանյան, Տիգրան Մեծ, Չալանկ, Մարան, Աֆրիկա (մայր ցամաք), Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներ (պետություն), Սևան, Արաքս, Նիագարա (ջրվեժ):

180. Նախորդ րարծության մեջ րրված ո՛ր գոյականներն ենհասարակ և որո՛նք հալոսկ: Պարասխանող պարճաարանի՛ր:

181. Բացարրի՛ր, թե -ցի ածանցով կազմված բառերը ո՛ր դեպքում են մեծարառով գրվում:

Մովսես Խորենացին գրի է առել մեր եախնիների մասին պարմող առասպելներն ու դարերի միջով հասցրել մեզ:

Գայլ Վահանը Ղազար Փարպեցու աճնասիրելի հերոսն է:

Առակներն քնրված էին Վարդան Այգեկցու «Աղվեսագրքից»:

Գրիգոր Նարեկացու մասին մի ալանդույթ պարմում է, թե նա ինչպես է կյանք րվել ու թոցրել եփած աղավնիներին:

Անահիա Շիրակացին էլ յոթերորդ դարում է քննել րիեզերքը:

182. Բացարրի՛ր, թե ընդգծված հալոսկ գոյականները ի՛նչ բառերից են առաջացել:

Մեր բակի աճնատրախ աղջիկը Շուշանն է:

Աշուր Երկայթի մասին նոր գիրք եմ ուզում կարդալ:

Ամբողջ պարմության մեջ Չախորդ Փանոսը ոչ մի անգամ մեղավոր չի լինում, ի՛նչ է:

Դավթի հայրն էր Առյուծ Մհերը:

Փիլիսոփա և բանաստեղծ Տովհաննես Երզնկացին աշակերտել է ժամանակի համբավավոր գիտնական Վարդան Արեւելցուն:

Նեղոսի արեմրյան ափին՝ Արքանների հովրում, հին Եգիպտոսի ճարտարապետական հուշարձանների մի ամբողջ թանգարան է պահպանվել:

183. Կների փոխարեն պահանջվող մեծարառ կամ՝ փորրարառ գրի՛ր:

Նրա պապը .ասունցի էր ու շաք էր պարմում .ասունցիների մասին:

Ուզում էր նմանվել .ասունցի Դավթին:

Էպոսի վերջին հերոսը .ոքր Մհերն է:

Գրքի հերոսը մի .ոքր րդա է:

«Մասունցի Դավիթ» Էպոսում հիշաարակվում է .դնճե քաղաքը:

Գրածը .դնճե մարանի էր:

Կիրակոս .անճակեցու պարմության մեջ հանդիպում է .դնճահանք կոչվող վանքը:

Ես վստահ եմ, որ ջանճասար լեռը դեռ կարդարացնի իր հալար անունը:

Ինչե՛ր ասես չկային՝ ոսկե անոթներ ու արճանիկներ, թանկարժեք գարդեր, դա մի իսկական ջանճասար էր:

Պեքորոս .ռաջինը հովանավորում էր գիտությունն ու արվեստը:
Պեքորոս .ռաջինը հասավ կայանին:
Ալեքսանդր .ակեղոնացին գիտեր ամեն մի իրավիճակից դուրս
գալու ձևը:

184. Ա և Բ խմբի բառերի տարբերությունը գրի՛ր և լրացրո՛ւ տրված
նախադասությունը:

Ա. Երեխա, գրող, նավաստի, գերմանացի, խոհարարուհի,
Արարիկ, հայ, մարզիկ, նախագահ, նախարար:

Բ. Ծով, ձուկ, երկաթ, պայուսակ, այծ, փիղ, փուփ, խնձոր,
սառույց, շուն, կապու, գրիչ, սեղան:

Գոյականները բաժանվում են երկու խմբի՝ և:

185. Նախադասությունը լրացրո՛ւ տրված հարցին պատասխանող
գոյականներով:

... (ինչը) մոմում էր. երեխան հաղորդել էին:

... (ո՞վ) նվաճում էր. երեխան հաղորդել էին:

... (ո՞վ) ցարկեց ցանկապարից դուրս:

... (ինչը) ցարկեց ցանկապարից դուրս:

... (ինչը) ճանկոել է տարիկի ձեռքը:

... (ո՞վ) ճանկոել է տարիկի ձեռքը:

Առարկա ցույց տվող բառերը գոյականներ են:
Պատասխանում են *ո՞վ, ի՞նչ* հարցերին:

Գոյականները լինում են *հայրուկ* և *հասարակ*: *Նարուկ*
անունը առարկաներից ամեն մեկին տրվող առանձին
անունն է և սկսվում է մեծատառով: *Հասարակ* անունը
առարկաներին տրվող ընդհանուր անունն է՝ և սկսվում է
փոքրատառով:

Մարդկանց տրվող հայրուկ և հասարակ անունները *անմ
ցույց տվող* գոյականներ են և պատասխանում են *ո՞վ*
հարցին: Մնացած բոլոր գոյականները պատասխանում
են *ինչ* հարցին:

Գոյականի թիվը

186. Յուրաքանչյուր շարքի չորս բառերն ի՞նչ ընդհանրություն ունեն, որ
նույն շարքի մի բառը չունի:

ա) Երաշտահավեր	բ) Մանուկներ	գ) Նապիկներ
դեղձունիկներ	երեխա	կապիկներ
վագրեր	պարանիներ	ձագուկներ
առյուծներ	երիտասարդներ	կանայք
սիրամարգ	մարդիկ	տանտիկներ

187. Տրված բառախմբերի տարբերությունը գրի՛ր և բառախմբերն
անվանի՛ր:

Ա. Շինարար, վարպետ, գեղեցկուհի, տարի, զիբը, տեպը, գազան,
վանդակ:

Բ. Շինարարներ, վարպետներ, գեղեցկուհիներ, տարիներ,
զրբեր, տեպեր, գազաններ, վանդակներ:

188. Բառախմբերի կազմման օրինաչափությունը գրի՛ր և Բ խմբին
ինքդ լրացրո՛ւ:

Ա. Մար, հայ, կաթիլ, ուսուցիչ, մայր, մարտի, տար, կապու,
թութակ, գրպան:

Բ. Մարեր, հնչյուն, կաթիլներ,:

189. Տրված նախադասությունը կարդա՛ր և հարցերին պատասխանի՛ր:

187 և 188-րդ վարժությունների Ա խմբերում եզակի թվով դրված
գոյականներ են, իսկ Բ խմբերում նույն գոյականներն են՝
հոգնակի թվով:

1. Գոյականը քանի՞ թիվ ունի:

2. Ի՞նչ է ցույց տալիս գոյականի եզակի թիվը (եզ - միակ, մեկ հար):

3. Ի՞նչ է ցույց տալիս գոյականի հոգնակի թիվը (հոգն - բազում,
շար):

190. Կազմի՛ր տրված գոյականների հոգնակին: Փորձի՛ր բացատրել,
թե որ բառերին է -ը վերջավորություն ավելանում, որ բառերին -ներ:

Ա. Ծառ, ձայն, հուր, քար, կով, արջ, փունջ, լուր, բառ, բեղ, հայ,
հայր, ցեղ, սիրտ, գիր, սյուն, պատ, հույն, ձու, սուր, քիչ, բույր,
մայր, ձեռք, ոտք, տար, պապ:

Բ. Եղբայր, աթոռ, պապիկ, տարիկ, գրպան, թութակ, եղևիկ,
ոչխար, սեղան, թոչուն, մերենա, բարեկամ, աշակերտ, մարյան,
կեռախոս, ծաղկավաճառ, պանրագործարան:

191. Գրի՛ր, թե նախորդ առաջադրանքը կատարելիս

- ա) ո՞ր բառերի մեջ երկու ն գրեցիր.
- բ) ո՞ր բառերի մեջ հնչյուններ փոխվեցին:

192. Տեքստի բոլոր գոյականները հոգնակի՝ դարձրու և քսար անհրաժեշտության դրանց համապարասխանեցրո՛ւ բայերը (գործողություն ցույց տվող բառերը):

Ներթափան ոլորանից հեքո երեաց սրբավայրը: Վերևում արձան է նստած: Արձանը կորցրել է գլուխը: Երկրաշարժը բազմիցս սասանել է այդ լեռան գագաթը, օդար բանակի զինվորը ձգվել է խորպակել իրեն անհասանելի ու թշնամական սրբավայրը: Արձանը, բարձրաքանդակն ու գագանի կերպարանքը կերպված են հիանալի վարպետի կողմից:

193. Տեքստում բոլոր գոյականները եզակի թվով են դրված: Ո՞րը պետք է՝ հոգնակի դարձրու՝

Մֆինքսը մի սոսկալի հրեշ էր, որը կնոջ գլուխ ուներ, առյուծի մարմին, սուր ճանկ, հզոր թև: Նա բնակություն էր հաստատել Թ-երե քաղաքի մոտ և այնպեղ պիտի մնար, մինչև մի մարդ լուծեր նրա հանելուկը: Նա իր մոտից անցնող մարդուն հանելուկ էր առաջարկում, բայց ոչ ոք չէր կարողանում լուծել, և մարդը մեռնում էր նրա սոսկալի գրկի մեջ: Էդիպ արքան որոշում է Մֆինքսից փրկել մարդուն և գնում է հրեշի մոտ:

- Ո՞վ է առավուրյան չորս ուրբով քայլում, կեսօրին՝ երկու, իսկ երեկոյան՝ երեք,- հարցնում է Մֆինքսը:
- Մարդը,- պատասխանում է Էդիպ արքան:- Երբ նա երեխա է, սողում է, հասուն տարիքում երկու ուրբով է քայլում, իսկ ծերության օրերին փայտով է քայլում:

Հանելուկի ճիշտ պատասխանը լսելով՝ Մֆինքսը նեղվում է ծովը և ոչնչանում: Այդպես էր վճռել հույների աստվածը:

Այսօր հանելուկային, անլուծելի հարցն անվանում են «սֆինքսային»:

194. Տեքստերի եզակի գոյականները հոգնակի՝ դարձրու: Փոխախառնից ո՞ր տեքստի միտքը փոխվեց:

Ա. Կտավի պարմությունն արտասուվոր է: Մարդը կապվին մեկ աստվածացրել ու պաշտել է, մեկ վիճակ համարել ու խուսափել: Երբեմն էլ կապվի միջոցով իր ապագան է գուշակել:

Կտրուն ապրում է մարդու կողքին, հաճախ հավարարիմ ծառայում է մարդուն, բայց առաջվա պես անկախ ու նույնիսկ կիսավայրենի է մնում: Ի փարբերություն ուրիշ ընդանի

կենդանու՝ կտրուն մարդու համար խորհրդավոր ու անճանաչելի է մնում, իր գաղտնիքը «չի բացում»:

Բ. Մոտ հարյուր տարի առաջ Օդեսայում փիղը փախավ կրկեսից: Տերն ինչ արեց, չարեց, նա էլ կրկես չվերադարձավ:

195. Երկու տեքստերում էլ հոգնակի գոյականները եզակի՝ դարձրու և դրան համապարասխան՝ փոփոխություններ՝ արա: Այդ փոփոխությունից ո՞ր տեքստի միտքը փոխվեց:

Ա. Երկրի վրա մարդկանց կյանքն ամուր կապված է կենդանիների հետ: Բայց մարդիկ ու կենդանիները միշտ նույն ձևերով չեն հարաբերվել: Սկզբում կենդանիները մարդկանց ուրելիք ու հագուստ են տվել: Նրանք սարսափ են ներշնչել կամ ուրախություն են պարգևել մարդկանց: Մարդիկ էլ նրանց առաջ խոնարհվել ու պաշտել են նրանց: Նպտ աստվածացված կենդանիներին փոխաբանել են աշխարավոր կենդանիները:

Բ. Ներաբերքաւեր մարդիկ ճամփորդում էին Աֆրիկայով և ուսումնասիրում այնպեղի կենդանիներին ու թռչուններին: Նպտ նրանք իրենց հետ հայրենիք բերեցին նաև աֆրիկացիների շար գլխարկներ: Այդ գլխարկները զարդարող փերուրների մեջ զիպնականները նկարեցին այնպիսիները, որոնք զիպույթանը հայրնի թռչուններին չէին պարկանում:

Գոյականը երկու թիվ ունի՝ եզակի և հոգնակի: Եզակիի ցույց է տալիս մեկ առարկա, հոգնակին՝ մեկից ավելի: Հոգնակին կազմվում է եզակիից՝ հիմնականում *-եր* կամ *-ներ* մասնիկների օգնությամբ. (*-եր*-ը ավելանում է միավանկ բառերին, *-ները*՝ բազմավանկ):

Գոյականի հոլովումը

196. *Նարցում արտահայտող բառի փոխարեն փոխված գոյականները գրիր (դրանք ինչպես փոխվեցին):*

Այգում մի մարդ *ինչո՞վ* գործ էր անում:
Բահ, մկրար, թիակ:

197. *Նարցում արտահայտող բառի փոխարեն փոխված գոյականները գրիր (դրանք ինչպես փոխվեցին):*

Հիանում էր *ինչո՞վ*:
Երգ, աշխարհ, ընկերներ, շարժումներ:

198. *Տրված նախադասությունները լրացրո՛ւ դպրոց բառով՝ ուշադրություն դարձնելով վերջավորություններին:*

Ամեն առավոտ ... են գնում:
Մի մեքենա մոտեցավ մեր ...:
Այսօր Արան վերջինը դուրս եկավ ...:
Մեր ... բոլորս էլ հիանում ենք:
Ես ու քույրս սովորում ենք ...:

199. *Բառակապակցություններ կազմիր՝ հարցում արտահայտող բառի փոխարեն փոխված գոյականները գրելով: Բառերին ինչ վերջավորություններ ավելացան:*

Պատկել *որպե՞ր*:
Ծովափ, մահճակալ, անդունդի եզր, գետի ափ, անտառի բացար, անկողին, հիվանդանոց:

200. *Բառակապակցություններ կազմիր՝ հարցում արտահայտող բառի փոխարեն փոխված գոյականները գրելով:*

Ծանոթանալ *ո՞ւմ* հետ: Ծանոթանալ *ինչի՞ն*:
Մրցակից, կարծիք, փեսակեր, գիրք, մեքենա, աղջիկ, փղա գրասաշրջիկ (կարող ես ուրիշ բառեր էլ գրել):

201. *Բառակապակցություններ կազմիր՝ հարցում արտահայտող բառի փոխարեն գոյականներ գրելով:*

Սիրահարվել *ո՞ւմ*: Սիրահարվել *ինչի՞ն*:
Սիրել *ո՞ւմ*: Սիրել *ինչ*:

202. *Հիվանդ, զագան բառերին ավելացրո՛ւ ի, ից, ներ, ով, ք վերջավորությունները և ստացված բառաձևերով նախադասություններ կազմիր:*

203. *Կերերի փոխարեն գրիր ամեն կամվերջավորություն բառերը:*

Երբ արմարին կամ բառին ... ենք ավելացնում, եղած իմաստը փոխվում է, և նոր բառ է ստացվում: Իսկ երբ ... ենք ավելացնում, բառի արտահայտած իմաստը չի փոխվում, փոխվում է նրա ձևը՝ նախադասության մյուս բառերին կապվելու համար:
... բառ կազմող մասնիկ է: ... օգնում է, որ բառը խոսքի մեջ կապվի ուրիշ բառերի հետ:
Բառի հիմքը ... առաջ եղած մասն է:

204. *Տրված բառերով կազմիր՝*

ա) ամանցավոր բառեր,
բ) բառաձևեր:
Ջուր, ձայն, ձեռք:

205. *Տրված բառախմբերը համեմատիր և խմբերից յուրաքանչյուրին փորձիր անուններ փոխել:*

Ա. Տղա, բար, սեղան:
Բ. Տղան, փղայի, փղային, փղայով, փղայից, քարը, քարին, քարից, քարով, քարում, սեղանը, սեղանի, սեղանին, սեղանից, սեղանով:

206. *Անրառ բառը փարբեր ձևերով գործածելով՝ նախադասություններ կազմիր:*

207. *Տրված բառերի բոլոր հնարավոր ձևերը գրիր:*

Պահարան, պահակ, խողովակներ, դարակներ:

208. *Կերերի փոխարեն գրիր գրիչ, բույն, ծով բառերի ձևերը: Բոլոր բառերի նման ձևերը խմբավորիր: Յուրաքանչյուր բառը քանի՞ ձև ունեցավ:*

Իր ... հյուսել էր մեր այգու ամենաբարձր ծառի վրա:
Չմոքենաս իմ ..., ձագուկներս հանկարծ կվախենան:
Ճուրը գլուխը ... դուրս էր հանել ու սպասում էր մորը:
Այդ թոչունին իր ձագերով ու ... կրեքն, որ իմ այգում ապրի:
Չագուկները կծկվել էին ... ու վախեցած նայում էին:
Գիշերվա փոթորկից հետո ... հանգստանում էր:
Մեքենան մոտենում էր ..., արդեն լսվում էր նրա շառաչը:
Որոշեց ... հեռու ապրել, որ մոռանա այդ դեպքը:
Փոթորկուն ... հիանում եմ, բայց և վախենում եմ լեռնացու ալիքներից:
Ամբողջ օրը լողում էր ... ու վերադառնալու մասին չէր մտածում:

Իմ ... լավ չի գրում:

Ձեռքը զցեց ընկերոջ ... ու ծոցապեղծում ինչ-որ բան նշեց:

Ամբողջ թանաքը ... դուրս էր հոսել, ու պայուսակը փնդ-փնդ սևացել էր:

Այդպիսի բաները սովորական ... չեն գրում:

209. Բոլոր նման բառաձևերը խմբավորիր: Ո՞րն է նմանությունը:

Ափից, շենք, գյուղին, շենքով, գյուղում, ափ, գյուղով, շենքում, ափով, գյուղից, գյուղ, շենքից, ափին, շենքին:

210. Վարցում արտահայտող բառը փոխարինելով կամ նրանցով կազմված բառակապակցություններով փոխարինիր: Տրված բառերից ո՞րը ինչ ձևով գրեցիր:

Գիրքը որտե՞ղ է:

Պայուսակ, գրադարան, հեռուստացույց, պահարան, սեղան, ձեռք, աթոռ, լիճ:

211. Բառակապակցություններ և նախադասություններ կազմիր՝ հարցում արտահայտող որտե՞ղ բառի փոխարեն փոխարինելով զայն կազմված գրելով: Տրված բառերից ո՞րը ինչ ձևով գրեցիր:

Որտե՞ղ լինել:

Երեխան որտե՞ղ է:

Վայրոց, փուն, դասարան, բակ, փողոց, մանկապարտեզ:

212. Ընդգծված բառերը հականիշ բառակապակցություններով փոխարինիր:

Ոգևորությամբ անել, համոզմունքով գործել, ուրախությամբ դիմավորել, հուզմունքով սպասել, եռանդով պաշտպանել, անհանգստությամբ մտածել:

213. Ընդգծված բառերը նույն արմատի (նույն արմատի ունեցող) հականիշ բառերով փոխարինիր: Գոյականներն ինչ ձևով դրվեցին:

Օրինակ՝

անբեղ մարդ - բեղով մարդ:

Անխուսափուր սենյակ, անդուռ պահեստ, անձխնելույզ վառարան, անդանակ մորթել, անշնորհք նստել, անկարգ գնալ:

214. Բառերի իմաստն արտահայտիր հոմանիշ բառակապակցություններով:

Օրինակ՝

օրենքով - ըստ օրենքի, օրենքի համաձայն կամ՝ համաձայն օրենքի:

Կարգադրությամբ, նախասիրություններով, որոշմամբ, պատասխաններով, դիմումով, պարմածով, խնդրանքով:

215. Փակագծի բառը պահանջվող ձևով գրիր:

Օրինակ՝

Ներկը (վրձին) պատին էր քսում ու հիացած նայում իր (արած): -

Ներկը վրձինով պատին էր քսում ու հիացած նայում իր արածին: (Ինչո՞ւ քսել, ինչի՞ն նայել):

Գերմանացի փիլիսոփա Կանտը ծնվել է (-Ջյունիգսբերգ) և այնտեղ էլ ութսուն տարի հեղու մահացել է: Նա իր մրքով ընդգրկել է ոչ միայն Երկիր (մոլորակ), այլև Արեգակնային (համակարգ) և ողջ (տիեզերք): Սակայն կյանքի (ընթացք) Կանտը, կարելի է ասել, դուրս չեկավ հայրենի (քաղաք): Նրա ամենահեռավոր ճամփորդությունը եղավ Պիլատ (գյուղ) գնալը, որը (-Ջյունիգսբերգ) ընդամենը քառասունհինգ կիլոմետր էր հեռու:

Խոսքում գոյականները գործածվում են ուղիղ և թեքված ձևերով:

Գոյականը *հոլովել* նշանակում է խոսքի մեջ այլ բառերի հետ կապվելու համար փոքրեր ձևերը (*հոլովներ*) կազմել (հոլովել - հին հայ.՝ զլորել, թավալել, շրջել, փոխել): Երբ բառը թեքվում կամ հոլովվում է, սովորաբար նրա ուղիղ ձևին համապատասխան *վերջավորություն* է ավելանում (*ի, ից, ու, ում* և այլն): Վերջավորությունից առաջ եղած մասը բառի *հիմքն* է:

Ածական

216. Տրված բառերից յուրաքանչյուրին ինչպիսի՞ հարցին պատասխանող մի քանի բառեր ավելացրո՛ւ (աշխարհը չկրկնել):

Օրինակ՝

բարև, բարձր, երկհարկանի, բնակելի, գեղեցիկ փուն:

-Քույր, եղբայր, մայր, հայր, փայլիկ, պապիկ:

217. Տրված գոյականներին ածանցներ ավելացրո՛ւ, որ ածականներ դառնան:

Միրք, վախ, քար, մայր, երկինք, արև, փայլ, լեռ(ն), փողոց, երկաթ, օդ, ծաղիկ, եղբայր, ոսկի, արծաթ, ծով, Ամերիկա, Փրանսիա, Գերմանիա:

218. Ընդգծված ածականները փոխարին հասկիր: Ինչ փոխվեց:

Ընթալմարտը մարդկությանը ծանոթ է *հնագույն* ժամանակներից: Այն *լայն* տարածում ուներ դեռևս Նին Նունապոլսում: Այնուհետև օգտագործվում էր որպես *ուժեղ*, *մկուն*, *հառափարակամ* մարդ զանափարակելու միջոց: Ընթալմարտը *հունական* օլիմպիականների *անբաժանելի* մասն էր:

219. Ընդգծված ածականները փոխարին հասկիր:

Համեմատիր. քրոմ, թե՛ սրացված փեքսում է վերաբերանք արտահայտված:

Ասում են, թե *դաժան* կոկորդիլոսն իր *խեղճ* գոհին ուրելուց հետո *խկական* արցունքներ է թափում: Ի՞նչ է, այդ *վայրենի* կոկորդիլոսը *թշվառ* գոհին խղճում է: *Գիտակ* մարդիկ ասում են, որ կերածը մարսելու ժամանակ նրա օրգանիզմում ուրիշ գեղձեր էլ են գրգռվում, որից և աչքերից թափվող *արցունքանման* հեղուկ է առաջանում: Այդ *սուր*, *կեղծավոր* լացը նկատի ունեն, երբ մեկի մասին ասում են, թե «կոկորդիլոսի արցունք է թափում»:

220. Ընդգծված ածականները փոխարին հասկիր: Ինչ փոխվեց:

Աշխարհի ծայրին, Հարավային Արաբիայի *անջուր* ու *վայրի* լեռների մեջ, Պարսից ծոցից երկու հարյուր կիլոմետր հեռու, *անանգանելի* անապատի ծոցում հառնել է երկնաքերների քաղաքը: Անհավատալի է, թայց արդեն մի քանի հարյուր տարի է, որ գոյություն ունի կենդանի, սեփական սուլթանով, շուկայով,

փյունիկյան արմավենիների պուրակով այդ փեսիլը: Այդ *անսովոր* առանձնապես ճգված են դեպի երկինք, բայց ունեն *փոքր* դռներ: Դռների փեղկերն ու լուսամուսների շրջանակները ծածկված են *առաք* ու *գեղեցիկ* նախշերով: *Վերին* հարկերում կանգնեցված են *քանդակագործ* սյուներ, պարերին կարելի է տեսնել *ծեփածո* զարդանախշեր:

221. Կերերի փոխարեն փոխարին քրոմ ածականները: Տրված ու սրացված փեքսները համեմատիր (ածականները խոսքում ինչ դեր ունեն):

Խոսքավոր, լեռնային, հավերժական, կենդանական, բարձր, վայրի, մոռոքավոր, անմարչելի, մշուշապար:

Երբ ... տափաստաններից բարձրանում ենք դեպի ... մարգագետինները և գնում դեպի ... ձյան սահմանը, ... աշխարհն աղքատանում է: ... լեռնագագաթներին ամենից շատ ... ոչխարներն ու ... քարայծերն են լինում: Նրանք սիրում են կանգնել ... ժայռերի կարարներին ու նայել հեռու ... սարերին ու դաշտերին:

222. Կերերի փոխարեն փոխարին քրոմ ածականները: Տրված ու սրացված փեքսները համեմատիր:

Լայնահուն, հորդահոս, կարկաշուն, արագավազ, սառնորակ, գուլալ, փարբեր, ամենախոր, անուշահամ, բարձր, կապույտ, մարտիր, թափանցիկ, արևոք, հանդարտ (եղանակ), հարուստ, լեռնային, գեղաբանի, ամենամեծ, սրանելի, գողտրիկ, վճիպ:

Գերնի վրայով ... ու ... գերեր, ... ու ... առվակներ են հոսում, գերնի փակից ... ու ... աղբյուրներ են բխում, և երբ նրանց ջրերը որևէ իջվածքում կուտակվում են, լիճ է գոյանում: Իսկ որքան ... լճեր կան: Երկրագնդի ... լճի՝ Բայկալի ավերել երիզող ... լեռներն ասես ... մշուշի վրա են կախված: Չգիտեմ ... լիճը հարյուրավոր կիլոմետրեր, ու փեղագիները նրան ծով են անվանում: Բայկալը ... ու ... ջուր ունի: ... ու ... եղանակին լճի հափալը փեղ-փեղ երևում է:

Մեր հանրապետությունը ... լճերով ... է: Դրանցից ... Սևանա լիճն է, որից իջխան ձուկն է բնակվում: Դիլիջանից քիչ հեռու մի ... լիճ կա: Նա այնքան ... ջուր ունի, որ նրան Պարզ լիճ են կոչում:

223. Նախադասությունները կարդա՛ և պարզիր, թե ինչ դեր ունեն ածականին ավելացվածովելի, պակաս, ամենից բառերը:

Կերերը ջրի փակ կարողանում են երկար մնալ՝ մեկից երկու ժամ:

Ծովային կրիաներն ավելի երկար են դիմանում՝ երեք ժամ և ավելի:

Մակայն ծովային կրիաների մի տեսակ կա, որ ջրի տակ ամենից երկար է մնում. նա կարող է մի քանի օր դուրս չգալ:

Պինգվիններն ընդհանրապես խոշոր թռչուններ են:

Դ-րանց մեջ արքայական պինգվինն ավելի խոշոր է, քան մյուս տեսակի պինգվինները: Ամենից խոշորը կայսերական պինգվինն է, որը ամենից հաճախ հանդիպող տեսակներից է:

Օվկիանոսի ջրերն ամենուր աղի են: Բայց բևեռային շրջաններում ջուրը պակաս աղի է, քան մյուս տեղերում: Ամենից քիչ աղի է Բալթիկ ծովի ջուրը, իսկ ամենից շատ՝ Կարմիր ծովինն ու Պարսից ծոցինը:

224. Տրված խմբերի բառերի տարբերությունը բացատրիր: Ինչո՞ւ են դրանք անվանում ամալյանի համեմատության աստիճաններ:

Ա. Քաղցր, աղի, կծու, դառը, մեծ, երկար, բարձր:

Բ. Ավելի քաղցր, ավելի աղի, ավելի կծու, ավելի դառը, ավելի մեծ, ավելի երկար, ավելի բարձր:

Գ. Ամենից քաղցր, ամենից աղի, ամենից կծու, ամենից դառը, ամենից մեծ, ամենից երկար, ամենից բարձր:

225. Տրված բառերի (գերադրական աստիճանի ամականների) հոմանիշ ձևերը գրիր:

Օրինակ

ամենից լավ - ամենալավ, լավագույն

ամենամեծ - ամենից մեծ, մեծագույն

փոքրագույն - ամենափոքր, ամենից փոքր

Ամենավատ, գեղեցկագույն, բարձրագույն, ամենաազնիվ, ամենից հզոր, ամենից ահեղ, համեստագույն, ամենաախին, ամենից ծանր, ամենալուրջ, ամենից խոշոր:

226. Ընդգծված բառերը (գերադրական աստիճանի ամականները) փոխարինիր հոմանիշ ձևերով:

Օրինակ

Հայաստանի ամենամեծ քաղաքը Երևանն է: - Հայաստանի ամենից մեծ քաղաքը Երևանն է: Հայաստանի մեծագույն քաղաքը Երևանն է:

Ամենաախին բառարանը հնագիտական պեղումների ժամանակ Միրիայում է հայտնաբերվել:

Աշխարհի ամենալայն ծառուղին և ամենաերկար փողոցը Բուենոս Այրեսում են:

Մեր մոլորակի վրա հանդիպող ամենից հազվադեպ հիվանդությունը «կուրու» կամ ծիծաղի հիվանդություն է կոչվում: (Մինչև այժմ դա միայն Նոր Գվինեայում է նկատվել: Վիանդագամներից ոչ մեկը չի փրկվել:)

Ամենից թանկ գիրքը 1455 թ. Գուտենբերգի (առաջին տպագրիչն է) տպագրած «Աստվածաշունչն» է, որի մեկ օրինակի համար 1926 թ. երեսունհինգ հազար դոլար են վճարել:

227. Նախադասությունն այնպես ձևափոխիր, որ միտքը չփոխվի:

Օրինակ

Մառախուղի կաթիլները միլիոն անգամ ավելի փոքր են, քան անձրևի կաթիլները: - Մառախուղի կաթիլներն անձրևի կաթիլներից միլիոն անգամ փոքր են:

Աղի ջուրն ավելի ծանր է, քան սառույցը. այդ պատճառով էլ սառույցը չի սուզվում:

Ծովային փոքր, բայց թունավոր կենդանիներն ավելի վրանգավոր են, քան շնաձկները:

Բանավոր խոսքն ավելի մեծ հնարավորություն ունի վերաբերմունք արտահայտելու, քան գրավորը:

Նավասարիների կիրառած թունավոր նյութերը, վառ գույներն ու ուլտրամաշնայն շնաձկների համար պակաս սարսափելի են, քան ժամանակակից աղմկոտ երաժշտությունը:

Ածականը ցույց է տալիս առարկայի հատկանիշ (որպիսություն): Առարկայի հատկանիշը կարող է համեմատվել այլ առարկաների նույն հատկանիշի հետ, արտահայտել նրա առավել, պակաս լինելը կամ էլ գերազանցությունը:

Ածականի համեմատության աստիճանները կազմվում են ավելի, պակաս, քիչ, նվազ, ամենից բառերով և ամենա-, -ագույն ածանցներով:

Թվական

228. Տրված բառակապակցություններից ամեն մեկի իմաստն արտահայտիր մեկ բառով: Ինչ է ցույց տալիս -տուն անանգը:

Երեք տասնյակ, չորս տասնյակ, հինգ տասնյակ, վեց տասնյակ, յոթ տասնյակ, ութ տասնյակ, ինը տասնյակ:

229. Զննիր տրված բառաշարքերը և փորձիր պարզել, թե բաղադրյալ թվականներից որոնք կից (միասին) գրություն ունեն, և որոնք՝ հարադիր (առանձին):

Ա. Տասնյոթ, քսաներեք, երեսունմեկ, քառասունվեց, հիսունչորս, վաթսուսինը, յոթանասունհինգ, ութսուներկու, ինսուսինը:

Բ. Հարյուր մեկ, երկու հարյուր քսանվեց, հինգ հազար վեց հարյուր երեսունյոթ, չորս միլիարդ ինը միլիոն յոթ հարյուր հազար վեց հարյուր յոթանասունյոթ և այլն:

230. Տրված թվականները գրիր բառերով:

65, 48, 107, 93, 6087, 4321, 786:

231. Պարզիր, թե ինչպե՞ն է գրվում ինը:

- Ինն անգամ վաթսու՞ն, - կրկնե՞ց նա:

Ինը տարի է ընկերություն ենք անում:

Ինը քսանից տասնմեկով է փոքր:

Երկուսին գումարած ութ՝ ինը կլինի:

Ինն ես ասում, բայց երկուսին գումարած ութ՝ տասը կլինի:

Ինն ինչի՞ց է մեծ:

Իննսուն տարի՝ է տեղ այդ պատերազմը, թե՛ հարյուր:

Տասը իննսունմեկ տարեկան է:

232. Առաջին երկու գույգ նախադասությունները համեմատիր և տարբերությունները գրիր: Մյուս նախադասությունների համապատասխան գույգերը գրիր:

ա) Փոքրիկ իշխանն ապրում էր վեց հարյուր տասնչորսերորդ մոլորակում: - Փոքրիկ իշխանն ապրում էր համար վեց հարյուր տասնչորս մոլորակում:

բ) Տղան համար հարյուր վաթսունմեկ դպրոցն էր ավարտել: - Տղան հարյուր վաթսունմեկերորդ դպրոցն էր ավարտել:

գ) Իմ անունը մարյանում քսաներկուերորդն է:

դ) Առաջնորդը համար վեց հրամանով անձանությանին ժպտալն արգելեց:

ե) Գրքի երեք հարյուր քսանմեկերորդ խնդիրն եմ լուծում:

զ) Նրա ծանոթն ապրում էր Ծաղկի փողոցի համար երկու տանը:

233. Փակագծում տրված թվականներն այնպե՛ն գրիր, որ պարտախանեն ոչ թե՛ քանի՞, այլ՝ ո՞ր կամ ո՞րերորդ հարցին (ո՞ր անանգով դարձրիր):

Օրինակ

(Հինգ) տարի է՝ դպրոց եմ գալիս: - Հինգերորդ տարին է՝ դպրոց եմ գալիս:

(Տասն) օր է, որ բակ չեմ իջել:

(Երեք) դասարանցի քույրիկս երկու տարով փոքր է ինձնից:

Երկիր թոշող յուրաքանչյուր (երկու) նավն ինձ հյուրեր է բերում:

Խաղի (երեսունհինգ) թուղթում եղբայրս գուլ խփեց:

Մեկից սկսած յուրաքանչյուր (տասներկու) թիվն առանց մնացորդի կրժանվի տասներկուսի:

Յուրաքանչյուր (չորս) ամսվա (քսանութ) օրը նվիրում էր աշխատանքային սեղանն ու պահարանը կարգի բերելուն:

Կյանքի (ութսուներկու) տարում որոշեց հեծանիվ ըջել:

Արդեն (տասնվեց) դարում գեղասահքի սիրահարներ կային Նոլանդիայում:

Իմ (մեկ) գործը քեզ սիրով օգնելն է:

234. Միասնորդ գրիր և ուղղիր (քանի ձևով հնարավոր է):

Օրինակ

Մեր գյուղի համար երրորդ դպրոցը վերջերս է կառուցվել: - Մեր գյուղի համար երեք դպրոցը վերջերս է կառուցվել: Մեր գյուղի երրորդ դպրոցը վերջերս է կառուցվել:

Համար առաջին փեղեղեագնացն աշխարհում Յուրի Գագարինն է:

Թիվ տասներորդ մանկապարտեզի տնօրենն է մայրիկս:

Վերջապես, երբ հույսներս կտրել էինք, համար քառասունիններորդ արձանագրության մեջ հարկավոր տեղեկությունը գտանք:

Հինգերորդ համարի նկարն ուշադրությունս գրավեց:

Բակում ինը տղա կա: Ասածդ տղան ուժով ու ճարպկությամբ համար իններորդն է:

Այդ ուղևորին բաժին ընկավ ութերորդ համարի նավախցիկը:

Առարկաների թիվ կամ թվային կարգ ցույց տվող բառերը *թվականներ* են: Մեկից մինչև հարյուր բաղադրյալ թվականների բաղադրիչները միասին են գրվում, իսկ հարյուր մեկից սկսած՝ առանձին:

Թվային կարգ ցույց տվող թվականները կազմվում են *-րորդ* (*-երորդ*) ածանցով:

Դերանուններ

235. Ընդգծված բառը *ո՞ւմ անվան փոխարեն է գրված*:

Օրինակ

Անանիա Շիրակացին յոթերորդ դարի գիտնական էր: Նա երկիրը գնդաձև էր պարկերում և բաժանում էր կլիմայական յոթ գոտիների: Նա - Անանիա Շիրակացին:

- Վիճա *ես* սրա գլխին մի խաղ կխաղամ,- ասաց Տիգրանը:

- *Ես* արդեն հոգնել եմ ու հենց առավոտյան տուն եմ գնալու,- ասաց Նվարդը:

- *Դու* ինչո՞վ ես զբաղված, ի՞նչ ես անում այդպեղ,- հարցրեց մայրը տղային:

- Առաջինը *դո՛ւ* մորի,- Ռուբենին առաջարկեց տղան:

Վարորդը նոր միայն նկարեց մեզ: Նա ապակու երկից ժպտաց և ձեռով կանչեց:

- Նա թվաբանությունից ամենաուժեղն է,- ընկերուհուն գովում էր Նվարդը:

236. Բնչ անուն կրատես, դու, նա բառերին:

237. Ընդգծված բառն *ո՞ւմ անվան փոխարեն է գրված*:

Օրինակ

-Տիգրան, *ես* տուն եմ գնում, իմ գնալու ժամանակն է: *Ես* - Նա, ով խոսում է Տիգրանի հետ:

- *Ես* մի քիչ հետո կգամ, Առն, մի քիչ էլ մնամ այստեղ ու գամ, հա՛:

- *Դու* լռում ես, նրանց մասին նոր բան ես իմացել ու ինձ չես ասում: *Դու* ինչո՞ւ ես լռում,- հերաբրբրությունից վառվում էր Լևոնը:

- Միայն թե *դու* շո՞ւր արի, իմ թթվածինը վերջանում է,- գգուշացրեց Լևոնը:

- Նա մեզ էլ չի կարող խանգարել,- ընկերոջը հանգստացնում էր Տիգրանը:

238. Ընդգծված բառն *ո՞ւմ անվան փոխարեն է գրված*:

- *Մենք* կարող ենք սրան լռեցնել, եթե անջարդող կոճակը

գրենք,- 22նշացի եւ:

- Մենք ինչ կապ ունենք այդ պարմության հետ,- զայրացավ Նայկը:

- Դա դուք եք հորինել, ոչ մի ոտքով էլ չկա,- զայրացած ապաց Նվարդն ու դուրս եկավ:

- Դուք երբ հասցրիք այսքան բան անել,- զարմացավ աղջիկը:

239. Ես, դու, նա, մենք, դուք, նրանք բառերն ինչո՞ւ են անձնական դերանուններ կոչվում:

Ես, դու, նա, մենք, դուք, նրանք դերանուններն ըստ թվի բաժանի՞ր երկու խմբի:

240. Անձնական դերանունները ինչ սկզբունքով են բաժանված երեք խմբի:

Ա. Ես, մենք.

Բ. դու, դուք.

Գ. նա, նրանք:

241. Ընդգծված բառերն ինչ են նշանակում: Դրանք ինչո՞վ են նմանվում ես, դու, նա դերանուններին:

Նեպ-աղեղը մինչև 19-րդ հարյուրամյակը որպես զենք է գործածվել: Դա նաև Շվեյցարիայի լեռնականների նախընտրված զենքն էր: Եվրոպայում ներածության առաջին մրցությունն էլ անցկացվել է այդ երկրում: Գիտնական Տեյխմասին լեզենդը: Դա պարմում է, թե լեռնացիներն ինչ վարակչությամբ էին գործածում այդ զենքը: Մյուս լեզենդը Ռոբին Նուտի մասին է: Մա էլ վկայում է, որ անգլիացիներն էլ անվարքեր չէին այդ զենքի նկատմամբ: Մի հեղափոխության փաստ կա ներածության պարմության մեջ: Դա վկայում է, որ հրազենի հետ առաջին մրցությունում նեպ-աղեղն է հաղթել: Բայց հետո հրազենը կադարեղացործվել ու դուրս է մղել այդ զենքը: Այսօր դա ապրում է միայն սպորտում:

242. Կերտերի փոխարեն գրի՛ր պոլիված բառերը:

Այնպիսի, այդքան, այնքան, այսպես, այդպես, այնպես, այդպեղ, այնպեղ:

Համաշխարհային օվկիանոսում միլիոնավոր տոննաներով սառույց կա: Եթե ... սառույցը հալվի, ցամաքի մեծ շերտեր կանհետանան ջրի տակ, քանի որ օվկիանոսի մակարդակը ավելի քան հարյուր մետրով կբարձրանա:

Թուրքմենիայում ... վայր կա, որտեղ ամռանն ... չղջիկ է հավաքվում, որ դա անվանում են չղջիկների «ամառանոց»: Տար ամռանն ... հավաքվում է մոտ քառասուն հազար չղջիկ: Մի զիջերում նրանք ուրում են մոտ քառասուն փուլ փնտրվում միջատ: ... սնվելով՝ չղջիկներն օգտակար են դառնում մարդկանց, ինչպես նաև այգիների ու դաշտերի համար: Բայց չղջիկներն ... ձմեռել չեն կարող, որովհետև բարձր ջերմությունը խանգարում է նրանց ձմեռային քնին: Չմռանը նրանք չվում են ..., որտեղ ավելի ցուրտ է, և քուն են մտնում մինչև գարուն:

Դերանունները անվան փոխարեն գործածվող բառեր են: Անձնական դերանունները գործածվում են անձի անվան փոխարեն: Ունեն երկու թիվ՝ եզակի (Ես, դու, նա) և հոգնակի (մենք, դուք, նրանք), երեք դեմք՝ I (Ես, մենք), II (դու, դուք), III (նա, նրանք):

Յուզական դերանունները մարմնացույց են անում առարկա կամ հարկանիշ:

Բայ

243. Տրված գոյականներից ի՞նչ անել կամ ի՞նչ լինել հարցին պարասխատող բառեր (բայեր) կազմիր և բայ կազմող մասնիկներն ընդգծիր:

ա) Ամաք, ծաղիկ, վար, կար, երգ, ժողով, օճառ:

բ) Գող, վախ, քար, մահ, մանուկ, էջ (իջ), մայր:

244. Տրված անվաններից բայեր (ի՞նչ անել կամ ի՞նչ լինել հարցին պարասխատող բառեր) կազմիր և բայ կազմող մասնիկներն ընդգծիր:

Գեղեցիկ, հպարտ, փղեղ, մեծ, փոքր, չար, չոր, թարմ, խոնավ, սև, բարձր, մանր, ճերմակ, դալուկ, ծանր:

245. Տրված բառերից գոյականներ և բայեր կազմիր: Արմատների գրությանն ինչպե՞ս փոխվեց:

Օրինակ

թը՛շշ - թշշո՛ց - թշշալ:

Բը՛զզ, դը՛ռռ, չը՛խխ, խը՛շշ, ծի՛վ-ծի՛վ, փը՛զզ, կը՛ռռ, լը՛խխ, մը՛ռռ:

246. Թի՛վ և գործողության հարկանիշ ցույց տվող տրված բառերից (թվականներից և մակրայաններից) բայեր կազմիր և բայ կազմող մասնիկներն ընդգծիր: Սրացված այն բառերը, որոնց չես հանդիպել, փորձիր բացատրել:

Երրորդ, ուշ, շրապ, մոր, մերձ, հեռու, դանդաղ, հաճախ, կրկին:

247. Տրված արմատներով բայեր կազմիր և բայ կազմող մասնիկներն ընդգծիր:

Նստ, սահ, վազ, կարդ, խաղ, տես, հաս, հազ, փախ, սառ, թիռ:

248. Պարզիր, թե՛ Ա և Բ բառախմբերն ի՞նչ սկզբունքով են կազմված: Այդ բառախմբերը լրացրո՛ւ:

Ա. Գրել, հրել, վազել, քայլել, սուլել, սիրել, արել, փախչել, թռչել, տեսնել, հասնել:

Բ. Խաղալ, կարդալ, դողալ, սողալ, աղալ, բարկանալ, ուրախանալ, կամենալ, վախենալ:

249. Ըստ նախորդ վարժության՝ բայերը բաժանիր երկու խմբի և այդ խմբերն անվանիր:

Բազմապատկական բայեր

250. Բացատրիր, թե՛ ընդգծված բայերի իմաստների տարբերությունը որն է:

Փայտը կտրեցի: - Փայտը կտրապեցի:

Կողպեքը չխկաց ու բացվեց: - Կողպեքը չսկսխկաց ու բացվեց:

Նանկարծ թփերը խշշացին: - Նանկարծ թփերը խշխշացին:

Վարպետը պատրաստները պարփց պռկեց: - Վարպետը պատրաստները պարփց պռկորեց:

251. Ա և Բ շարքի բառերի տարբերությունը գրիր: Բ շարքը տրված բայերով շարունակիր:

Ա	Բ
Կտրել -	կտրապել
	կտրվել
Թռչել -	թռչկոտել
	թռվոտալ
Վազել -	վազվզել:
Պարտել, նստել, ջարդել, ծակել, ցատկել, մխլել: Ծամել, կռալ,	թափել, կապել, թշշալ:

252. Կտրել, կտրապել, թռչել, թռչկոտել բայերով կազմիր նախադասություններ:

Բայի դեմքը, թիվը, ժամանակը

253. Կերերի փոխարենմտածել բայը տեղադրիր համապատասխան ձևով:

Այդ մասին ես հազար անգամ ... ու ոչ մի եզրակացություն չեմ արել:

Դու ինչի՞ մասին ..., որ այդպես հանկարծակի վեր թռար:

Երբ ես ... այդ մասին, աշխարհը փոխվում է աչքիս:

Երանի՛ ..., ու հետո անեիր, այդ դեպքում ամեն ինչ ուրիշ կլիներ:

..., ամեն ինչ ծանր ու թեթև արեց ու որոշեց մինչև հեռանալն անպայման տեսնել նրան:

..., հետո՞ արա, թե՛ չէ սրիայված անընդհատ ներդրություն ես խնդրում:

254. Նախադասություններում գործողություն կատարողի անունը չկա. գրիր՝ մեկի՞ն է, թե՛ մեկից ավելի (ևզակի՞ն է, թե՛ հոգնակի):

Ջարմաճա: Տեսանք: Փնտրում եմ: Վազում եք: Կրա: Կհասնեն:

264. Պարզի՛ր, թե՛ տրված բառախմբերն ի՞նչ սկզբունքով են կազմված:

Ա. Շողում է, գրնում եք, վագում եմ, բերում եք, քշում է, կանչում եք, հիշում ենք, գրնում են:

Բ. Շողում էր, գրել եք, վագեց, բերեցիք, քշում էի, կանչել եք, հիշեցինք, գրանք:

Գ. Շողալու է, գրնելու եք, վագնեմ, կբերես, քշելու եմ, կկանչեք, պիտի հիշենք, գրնեն:

265. Նախադասությունը լրացրո՛ւ:

Բայն ունի երեք ժամանակ՝ ..., ... և ...:

Ներկա ժամանակ

266. Պարզի՛ր, թե՛ ընդգծված բայերն ի՞նչ ընդհանրություն ունեն:

Գեղջուկը թախարդի մեջ *տեսնում է* արծվին ու նրա գեղեցկությամբ հմայված՝ *բաց թողնում*: Եվ արծիվը *ցույց է տալիս*, որ ինքն էլ կարող է երախտագետ լինել:

Մի անգամ, երբ գեղջուկը *գալիս, նստում է* փչելու պարբաթ մի պարի տակ, արծիվը մոտ է *թռչում* ու մագիլներով *թոցնում* նրա գլխարկը: Գեղջուկը նախած փրկից *եղնում* ու *վագում է* արծվի ետևից: Պարից բավական հեռու արծիվը *նկրում է* իր ավարը: Գեղջուկը գլխարկը *վերցնում է* ու *շրջվում*, որ նորից նստի: Այդ պահին *տեսնում է* արդեն փլված պարը: Նա շատ է *հուզվում* արծվի երախտագիտությունից:

267 Փակագծերում տրված բայերը գրի՛ր պահանջված ձևով:

Հայտնի է, որ ամենից շատ Արևմտյան Հնդկաստանի Չերեպունջա շրջանում է անձրև գալիս: Սակայն պարզվում է, որ երկրագնդում մի տեղ կա, որտեղ անհիշելի ժամանակներից անընդհատ (անձրևել): Դա Հարավային Ամերիկայում է: Անձրևի հեղինակը ջրվեժն է: Ուժեղ քամին, որը միշտ (փչել) լեռներից, ջրափոշին հարթավայր (տանել): Այդտեղ ջրափոշին խոշոր կաթիլներ (դառնալ) ու որպես անձրև (տեղալ):

268. Ընդգծված բայերն ի՞նչո՞վ են տարբերվում տեքստի մյուս բայերից: Դրանք համապատասխան ժամանակով արտահայտի՛ր:

«Լսո՛ւմ եք», - լուռ հարցնում է զրուցակիցս, ու ես *որոտացի* նրա սև աչքերում արտահայտված վախը: Ուռով կայում եմ ավազածրի գրեթե ուղիղ պարիկն ու *լարեցի* խողովան: Շուրջով ակաջիս *հասան* արտասովոր ձայներ, որոնք մերթ ալիքների ճողվյուն են հիշեցնում, մերթ մեղվապարսի գվիոց: Մեկ-մեկ էլ դուանք

ընդմիջվում են ինչ-որ գագանի ոռնոցով: Քիչ հեկո ողևկիցս ինձ *առաջնորդեց* դեպի մյուս ավազածումբը: Եվ այսպեղ նորից առիթ եմ ունենում լսելու նույն առեղծվածային ձայները: Անապարի բնակիչներն այդ երևույթն անվանում են «ավազաբլուրների երգեցողություն»: Այդ երգեցողությունն *առաջագամ* այսպես, բյուրավոր ավազահարկները շփվում են իրար հետ ու առաջացնում արձագանք:

269. Տեքստը փոխի՛ր՝ սկսելով այսպես. «Աչքերը բողոքում են ...»: Տեքստի արտահայտած մտքի մեջ ի՞նչ փոխվեց:

Աչքերը *բողոքեցին*, որ իրենք դեմքի վրա բոլորից բարձր են, բայց ամեն մի քաղցր բան, ասենք մեղրը, *բաժին է՝ ընկնում* ո՛չ թե իրենց, այլ բերանին: Բայց երբ մարդը նրանց մեղր *տվեց*, աչքերը *կսկծացին* ու *արցունքովեցին*:

270. Ընդգծված բայերն արտահայտի՛ր ներկա ժամանակով: Տեքստում էլ ի՞նչ փոխվեց:

«Երկու կրակի արանքում լինել» նշանակում է շատ նեղ, վատ վիճակում գտնվել: Մոնղոլիայում հին ժամանակ մի այսպիսի սովորություն *կար*: Մոնղոլները կրակն *էին պաշտում*: Մարդկանց կամ կենդանիներին ավելի ազնիվ, ավելի լավը դարձնելու համար *անց էին կացնում* երկու կրակի արանքով: Մոնղոլիա այցելած շատ եվրոպացիներ *հրաժարվում էին* այդ ծեսից, որի համար էլ մահվան *էին դատապարտվում*:

Անցյալ ժամանակի ձևեր

271. Փակագծերում տրված բայերը գրի՛ր պահանջված ձևով:

Ծառավ ագռավը թռավ կճուճի մոտ ջուր խմելու: Կրուցը ջրին որ չհասավ, (փորձել) կճուճը թերել: Բայց կճուճն ամուր կանգնել էր տեղում, ու ագռավը թերել չկարողացավ: Նա մի քիչ (մտածել) ու մանր քարեր (լցնել) կճուճի մեջ: Ջուրը (բարձրանալ), (հասնել) կճուճի բերանին: Ու ագռավը հագեցրեց ծառավը:

272. Փակագծերում տրված բայերը գրի՛ր պահանջված ձևով:

Մի դաշտային մուկ հյուր կանչեց մառանում ապրող մկանք: Նյուր մուկը նկատ ու (որոշել) մինչև աշուն մնալ: Նա մի քանի հարիկ (զգնել), ցեխակոլով արմարներ (կրծել) ու (ասել).

- Չէ, թշվառ մրջյունի նման ես ապրում: Քեզ հետ համեմատած ես առարության մեջ եմ ապրում: Գնանք՝ տես:

Նա դաշտային մկանք (համոզել) ու (տանել) տուն: (Ցույց տալ)

հացը, ալյուրը, թուզը, մեղրը, և հյուրի աչքերը հաճույքից (պսաղալ): Նա զամբյուղից պանիր էր ուզում վերցնել, բայց հանկարծ դուռը (բացվել): Մկները լեղաճաք (վախչել), (մտնել) ծակը, ծվծվալով իրար (սեղմվել) ու (մնալ), մինչև ոտնաձայները (լռել): Ներսիս դաշտամուկը նորից դուրս (սողալ), դնչիկը (երկարել) փոքրիկ թզին, բայց նորից ինչ-որ մեկը ինչ-որ բանի համար (ներս մտնել), և մկներն էլի (լաքնվել): Թեկուզ և հյուր մուկը սոված էր, բայց (ասել).

- Մնաս բարո՛վ, սիրելի՛ս, քեզ եմ թողնում քո ամբողջ հարստությունը, որ հազար ու մի վրանգի, ահ ու գողի հետ է կապված: Ավելի լավ է՝ ես էլի խոսք ու արմատ կրծեմ:

273. Տեքստը փոխիր՝ սկսելով այսպես. «Ամառվա ամիսներին վանքապարկան անասունների հոտերը քշեցին լեռնային արտաբայրեր ...»: Տեքստի արտահայտած մտքի մեջ ինչ փոխվեց:

Ամառվա ամիսներին վանքապարկան անասունների հոտերը քշում էին լեռնային արտաբայրեր: Բայց վանքում էլ առանց կաթի չէին մնում: Ամառանոցում սրացված կաթնեղենի մի մասը վանք էին ուղարկում վանականներին, ուսուցիչներին, աշակերտներին, վարպետներին ու արհեստավորներին կերակրելու համար: Լեռնային վար ճանապարհները թույլ չէին տալիս ամեն օր կաթը վանք տանել: Դրա համար էլ թրծված կավից խողովակաշար էին կառուցում, որն ամառանոցից ձգվում էր մինչև վանք: Կաթնամուղ խողովակի կողքից գնացող մյուս խողովակն էլ որպես հեռախոս էր ծառայում վանքում ապրողների և ամառանոցաբնակների միջև:

274. Տեքստը փոխիր՝ սկսելով այսպես. «Վրն ժամանակներում հողերը կոչվում էին հեղեններ ...»:

Վրն ժամանակներում հողերը կոչվեցին հեղեններ, իսկ նրանց երկիրը՝ Նելլադա:

Նելլենները փոքր ժողովուրդ էին: Նրանք ապրեցին բաժան-բաժան: Յուրաքանչյուր քաղաք հերկայացրեց մի ինքնիշխան պետություն՝ քարքեր օրենքներով ու սահմաններով: Սպարտան ամենանշանավոր քաղաքներից մեկն էր: Սպարտացիները կոչվեցին նաև լակոններ՝ իրենց ապրած վայրի անունով: Սպարտացիները սեղմ ու հակիրճ խոսեցին: Այն ժամանակներից սկսած՝ սեղմ խոսակցության ոճը կոչվեց լակոնական:

275. Տեքստը փոխիր՝ սկսելով այսպես. «Ալեքսանդր Մակեդոնացու հայր Ֆիլիպ կայսրը արշավում էր Նելլադայի փրապետության վրա: Նույնական քաղաքները մեկը մյուսի հետևից ճանաչում էին Ֆիլիպի գերիշխանությունը՝ բացի Սպարտայից: Զայրացած Ֆիլիպը մի նամակ էր գրում Լակոնիայի սպարապետներին. «Եթե ձեր երկիրը իջնեմ, հիմնահատակ կկործանեմ և ձեր քաղաքն ու ձեզ հողին կհավասարեցնեմ»: Մի քանի օրից Ֆիլիպ կայսրն ստանում էր նամակի պատասխանը: Նամակը քաց էր անում: Իսկ այնպեղ միայն մի բառ էր գրված. «Եթե ...»:

Ալեքսանդր Մակեդոնացու հայր Ֆիլիպ կայսրը արշավում էր Նելլադայի փրապետության վրա: Նույնական քաղաքները մեկը մյուսի հետևից ճանաչում էին Ֆիլիպի գերիշխանությունը՝ բացի Սպարտայից: Զայրացած Ֆիլիպը մի նամակ էր գրում Լակոնիայի սպարապետներին. «Եթե ձեր երկիրը իջնեմ, հիմնահատակ կկործանեմ և ձեր քաղաքն ու ձեզ հողին կհավասարեցնեմ»: Մի քանի օրից Ֆիլիպ կայսրն ստանում էր նամակի պատասխանը: Նամակը քաց էր անում: Իսկ այնպեղ միայն մի բառ էր գրված. «Եթե ...»:

276. Տեքստերը համեմատիր՝ ուշադրություն դարձելով բայերի արտահայտած ժամանակին:

Ա. Փուրբուրը դադարել է միայն գողամարդկանց խաղը լինելուց: Եվրոպայի շատ երկրներում ստեղծվել են կանանց ֆուրբոլային թիմեր: Եվրոպայի ֆուրբոլի ֆեդերացիան նույնիսկ մասնագիտական հատուկ հանձնաժողով է հավաքել նրանց համար:

Բ. Փուրբուրը դադարեց միայն գողամարդկանց խաղը լինելուց: Եվրոպայի շատ երկրներում ստեղծվեցին կանանց ֆուրբոլային թիմեր: Եվրոպայի ֆուրբոլի ֆեդերացիան նույնիսկ մասնագիտական հատուկ հանձնաժողով հավաքեց նրանց համար:

277. Կերերի փոխարեն գրիր՝ փակագծում տրված բայաձևերից մեկը:

Գիշերն ուզում էի դուրս գալ՝ մի քիչ մաքուր օդ շնչելու, բայց անձրև ...: (եկավ, եկել է)

Գիշերն անձրև ..., հիմա ինչպե՞ս ես դուրս գալու առանց բաճկոնի: (եկավ, եկել է)

Տե՛ս՝ ակնոցիս շրջանակը ..., կարո՞ղ ես կայցնել: (կտրվեց, կտրվել է)

Վա՛յ, ակնոցիս շրջանակը ..., հիմա որտեղի՞ց գրեմ սրա նմանը: (կտրվեց, կտրվել է)

Ջուրը ..., հոսող ջրով լվացվի՛ր, որ անցնի գլխացավդ: (եկավ, եկել է)

Ջուրը երևի ..., որ բոլոր գյուղացիները, իրար անցած, ջրորով են պարարտավորում: (եկավ, եկել է)

278. Նախադասությունները լրացրո՛ւ փակագծում տրված բայաձևերից մեկով:

Նեժանիվը (հայտնագործվել է, հայտնագործվեց) երկու հազար

տարուց էլ առաջ:

Ժամանակակից հեծանիվի նախադրիպերն (սրեղծվել են, սրեղծվեցին) Չինաստանում ու Ղնդկաստանում:

Ժամանակին հեծանիվը (հեփաքքերել է, հեփաքքերեց) նաև Լեոնարդո դա Վինչիին: Նա (ցանկացել է, ցանկացավ) շղթայի միջոցով շարժվող անիվներով հեծանիվ սրեղծել: Բայց նրա գյուլը միայն երկու հարյուր փարի հեփո (կիրառվել է, կիրառվեց): Ղնդկ երկանիվ հեծանիվը (հայտնվել է, հայտնվեց) միայն մեր դարում:

Ապառնի ժամանակի ձևեր

279. *Համեմատիր՝ ընդգծված ապառնի բայաձևերը: Ո՞րն է տարբերությունը:*

Ա. *Հավաքելու եմ* բոլոր ընկերներին, ու մի նոր բան *ենք* *հորինելու*: Կյանքը հեփաքքերի դարձնելու համար:

Բարձրանալու եմ լեռները, մի քանի օր *հանգստանալու եմ* այս աղմուկից:

Բ. *Հավաքեմ* բոլոր ընկերներին, ու մի նոր բան *հորինենք*: Կյանքը հեփաքքերի դարձնելու համար:

Բարձրանամ՝ լեռները, մի քանի օր *հանգստանամ* այս աղմուկից:

280. *Նախադասությունները լրացրո՛ւ: Գրածդ բայերն ընդգծիր:*

Աշխարհը շար ուրախ *կլինի*, եթե

Մարդիկ շար բարի *կլինեն*, եթե

Այրելը շար անհեփաքքերի *կլինի*, եթե

Նրա աչքի լույսը *կդառնաս*, եթե

281. *Նախադասությունները լրացրո՛ւ: Գրածդ բայերն ընդգծիր:*

Աշխարհը շար փառք *կլինի*, եթե

Ամեն օր դպրոց գալը փոն *կլինի*, եթե

Աշխարհում ամենաերջանիկ մարդը *կլինեմ*, եթե

Փողոցում ոչ մի ավտոմեքենա *չի լինի*, եթե

282. *Նախադասությունները լրացրո՛ւ: Գրածդ բայերն ընդգծիր:*

Եթե ոչ մեկին ոչինչ *չարգելեն*,

Եթե մարդիկ լաց լինեն ու ծիծաղելը *մոռանան*,

Եթե մեր գրադարանի բոլոր գրքերը *կարդաս*,

Եթե դպրոցական օրենքները աշակերտները *հաստատեն*,

283. *Նախադասությունները լրացրո՛ւ: Գրածդ բայերն ընդգծիր:*

Եթե փինգերագնաց *դառնամ*,

Եթե իմ բոլոր երազանքներն *իրականանան*,

Եթե նախօրոք ամեն ինչ հայտնի *լինի*,

Եթե ժամանակ *ոնենամ*,

Հրամայական եղանակ

284. *Հրաման արտահայտող նախադասությունները գրիր և դրանց բայերն ընդգծիր:*

Կըքես աշխարհից աշխարհ ու փուն կգաս:

Շըքիր աշխարհից աշխարհ ու փուն արի:

Արծվի ճուր ևս պահում, որ մեծանա, արծիվ դառնա:

Արծվի ճուր պահիր, որ մեծանա, արծիվ դառնա:

Չես քնի, մինչև փափղ հեքիաթ չպարմի:

Մի՛ քնիր, մինչև փափղ հեքիաթ չպարմի:

285. *Տրված բայերի հրամայական ձևերը կազմիր:*

Օրինակ

գրել - գրիր - գրեցե՛ք, աղալ - աղա՛ - աղացե՛ք:

Ա. Միրել, կանչել, նկարել, լսել, նստել, կանգնել, գանգել, կապել, փրկել, կապկալել, կուրբարել, կապտել:

Բ. Խաղալ, սողալ, կարգալ, զնալ, մնալ, գոռալ:

286. *Տրված բայերը հրամայական դարձրու և Բ շարքի բայերի հրամայական ձևերով կազմիր նախադասություններ:*

Ա. Նեռանալ, գոհանալ, վախենալ, կամենալ, հասնել, թռչել, մեռնել, կորչել, փախչել:

Բ. Ուրել, գալ, փալ, լինել, փնտնել, ելնել:

287. *Հրամայիր և արգելիր (տե՛ս օրինակը): Կերպարությանն ուղարկություն դարձրու:*

Օրինակ

հավաքել - հավաքեցե՛ք կամ հավաքե՛ք - մի՛ հավաքեք:

Մաքրել - մաքրեցե՛ք - մի՛ մաքրեք:

Գնալ - գնացե՛ք - մի՛ գնաք կամ մի՛ գնացեք:

Նեռանալ - հեռացե՛ք - մի՛ հեռանաք կամ մի՛ հեռացեք:

Վճարել, հաշվել, հանել, գումարել, գողանալ, բարձրանալ, խաղալ, խոսել, փորել, զիտնալ, մորենալ:

288. *Դարձույթում և փանը գործածվող հրամաններ (հրամայական նախադասություններ) գրիր: Կերպարությանն ուշադրություն դարձրո՛ւ:*

Ժխտական խոնարհում

289. *Նախադասությունները ժխտական դարձրո՛ւ: Բնչի՞ միջոցով արեցիր:*

Օրինակ

Նա երեկոյան բակում էր: - Նա երեկոյան բակում չէր:
 Ձկների բեակարանը ծովն է:
 Նաբոկ նշված փեղով անցավ փողոցը:
 Առանց ջրի կյանք կա:
 Ճահճուրներում փարթամ խոր ու հսկա ծառեր կան:
 Առակագիր հոփովը երկար ժամանակ աշխատեց Պերերրուզի հանրային գրադարանում:

290. *Նախադասությունները ժխտական դարձրո՛ւ: Բնչ փոփոխություններ կարարեցիր:*

Օրինակ

Մարդը թափահարում է դրոշակը: - Մարդը չի թափահարում դրոշակը:

Խաչմերուկում շարժումը կառավարում է լուսակիրը:
 Այդ լճի ջրերը սառչում են:
 Նա իր երգը հորինել է ժողովրդի համար:
 Շունը պահած մարդը կարողանում է ջրի փակ մի բռվեից ավելի դիմանալ:
 Նա հեղաքրքրվում էր ամեն ինչով:
 Նրա հարցերի թիվը հիմա մեծացել է:
 Երկու գրքերն իրարից փարբերվում են:

Բայը ցույց է տալիս գործողություն: Բայի ուղիղ ձևերն ունեն - *ել* կամ - *ալ* վերջավորություն (խոսել, խաղալ): Բայն ունի *երեք դեմք* (I, II, III), և *երկու թիվ* (եզակի, հոգնակի), որոնք արտահայտվում են բայական համապատասխան վերջավորություններով կամ օժանդակ բայի ձևերով (եմ, ես, է, ենք, եր, են, էի, էիր, էր, էինք, էիր, էին):

Բայը կարող է ցույց տալ ներկայում կատարվող, անցյալում կատարված կամ դեռ չկատարված, կատարվելիք գործողություն: Ըստ դրա էլ բայն ունի *երեք ժամանակ* ներկա (գրում եմ), անցյալ (գրել եմ, գրեցի, գրում էի) և ապառնի (գրելու եմ, գրեմ, կգրեմ, պիտի գրեմ):

ԽՈՍՈՋԻ ՄԱՍԵՐ

Հայերենում կա տասը խոսքի մաս՝ գոյական, ածական, թվական, դերանուն, բայ, մակբայ, կապ, շաղկապ, ծանխարկություն, վերաբերական:

9085403

Առարկա ցույց տվող բառերը
գոյականներ են:

반도체와 나노

Ածականը ցույց է տալիս
առարկայի հատկանիշ:

444473

Թվականը ցույց է տալիս
առարկայի թիվ կամ թվային
կարգ:

45051010

Ղերանուկները անվան
փոխարեն գործածվող բառեր
են:

9113

Բայ՞ն ցույց է տալիս գործողություն:

ՀԱՐԱՇՈՒՍՈՒԹՅՈՒՆ

ՃԱՐԱՀԱՅՈՒՄՈՒԹՅՈՒՆ

Նախադասություն

291. Ա և Բ բառախմբերի տարբերությունը բացատրիր: Ո՞ր բառախմբին են նախադասություն համարում:

Ա. Ջրի մի նա ամբողջ առանց դեզերել էր շաբաթ անապատում:
- Բ. Նա մի ամբողջ շաբաթ առանց ջրի դեզերել էր անապատում:
Ա. Դիմավորեցին քարավանապետն ուխտավորին ուղտապանները ու կաթակով հյուժված: - Բ. Քարավանապետն ու ուղտապանները կաթակով դիմավորեցին հյուժված ուխտավորին:

Ա. Դուրս գալ երկար սևամորուք ուխտավորի շրապեց հագուստով նեղ կիրճով քաղաքից մարդը: - Բ. Ուխտավորի երկար հագուստով սևամորուք մարդը շրապեց նեղ կիրճով քաղաքից դուրս գալ:

292. Տրված բառախմբերը վերածիր նախադասությունների՝ առանց փոխելու բառերի հաջորդականությունը: Բացատրիր, թե ինչպես կարարեցիր առաջադրանքը:

Թ-շնամի, բանակ, շրջապարեղ, քաղաք:

Մայրամուտ, արեգակ, պալատներ, կարմիր, ներկել:

Փախարական, բարձրանալ, ժայռեր, մեկ, վրա:

Այլերեղ, ժայռեր, մեջ, մարդիկ, իսկական, տներ, փորել:

293. Բացատրիր ինչո՞ւ տրված բառախմբերը նախադասություններ չեն: Դրանք վերածիր նախադասությունների:

Նրանց քաղաքները հինգ հազար տարի առաջ

«Բիբլիա» հայերեն «գիրք»

Հին դարերում Նյուխային Աֆրիկայում մի քանի քաղաքակրթություններ իրար

Եգիպտացիներից հեկտո այդ երկրում վաճառվեցին երեք՝ հին աշխարհի հիմնական առևտրականներն ու ծովագնացները

Կարթագենը Ղոճմի գլխավոր ախոյանը

Փյունիկցիները Վասկո դե Գամայից երկու հազար տարի առաջ հարավից Աֆրիկան

294. Փայծիր բացատրել, թե ինչ է նախադասությունը:

295. Տրված փոքր տեքստը նախադասություններն առանձնացրո՛ւ (սկսիր մեծատառով, վերջակները դիր):

Եզոպոսի առակներից մեկում այսպիսի բան է պատմվում

ընկերոջից շարձուկ որսալու համար մեկը պղտորում է ջուրը հավանաբար այդպիսից էլ առաջացել է «պղտոր ջրում ձուկ որսալ» արտահայտությունը դա գործածվում է խառնաշփոթ դրություն ստեղծող ու դրանից օգուտ չաղող մարդու մասին:

296. Տրված փոքր տեքստը նախադասություններն առանձնացրո՛ւ:

Սպիտակ ագռավները բնության մեջ հազվագյուտ են նրանք շատ քիչ են պարահում հենց դրանով են նրանք հեղաբերիք փաստությունը դարձնում Ռուսաստանի թագավոր Պեյրոս Առաջինը պալատում մի սպիտակ ագռավ էր պահում որպես հազվագյուտ երևույթ խոսքի մեջ «սպիտակ ագռավ» արտահայտությամբ բնորոշում են մյուսներից տարբերվող մարդկանց, հազվադեպ հանդիպող առարկաները առաջին անգամ դա հռոմեական մի բանաստեղծ Յուլիանոսն է գործածել:

297. Ա և Բ նախադասությունների արտահայտված մտքերի տարբերությունները բացատրիր: Գիրք տարբերության պատճառը:

Ա. Իշխանի ձին մոտեցավ դռանը և սմբակով հարվածեց:

Բ. Ձին մոտեցավ իշխանի դռանը և սմբակով հարվածեց:

Ա. Ժամանակը ոչ մի հզոր շինություն չի խնայել:

Բ. Հզոր ժամանակը ոչ մի շինություն չի խնայել:

Ա. Մենակ չմնալու համար մեզ հյուր եկած աղջիկը գրուցում էր հոգևած երգչուհու հետ:

Բ. Մենակ չմնալու համար մեզ հյուր եկած աղջիկը հոգևած գրուցում էր երգչուհու հետ:

Ա. Ամբիոնի մոտ կանգնած մարդն ինչ-որ բան էր պարմում պապիս:

Բ. Մարդն ինչ-որ բան էր պարմում ամբիոնի մոտ կանգնած պապիս:

298. Ընդգծված բառի կամ բառակապակցության տեղը փոխելով՝ նախադասության իմաստը փոխիր:

Օրինակ

Երեք տարի առաջ ամառանոցում սկսած շինարարությունն ավարտել ենք: - Ամառանոցում սկսած շինարարությունը երեք տարի առաջ ենք ավարտել:

Թագավորությունից բերած զարմանալի իրերը թաքցրեց իր սրբոցեպնյա ամրոցում:

Պարկերապրահի տնօրենն ուզում է զրուսաշրջիկների առաջ դուռը փակել:

Տերեր ... է:
 Ես ... եմ:
 Մեր բակը ... է:
 Ջրի թագավորությունը ... է:
 Արևը հսկա ... է:
 Այս փարին ... է:

306. Տրված առարկաներին երկուսական հարկանիշ վերագրիր:
 Մտացված նախադասությունների մեջ գրածը բառը կամ
 արտահայտությունն ինչպե՞ն կանխեն:

Օրինակ

Օր - Օրը պայծառ է: Օրը մթնեց:

Նկար, թիթեռ, անտառ, քույր, ճամփորդ:

307. Փորձիր բացատրել, թե ինչո՞ւ են նախադասությունների մեջ
 ընդգծված բառերն անվանում ստորոգյալ (ստորոգել - հայտնել,
 փրամաբանորեն ինչ-որ բան վերագրել առարկային, առարկայի մասին
 եղածը հաստատել):

Վաղուց արդեն սարերը կանաչ են:
 Նրա ծիծաղն անգամ սիրելի է:
 Արագիլը ճնճողուկի ձագերին պաշտպանում էր օձից:
 Արագիլը հավաքարիմ թռչուն է:
 Այդ թռչունի հայրենիքը մեր բակի ծառն է:
 Նորկրայրը դժվար ճանապարհով էր եկել:
 Ցերեկները սովորաբար մի քիչ քնում է:
 Ամպերը գունդ-գունդ կուտակվել էին:

308. Տրված նախադասություններից հերթով բառեր հանիր այնպես,
 որ ամեն անգամ պահպանվի նախադասությունը:

Օրինակ

Տիրակալն իր սիրելի անտառի հարազատ խշռոցը հիշեց:

Տիրակալը սիրելի անտառի հարազատ խշռոցը հիշեց:

Տիրակալը սիրելի անտառի խշռոցը հիշեց:

Տիրակալը անտառի խշռոցը հիշեց:

Տիրակալը խշռոցը հիշեց:

Տիրակալը հիշեց:

Հիշեց:

Ամառային արեգակը շիկացրեց թագմախարկ փնթի պատերը:

Նկրո այդ հսկայական արձանը փեղափոխեցին զեյրափ:
 Նոչակավոր ճարտարապետի հանճարը միայն ճարտարա-
 պետությամբ չսահմանափակվեց:
 Մերունդները երկար հիշեցին նաև այդ մեծ գիրնականին:
 Աշխարհը հնազանդորեն փռվեց Ալեքսանդրի ձիու ոտքերի
 առաջ:

309. Յուրաքանչյուր նախադասության մեջ թող այնպիսի մի բառ, որ
 նախադասությունը պահպանվի:

Դու շար հեռվից եկար:
 Մենք արդեն հուսահատ պաստում էինք:
 Դուք պայմանը մոռացել էիք:
 Ինչ լավ ժամանակ հասար:
 Անբա՛ն, ուրախ խշշա աշնան քամուց:
 Նա քեզ կանչում է:
 Դու ինչո՞ւ չես լսում:

310. Միքատանի նախադասություններ դարձրո՛ւ:

Այդ օրը մենք բարձրացանք որսասար: Նոգնած, ծանր-ծանր
 հասանք բացափին: Նստեցինք սրվերում՝ փոքր-ինչ շունչ
 առնելու: Եվ հանկարծ նույն փեղում նորից փեսանք քնոի
 Թ-որոսին: Մենք չխանգարեցինք մեր բարեկամին՝ Թ-որոսին:
 Անխոս սպասեցինք նրա շրջվելուն:

311. Ամեն անգամ հանելով փրված նախադասության բառերից մեկը՝
 ստացիր նոր նախադասություն: Ո՞ր բառը հանելիս նախադասություն
 չստացվեց:

Ձիո՛ւկս, դու կռահեցիր իմ թաքուն ցանկությունը:

312. Ստորոգյալն ինչո՞ւ է նախադասության գլխավոր անդամ:

313. Փակագծում փրված գոյականները եզակի կամ հոգնակի ձևով գրիր
 (պահանջվող ձևն ինչպե՞ն գրար):

(Շունը, շները) հաչում են:
 (Մարդ, մարդիկ) անցավ:
 (Մեքենան, մեքենաները) սլափում էր:
 (Ընկերդ, ընկերներդ) կանչեցին:

314. Փակագծում փրված գոյականները եզակի կամ հոգնակի ձևով գրիր
 (պահանջվող ձևն ինչպե՞ն գրար):

Երբ (շոգ, շոգեր) է լինում, (փիղը, փղերը) կենիթով վերից վար

ջրում է իրեն, հերո էլ ավագ է ցանում վրան, իրեն սրբիչ: (Փիղը, վղերը) հոտերով են շրջում: Նրանց առաջնորդում է ծեր ու իմաստուն (փիղը, վղերը): Շոտոգեղիս (նա, նրանք) բարձրացնում են կնճիթները: Իսկ հենց որ (կնճիթը, կնճիթները) թշնամու հոտ են առնում, նրանց (տերն, տերերն) անաղմուկ հեռանում, ասես գեղնի տակն են անցնում: Այդ վիթխարի, ուժեղ (կենդանին, կենդանիները) ոչ մի թշնամի չունի, բացի մարդուց:

315. Փակագծում փրված գոյականները եզակի կամ հոգնակի ձևով գրի՛ր (պահանջվող ձևն ինչպե՛ս գրար):

(Տղա) համարձակ առաջ եկավ: (Օր) ամառանոցում արագ ու հեղաբոլոր են անցնում: Ծովափի ժայռերին թառել են սալիտակ (թռչուն): (Ոստիկան) այդ տանը մի իսկական գազանանոց հայտնաբերեցին: (Մարդ) կարող են հիսուն ձևով «այո» ասել, բայց այդ բառի գրության միայն մեկ (մե) կա: Այդ լճի (ջուր) երբեք չի սառչում: Մաքուր, անձրևից դեռ թաց (փողոց) գալարել էր: Նավանարար (մարդ) քնած էին:

316. Փակագծում փրված բայերը եզակի կամ հոգնակի ձևով գրի՛ր (ո՛ր դեպքում հոգնակի գրեցիր):

Փղի համար կնճիթը շատ կարևոր (է, են): Նա դրանով (է, են) ուրում ու խմում: Չազը մոր ետևից վազում (է, են) կնճիթով նրա պոչը բռնած: Փիղ ծնողները կնճիթով «ապրակում» (է, են) չարաճճի ձագուկին, որը սովորաբար փոքր ավտոբուսի չափ (է, են) լինում:

Երբ փիղն ընկնում (է, են) փոսը կամ խճճվում թակարդում, մյուս փղերը մեկնում (է, են) կնճիթներն ու նրան օգնում (է, են): Փիղն առանց կնճիթի (չի, չեն) կարող ապրել, բայց աֆրիկյան սավաննաներում հանդիպել (է, են) կնճիթից զրկված փղեր: Այդպիսի փղերին ընկերներն (է, են) կերակրում: Փղերն իրենց վիրավոր կամ հիվանդ ընկերոջը (չի, չեն) լքում:

Վաղուց ի վեր Նեղկաստանում փիղն ու մարդը բարեկամություն (է, են) անում: Խելացի ու հասկացող կենդանիները ոչ միայն ծանր աշխատանք (է, են) անում ու կատարում մարդու հանձնարարությունները, այլև, որպես հոգաբար դայակներ, խնամում (է, են) երեխաներին: Պապը, հայրն ու թոռը կարող (է, են) նույն փղի «սանեքը» լինել, չէ՞ որ փղերը երկար (է, են) ապրում՝ յոթանասունից ութսուն տարի:

317. Կերերը փոխարինի՛ր ո՛վ հարցին պատասխանող բառով, որը պնդում ու թվով համաձայնի պորտոգլախն (բային): Դեմքով ու թվով պորտոգլախի հետ համաձայնող անդամին ինչ անուն կրաս:

... (ո՛վ) առայժմ մրցակից չունես:

Բայց ... (ո՛վ) շուտով կհայրնվի:

... (ո՛վ) ամեն ինչ արել եմ նրա գալուստն արագացնելու համար: Առանց արժանի մրցակցի ... (ո՛վ) չես կարող ավելի ուժեղ ու համարձակ դառնալ:

... (ո՛վ) էլ լինելու քո օգնականը:

... (ո՛վ) էլ, իհարկե, նրան ես օգնելու:

318 Փակագծում փրված բայերը եզակի կամ հոգնակի ձևով գրի՛ր (պահանջվող ձևն ինչպե՛ս գրար):

Մեր աղմկուր, ուրախ փողոցի երեխաները երբեմն ծաղրել (էր, էին) նրան: Նա ինչ-որ փորձարարական արհեստանոցում աշակերտ (էր, էին): Ես (գիտեի, գիտեինք), որ նա այնպեղից հաճախ զանազան լուծույթներ ու փոշիներ (էր, էին) բերում ու ինչ-որ փորձեր անում՝ մրդուրով տարիկի փունը: Երբեմն էլ մենք խնդրում (էի, էինք), որ նա իր փորձերը մեզ էլ (ցուցադրի, ցուցադրեն):

319. Ստորոգյալի հետ համաձայնող անդամն անվանում՝ նշենք ձևա: Փորձի՛ր բացատրել՝ ենթական ու ստորոգյալն ինչո՞ւ են նախադասության գլխավոր անդամներ: Ինչպե՛ս կկոչվեն նախադասության մյուս անդամները:

320. Ո՞ր նախադասությունից կարելի է ենթական հանել՝ առանց միտքը փոխելու (փորձի՛ր բացատրել, թե ինչո՞ւ է այդպես):

Ընկերս հեռացավ: Ես վազեցի: Մենք խոսեցինք: Մարդիկ հավաքվեցին: Դու ժպտում ես: Դուք հասար գնացքին: Նրանք սպասում էին: Մայրիկն ամեն ինչ հասկացավ: Մենք իրար ժպտացինք ու աչքով արեցինք:

Լրացումներ

321. Նարցում արտահայտող բառերի փոխարեն համապատասխան բառեր կամ բառակապակցություններ գրելով նախադասություններ արացիր:

Օրինակ

Նա ինքնան ժամանակ փնտրում էր ինչի՞ ի՞նչը: - Նա ամբողջ օրը փնտրում էր աղմուկի պարմառը:

Ինչպիսի՞ փղա է հայտնվում:

Քանի՞ ընկերները վազվզում են որսերի:

Ո՞ւմ շնիկը թաքնվել էր որսերի:

Ե՞րբ ո՞ր մաթեմատիկոսը ի՞նչ արեց:

322. Նախադասության ընդգծված բառը կամ բառակապակցությունը փոխարինիր հարցում արտահայտող բառով:

Օրինակ

Մեր առջև գեղեցիկ քաղաքի մի փողոց է: - Որտե՞ղ գեղեցիկ քաղաքի մի փողոց է:

Մեր առջև գեղեցիկ քաղաքի մի փողոց է: - Մեր առջև ինչպիսի՞ քաղաքի մի փողոց է:

Այս անգամ ողորմվե՞նք ղեպի ապագան:

Ծաղկաթմբերը ծածկված են ծաղիկների խայտառղևը գորգով:

Պայծառ լուսավորող մի ամպ քույա-քույա բարձրանում է երկնքում:

Երկնքում թրթռացող հրե զանգվածը արհեստական արև է:

Ուրեմն նրանք կարգավորում են իրենց քաղաքի կլիման:

Թռչող թևերն մերենաները սրբնթաց անցնում են քաղաքի վրայով:

323. Նախադասության բառերը փոխարինիր հարցում արտահայտող համապատասխան բառերով:

Օրինակ

Արան հոգնած վերադարձավ դաշտից: - Ո՞վ ինչպե՞ս ի՞նչ արեց որսերից:

Գնացքն անցավ:

Եկեղեցու զանգերը դողանջում են:

Մարդը դաշտում բահով փորում էր:

Մարդու ոտքը քարին կպավ:

Լուսացավ:

Չին ախոռում անհանգիստ վրնջում էր:

Աղջիկները ձորն իջան ջրի:

Ինքնաթիռը թռչում էր արծաթե ամպերի վրայով:

324. Նախադասությանից հանիր ընդգծված բառը (նկատական): Ո՞ր բառերն ու բառակապակցությունները նրա հետ դուրս եկան:

Քամու ուժը երբեմն ապշեցնում է:

Թունավոր շունը կործանում է կենդանի ամեն բան:

Կարադի պտուրահողմը ճանապարհին ամեն ինչ կործանում է:

Մրրիկի պուրը կարծես երկնային վիշապ լինի:

Կործանարար մրրիկը մի անգամ ամբողջովին ավերել էր ցունը՝ բացի ապակե սպասքների պահարանից (մի գավաթ անգամ չէր ջարդվել):

325. Եթե նախադասությանից ընդգծված բառերը հանենք, ո՞ր բառերը նրանց հետ դուրս կգան:

Նողմը մի փան քակից երկինք էր հանել շան փնակը՝ շղթայակապ շան հետ:

Մարդիկ մրրիկը փնտրում են մշուշապար ամպի փեսքով:

Մեր փոքրիկ նավակը ցարկոտում էր ալիքների փրփրաբաշ կալարներին:

Մի անգամ ես մոտիկից ծանոթացա բնության այդ արքայատվոր երևույթի հետ:

Երբեմն էլ մրրիկը կենդանի անձրևների պարմառ է դառնում:

326. Նախադասության ընդգծված բառի հետ ո՞ր բառերը դուրս կգան (ընդգծիր կամ արտագրիր):

Մագնիսն ազդո՞ւմ է բույսերի և կենդանիների կյանքի վրա:

Գիտական դժվարին ուղուն նա դպրոցից էր պարտադրվել:

Շները մարդկային քթին բոլորովին անհասանելի կարյուր հազարավոր հոլեր են փաթեթում:

Մեղուգան լսում է մեր ականջի համար անմարչելի հնչյունները:

Աշխարհի գիտնականները երկրի ընդերքի զաղպնիքներն ուսումնասիրելու նախագիծ են մշակել:

Արդեն հաղթահարել են ճանապարհի առաջին, ամենադժվարին մասը:

327. Նախադասությանից հանիր ընդգծված նկատական: Բացադրի՛ր, թե նրա հետ ինչո՞ւ են ուրիշ բառեր էլ դուրս գալիս:

Բոլոր անհայտ երկրները վաղո՞ւց արդեն հայտնագործվել են:

«Բարբեղի վրա չնշված կղզի չկա:

Կողմում թաքցրած իրերը շար թանկ են գնահատում:

Ծովահենների թաքցրածը գրնելու *տենչը* շապերին է վառել:

Խփար անած *թփուրները* ձիու ճամփան փակում էին:

Աշխարհի բոլոր խորհրդավոր *գաղտնիքները* շարադրված են մի գլքում:

328. *Յո՛ւյց Կոտր (արարագրիր կամ ընդգծիր) այն բառերը, որոնք նախադասությունից առանձին Կոտր չեն գա:*

Օրինակ՝

Երևանից Թբիլիսի *գնացող* մարդարար *գնացքը* մոտենում էր Այրում *կայարանին*: - 1. *Գնացող* բառի հետ դուրս կգան *Երևանից, Թբիլիսի* բառերը: 2. *Գնացքը* բառի հետ՝ *Երևանից Թբիլիսի գնացող* բառակապակցությունը, *մարդարար* բառը: 3. *Կայարանին* բառի հետ՝ *Այրում* բառը:

Այդ մարդիկ ղեպի սարերն էին գնում:

Առակագիր Եզոպոսը մի անգամ ազար ժամանակ մտավ նավաշինարան:

Առանց խոսքի էլ հասկանում են իրար:

Անձանոթ մի մարդ հորս հետ Կոն մտավ:

Ամենազոր Ջևը հողին հրամայեց երեք ումպով ամբողջ ծովն ըմպել:

Ձկնորսի շփի քաղցր հնչյունները լսելով՝ միամիտ ձկներն իրենք իրենց դուրս եկան ծովի խորքերից:

Մի անգամ, աղվեսի հետ վեճի ժամանակ, հովազը պարծեցավ իր նախշավոր մորթիով ու ճկուն մարմնով:

329. *Նախադասությունն ընդարձակիր՝ ինչպիսի՞ կամ ո՞ր հարցերին պատասխանող բառեր կամ բառակապակցություններ ավելացնելով:*

Օրինակ՝

Կինը նարցրեց: - *Երիտասարդ կինը հարցրեց:*

Լայնեզր գլխարկով կինը հարցրեց:

Շունը մտավ:

Սիրտը քար է:

Նայրն ընկեր է:

Երկիրը պարվում է:

330. *Նախադասությունն ընդարձակիր՝ ավելացնելով ո՞ր, ղեպի ո՞ր, որտե՞ղ, որտե՞ղից, որտե՞ղով՝ հարցերին պատասխանող բառեր կամ բառակապակցություններ:*

Օրինակ՝

Օրվա հերոսը գալիս էր: - Օրվա հերոսը *մեզ մոտ* էր գալիս: Օրվա հերոսը *ղեպի Կոն* էր գալիս: *Փողոցով* օրվա հերոսն էր գալիս: *Դիմացից* օրվա հերոսն էր գալիս:

Մի ոհմակ է երևում:

Ի՛նչ հանգիստ ես կանգնած:

Թռչունների մի երամ անցավ:

Երամը թռավ, հեռացավ:

Նախորդ օրը կարգուկանոն էր հասարակել:

Նաջորդ օրը բոլորս գնալու էինք:

Այդ փոքրիկին կարելի է տեղավորել:

331. *Նախադասությունն ընդարձակիր՝ ավելացնելով ո՞նձ կամ ի՞նչը հարցերին պատասխանող բառեր կամ բառակապակցություններ:*

Մարդն ամբողջ կյանքում սիրում է:

Առավոտյան անտառում որսորդները գրել են:

Նեոուններից վերադարձած մարդը կարտով գրկեց:

Նանկարը իր կողքին տեսավ:

332. *Նախադասությունն ընդարձակիր՝ ո՞նձ կամ ի՞նչ՝ հարցերին պատասխանող բառեր կամ բառակապակցություններ ավելացնելով:*

Մարգերը ջրվեցին:

Քույրը երամիշտ է:

Նկարն անհետացել էր:

Մոխիրը փաթ է:

333. *Նախադասությունն ընդարձակիր՝ և՛ որ, և՛ րվանի՛ց, որքա՛ն ժամանակ, մինչև ե՛րբ հարցերին պատասխանող բառեր կամ բառակապակցություններ ավելացնելով:*

Մի փարօթինակ ճոռոց եմ լսում:

Իմ կարծիքն ասել եմ:

Գնաց, գնաց, հասավ մի քաղաքի:

Ծաղրածուն գլուխ տվեց ու հեռացավ:

Նավաստին բաց ծով էր դուրս եկել:

Ծովն արդեն փոթորկել էր:

Թռչունները չվելու էին:

334. *Ինչպիսի՞ նախադասություններ են տրվածները: Դրանք ընդարձակիր, դարձրո՛ւ յոթ-ույթ բառանի:*

Երկիրը պարվում է:

Նասկանում ենք:

Ընկերները հեռանում են:

Մոռացել ես:

Գրա:

335 Նախադասություններն ընդարձակիր:

Փորձներ:

Աղջիկները կայարմեն:

Մեծերը կլսեն:

Կրնարեք:

Ճամփորդը վերադարձավ:

336 Նախադասությունը գրի՛ր առանց այն բառերի կամ բառակապակցությունների, որոնք պարտախանում են փակագծում՝ տրված հարցին:

Մի հարուստ մարդ իր փոքրիկ խանութում արդար մեղր էր ծախում: (ինչպիսի՛, ո՛ր)

Փաթեթում բամբուկե փորագրված գավազան էր, փոքրիկ, ասեղնագործ թասակ և սև ու դեղին թիկնոց, որի լայն օձիքի վրա ապշեցուցիչ գեղեցիկ նախշեր էին գործված: (ինչպիսի՛, ո՛ր)

Մեզնից ոչ հեռու կանգնած մաքուր ծառը կտրացել էր, իսկ նրա կապարից հասար օղակով կախված լիանայի վրա մի թռչուն էր թռնել: (որտե՛ղ)

Բեռնարարները նշանակված ժամից մեկուկես ժամ շուր եկան: (ե՛րբ)

Մի թույլ լիանայի վրա նստած մնալուց հետո թռչունը ցած թռավ ու առաջ շարժվեց քարօրինակ, մեծ ցարկերով, անհերացավ քարերի մեջ: (ե՛րբ, որտե՛ղ)

Այդ ընթացքում ծառի գագաթը բարձրացած որսորդը երկար պարաններով երկու մեծ պարկ իջեցրեց, որոնց մեջ չղջիկներն էին: (ե՛րբ, որտե՛ղ)

Առավուր ծեգին հավաքեցինք մեր հանդերձանքը և ճամփա ընկանք: (ե՛րբ, ի՞նչը)

Նախադասության բազմակի անդամներ

337. Նախադասության ընդգծված բառերից յուրաքանչյուրն ի՛նչ հարցի է պարտախանում: Կերպարությանն ուշադրություն դարձրու և փորձի՛ր բացատրել:

Սուրդ կամ վահանը նվիրի՛ր փղային:

Ամեն առավուր անձամբ կերակրում էր իր թռչուններին և շներին:

Քամին ու ալիքը ընկերներ են:

Նենց ցանկապարի մոտ կանգնած էր մի վիթխարի վրան, որտեղից լսվում էր անպարմելի աղմուկ՝ վնգստոց, կաղկանծ, ծղրտոց, փնթփնթոց, խոխոտոց ու ճիչեր:

Մայրս, քույրս, Մոֆին, Ջեկին ու ես գնում ենք մի վանդակից մյուսի մոտ, տանում հաց, կաթ, միրգ ու մսի կտորներ:

338. Նախադասությունն ընդարձակի՛ր՝ փակագծում տրված հարցին պարտախանող բառեր գրելով կերերի փոխարեն:

Ա՛յ ..., ո՛չ ..., ո՛չ էլ ... չեն խաբի աղվեսին. նա բոլորից էլ խորամանկ է: (ինչե՛րբ)

..., ..., ու ... վերցրինք ու ճամփա ընկանք: (ինչե՛րբ)

Մի գիշերում ամբողջ անտառը լցվեց ..., ... և ...: (ինչե՛րբ)

..., ... կամ ... պետք է փնտրեք: (որտե՛ղ)

..., ..., ու ... պիտի գործեն գանձը: (ովե՛րբ)

339. Նախադասությունն ընդարձակի՛ր՝ փակագծում տրված հարցին պարտախանող մի քանի բառ կամ բառակապակցություն ավելացնելով: Դրանք և, ու, կամ բառերով կապի՛ր կամ ստորակետով բաժանի՛ր:

Օրինակ

Նա շար է ճամփորդել: (ինչո՞ւ) - Նա գնացքով, նավով ու օդանավով շար է ճամփորդել:

Օդում ցնամ: (ինչե՛ր)

Բազմագույն ու բազմաբույր ծաղիկներ կան: (որտե՛ղ)

Շինգ թույլ առաջ դուրս եկան: (ովե՛ր)

Վաղուց դեղին են: (ինչե՛րբ)

340. Նախադասությունն ընդարձակի՛ր՝ փակագծում տրված հարցին պարտախանող մի քանի բառ կամ բառակապակցություն ավելացնելով: Դրանք և, ու, կամ բառերով կապի՛ր կամ ստորակետով բաժանի՛ր:

Այդ անգամ բազմաթիվ երեխաներ (ինչերի՛ն) ներկա եղան:

Փորձարարը (ո՞ւմ) խնդրեց, որ մոտենան:
(Ինչպիսի) մերադը ինձ շար էր գարմացրել:
Մաթեմատիկական (ինչպիսի) զիտություն է:
(Ե՞րբ) հանդիպում եմ նրան ու ինձ հեղափոխություն հարցերը փախիս:
(Որտե՞ղ) ես շար բան իմացա դրանց մասին:

Կոչական

341. Նախադասության ընդգծված բառերը հանիր: Ինչ է փախվում
(նախադասության արտահայտած միտք, ինչ-որ տեղեկություն, բառերի դասավորություն, այլ բառեր և այլն): Ինչ կանվանես ընդգծված բառերը:

Դավիթ, շախմատի առաջին գիրքը տասնհինգերորդ դարում է գրվել՝ Իսպանիայի թագաժառանգի համար:
Այդ օրվանից մինչև այսօր, *երեխաներ*, շախմատի բազմաթիվ գրքեր են հրատարակվել (ավելի քան հիսուն հազար անուն):
Դու ամեն ինչ գիտես ֆուտբոլի մասին, *ֆուտբոլիստ*:
Ֆուտբոլիստների շապիկների վրա, *Վահե*, 1937 թվականին են առաջին անգամ համարներ գրել:
Ֆուտբոլիստներին պէ՛տք են այդ համարները, *Մամիկ*:
Համարները, *փոքրիկ*, գրում են, որ հանդիսատեսներն ավելի լավ կողմնորոշվեն:

342. Նախադասության ընդգծված բառերն ինչ են ցույց տալիս:
Նախադասությունների կերտողությանն ուշադրություն դարձրու և փորձիր բացատրել:

Եղիշե, այդ նամակն ինձ կտան կարդալու:
Հասմիկ, այս երկրորդից բացի ուրիշ բան չի՞ գրել:
Պե՛տք է արտասանեն, *Նվա՛րդ*:
Ո՞ւմ ես փնտրում այդպես, *Արսեն*:
Գնա՛նք, *Խորեն*, քեզ ծանոթացնեմ Չարենցի հետ:
Բանասերեղությունդ, *սիրելիս*, անհաջող է սրացվել:

343. Ընդգծված բառերը կոչականներ են: Այդ անունը բացատրիր:

344. Կերտելի փոխարեն կոչականներ գրիր:

..., դիտգավրերն ինչո՞ւ են ոչնչացել:
..., դու թայլոդ մեքենա տեսնո՞ւ ես:
Նա իսկապե՞ս իր բնակարանը զագանանոցի է վերածել, ...:
Մարդն ինչքան ժամանակ կարող է դիմանալ առանց խմելու, ...:
Գիտե՞ս, ..., ռոբոտներին էլ է օդ պե՛տք:

Ինչ ասես չես մտածի, ..., հիմա էլ որոշել ես նոր տեսակի ծաղիկ աճեցնել:

345. Ա և Բ խմբերի նախադասություններում ընդգծված կոչականները համեմատիր և տարբերությունների մասին գրիր:

Ա. *Եղբայր*, Էսպես էլ բան կլինի:
Բ. *Այ եղբայր*, Էսպես էլ բան կլինի:
Ա. Եվ դու խուսափո՞ւմ ես հարցի պատասխանը փնտրելուց, փիլիսոփա՞:
Բ. Եվ դու խուսափո՞ւմ ես հարցի պատասխանը փնտրելուց, իմաստո՞ւն փիլիսոփա:
Ա. Լավ կլինե՛ր, չէ՞, որ փչովի մեքենա ունենայինք, *գյուրարար*, ավտոտրակ էլ պե՛տք չէր լինի:
Բ. Լավ կլինե՛ր, չէ՞, որ փչովի մեքենա ունենայինք, *պարոն* *գյուրարար*, ավտոտրակ էլ պե՛տք չէր լինի:

346. Ընդգծված կոչականները բառակապակցություններ դարձրո՛ւ (լրացումներ ավելացրո՛ւ) և փոխիր շեշտի տեղը:

Օրինակ

Կարծես թե արդեն ամեն ինչ հասկանալի է, *Անահիթ*: - Կարծես թե արդեն ամեն ինչ հասկանալի է, *Թարի՛ Անահիթ*:

Տղա՛, քեզ թվում է՝ ֆուտբոլի մասին ամեն ինչ գիտես:
Փոքրիկ, լեզուներ սովորելը շար հեղափոխություն է:
Ինձ այս եկարի սրեղծման մասին կպատմե՛ս, *նկարիչ*:
Շանդ պահիր, որ մութ գամ, *հովիտ*:
Գիտե՞ս, *ճամփորդ*, այդ կողմով գնալ չարժե, ոչ մի հեղափոխություն բան չկա:
Իզուր չէիք եկել, *երեխաներ*, երեկոն լավ անցավ:

347. Նախադասություններ կազմիր՝ փոխված բառերն ու բառակապակցությունները զործածելով որպես կոչականներ:

Բարի՛ մարդիկ, հարգելի՛ ծնողներ, ի՞նչ հեռախոս ընկեր, անտառի՛ ծառեր, ա՛յ կամակոր աղջիկ:

Նախադասությունն արտահայտվում է բառով կամ բառերի կապակցությամբ և ավարտուն միտք է հաղորդում: Նախադասությունն ավարտվում է վերջակերպով:

Նախադասության գլխավոր անդամներն են ենթական և ստորոգյալը: *Ենթական* պատասխանում է *ս՛ի, ու՛րքե՛ր*,

Բ. Քամին կամալոր Կարերը է, քայց մարդիկ նրա էներգիան էլ են օգտագործում:

Բնության քանդակագործներից մեկն էլ քամին է, որն անդող աշխատում է փոխել Երկրի դեմքը:

Քամին փոշու գանգվածներ է օդ հանում այնպեղ, որպեղ չոր ու մերկ հող կա:

351. Ինքդ անուններ գրիր և լրրված նախադասությունը լրացրո՛ւ:

Նախորդ վարժության Ա խմբում ... նախադասություններ են, որովհետև ...: Բ խմբում ... նախադասություններ են, որովհետև ...:

352. Նախադասություններն ավարտիր: Գրիր սրացված նախադասությունների արտահայտած մտքերի փարբերության պարզապատկեր:

Նա ամեն առավոտ վազում է, որ ...:

Նա ամեն առավոտ վազում է, որպեսզի ...:

Նա ամեն առավոտ վազում է, չնայած ...:

Նա ամեն առավոտ վազում է, իսկ ...:

Նա ամեն առավոտ չի վազում, այլ ...:

353. Նախադասություններն ավարտիր: Ինչո՞վ են փարբերվում ավարտները:

Մի մարդ շուկայից ոչ թե ձեռնասուն կաքավ գնեց, այլ ...

Մի մարդ շուկայից ձեռնասուն կաքավ գնեց, որպեսզի ...

Մի մարդ շուկայից ձեռնասուն կաքավ գնեց, որովհետև ...

Մի մարդ շուկայից ձեռնասուն կաքավ գնեց, որը ...

Մի մարդ շուկայից ձեռնասուն կաքավ գնեց, որին ...

Մի մարդ շուկայից ձեռնասուն կաքավ գնեց, երբ ...

Մի մարդ շուկայից ձեռնասուն կաքավ գնեց, թեև ...

354. Երկրորդ նախադասությունը փակագծում գրված բառով միացրո՛ւ առաջինին (ընդգծված բառերը հանիր): Ինչ նախադասություններ սրացվեցին:

Օրինակ

Մի հրաշալի հեքիաթ եմ հիշում: Դա Կարս էր պարմում: (որ) - Մի հրաշալի հեքիաթ եմ հիշում, որ Կարս էր պարմում:

Դաշտերից մի լուր եկավ: Շեկոն ու Մարտին իրար փշրում են: (որ)

Ոչխարի խոնավ բրդի հուրը խաբկանք էր: Մարերը մնացել էին հեռվում: (որովհետև)

Նա սրիավաճ առժամանակ ընդհարեց ճանապարհորդությունն ու փնտրությունը: Գրեթե սպառվել էին սուղ միջոցները: (քանի որ)

Մի օր գործից Կուն դարձավ ու ինչ արեց: Տունը կողոպտել էին: (որ)

Մի դեռատի պարսնի արագ գալիս է Գևարտի կողմից: Նա ձեռքին ծաղիկների փունջ ունի: (որը)

355. Նախադասությունները լրրված բառերով միացրո՛ւ և սրացիր բարդ նախադասություններ:

ա) Այնքան ... որ, բ) և:

Թագավորի ձայնը նվագում է: Պալատականները նրան չեն կարողանում լսել:

356. Նախադասությունները լրրված բառերով միացրո՛ւ և սրացիր բարդ նախադասություններ:

ա) Եվ, բ) իսկ, գ) երբ:

Ահռելի որոտից պայթում էր երկիները: Ջուրը հագարավոր դուլներով թափվում էր ներքև:

357. Նոր նախադասություններ սրացիր՝ փրկած բարդ նախադասության ընդգծված մասը հանելով: Ինչպիսի՞ նախադասություններ սրացվեցին:

Մարդը վաղուց երազում է սրանալ մի դեղ, որը կպայքարի ցանկացած հիվանդության դեմ:

Ներխաձնելու հանդիպել էս կախարդական ջրի, որը մահացողներին փրկում ու առողջացնում է:

Այսօրվա Երկիրը շատ է փարբերվում երանից, որը մարդկությանն իր կյանքի արշալույսին է տեսել:

Մարդիկ ավերում են Երկիրը՝ առանց մտածելու սերունդների մասին, որոնք զալու են իրենցից հեռու:

Դարմադրության դասագրքերում ոչինչ չկա ամբողջ աշխարհն ընդգրկած այն պատերազմի մասին, որ մարդիկ վարում են բնության դեմ:

358. Տրված բարդ նախադասությունների ընդգծված ստորոգյալները հանիր: Ո՞ր բառերը դուրս կգան դրանց հեռ (ինչպիսի՞ նախադասություններ կսրացվեն):

Կերակրի աղը սննդամթերք է, որը բնությունը պարբերաբար է փոխի:

Աղի հանույթի գլխավոր աղբյուրը ծովն է, սակայն աղ շատ կա

նաև աղի լճերում:

Այնպեղ մարդիկ սնունդն անալի են ուտում, որովհետև աղը թանկարժեք *ուրեղիք է համարվում*:

Կենտրոնական Աֆրիկայով ճանապարհորդողները պարմել են, որ բազմաթիվ ցեղեր մի բաժակ աղի դիմաց նույնքան ոսկի էին *տալիս*:

Աղը միշտ էլ այնքան կարևոր սննդամթերք է համարվել, որ հափուկ վերաբերմունք արտահայտելիս հյուրերին աղ ու հացով են *դիմավորել*:

Եթե *ուզում ես* մարդուն լավ *ճանաչել*, պիտի հետը մի փուլը աղ ուրես:

Մի փուլը շաք է թվում, բայց երկու հոգով այդքան աղը *կուտեն* մի քաղցր մի քիչ ավելի ժամանակում:

359. Նոր նախադասություններ ստացի՛ր՝ փրկած բարդ նախադասության ընդգծված ստորոգյալը հանելով: Ինչպիսի՞ նախադասություններ ստացվեցին:

Պարմության մեջ մարդիկ միայն մշակել են բնության սրեղծած նյութերը՝ քարը, մետաղները, կաշին և այլն, և դրանք *օգտագործել են* իրենց կարիքների համար:

Գիտնականները փորձեցին արհեստական եղանակով սրեղծել նյութեր, որ բնությունը *չի կարողացել* սրեղծել:

Ննարավոր է սրանալ արհեստական նյութեր, որոնց նմանը բնության մեջ բոլորովին *չկա*:

Մախալին կղզու վրա սովորական բույսերն անգամ հսկա են դառնում և զարմանալի, անսովոր մեծ ու հյութալի պտուղներ են *տալիս*:

Այնպեղ համարյա երբեք փոթորիկ չի լինում, իսկ հողը աշխարհի ոչ մի անկյունի հողին *նման չէ*:

Կաղամբի գլուխներից մի քանիսն այնքան մեծ են, որ դրանք րակառուների նման գլորելով են *դանում*:

Նախադասությունը լինում է պարզ և բարդ: Պարզ է միայն մեկ ստորոգում (ստորոգյալ) ունեցող նախադասությունը: Բարդ է մեկից ավելի ստորոգում (ստորոգյալ) ունեցող նախադասությունը: Բարդ նախադասության կազմի մեջ մտնող նախադասությունները սովորաբար կապվում են *շաղկապներով* (և, իսկ, որ, թե և այլն) և փրոհվում են ստորակերպով:

Ուղղակի և անուղղակի խոսք

360. Ա և Բ փեքսերը համեմարի՛ր և դրանց փարբերությունը գտի՛ր:

Ա. Բամին մարագի շուրջը պարվեց, մրկելու ճեղք չգտավ և ասաց.

- Մարագ, դուռդ բաց արա, քեզ հարդ եմ բերել:

Մարագը պատասխանեց.

- Դու իմ ունեցած հարդը մի՛ փանիր, քո բերածն ինձ հաղորդում չէ:

Բ. Բամին մարագի շուրջը պարվեց, մրկելու ճեղք չգտավ, մարագին ասաց, որ դուռը բաց անի, որովհետև ինքը նրան հարդ է բերել: Մարագը պատասխանեց, որ բամին թող իր օտար հարդը չփանի, իրեն նրա բերածը հարկավոր չէ:

361. Ա և Բ նախադասությունների մեջ ընդգծված մասերը հասկանալի Դրանք ինչո՞վ են տարբերվում (համեմարի՛ր դրանց արտահայտման միջոցները, արտահայտման ձևերը):

1. Ա. Տղան հարցրեց.

- Ուրբուրը մեզ չի՞ գրնի:

Բ. Տղան հարցրեց, թե *ուրբուրը իրենց չի՞ գրնի*:

2. Ա. Տիգրանն ասաց.

- Չի գրնի, եթե մենք շաք չխոսենք:

Բ. Տիգրանն ասաց, որ *չի գրնի, եթե իրենք շաք չխոսեն*.

3. Ա. Տիգրանն ասաց.

- *Ես էլ եմ ձանձրանում, բայց պեքը է մի քիչ համբերե՛ր*:

Բ. Տիգրանն ասաց, որ *ինքն էլ է ձանձրանում, բայց պեքը է մի քիչ համբերե՛*:

4. Ա. Տղան ասաց.

- *Տնային հանձնարարությունները հեղին կանենք, ընկերները հիմա սպասում են*:

Բ. Տղան ասաց, որ *տնային հանձնարարությունները հեղին կանեն, իրենց ընկերները հիմա սպասում են*:

362. Նախորդ վարժության մեջ ընդգծված հատվածներից *աղբի կանխանես* ուղղակի խոսք, *մի՛ր*՝ անուղղակի խոսք: Պարբերական պարբերականի:

363. Տրված նախադասությունները խմբավորի՛ր՝ ըստ նրանց մեջ ընդգծված հատվածների: Մտացածի խմբերն ինչո՞վ են տարբերվում:

1. - *Լույսը փառեն*,- հարցրի ես:

2. Ես ծիծաղելով ասացի, որ *հրավիրապետը պապովում է*:

3. Լեռնը բարկացած ձայն փնեց.

- Լույսը ինչո՞ւ վառեցիր:

4. Նեպո հաշվողաբար ասաց, որ լույսը թող վառված մնա:

5. Լեռնն ասաց, որ պետք է կարդալ և ոչ թե շարախոսել:

6. Ես կարդացի և ասացի.

- Ոչինչ չեմ՝ հասկանում:

7. Ես համոզում էի Լեռնին, որ նրա ներկայությունը պարզացիր է:

8. - Գորա՛, գոչեցի ես,- նրան հեռախոսով կասեմ:

364. Ուշադրություն դարձրու Ա, Բ, Գ նախադասությունների կերպարանքները, կերպարական փոփոխությունները գրի՛ր և օրինակախոյանքներ փորձի՛ր բացատրել:

1. Ա. Ընկերս ասաց.

- Պապս սիրում է նկարներ հավաքել ու մի մեծ պարկերասրահ ունի:

Բ. - Պապս սիրում է նկարներ հավաքել ու մի մեծ պարկերասրահ ունի,- ասաց ընկերս:

Գ. - Պապս սիրում է նկարներ հավաքել,- ասաց ընկերս,- ու մի մեծ պարկերասրահ ունի:

2. Ա. Քեռիս ասաց.

- Գիտե՛ս, որ մրջյուններն իրար փեղեկություն են հաղորդում ու անգամ հեռվից հեռու խոսում են իրար հետ:

Բ. - Գիտե՛ս, որ մրջյուններն իրար փեղեկություն են հաղորդում ու անգամ հեռվից հեռու խոսում են իրար հետ,- ասաց քեռիս:

Գ. - Գիտե՛ս, որ մրջյուններն իրար փեղեկություն են հաղորդում,- ասաց քեռիս,- ու անգամ հեռվից հեռու խոսում են իրար հետ:

365. Նախադասությունները լրացրո՛ւ (ուղղակի խոսքեր գրի՛ր):

1. Փոքրիկը խնդրեց.

-

2. -- անհանգիստ ասաց իշխանը,-

3. -- բողոքեց փղան:

4. -- անհանգստացավ պապիկը:

5. -- շարունակ ասում էր մարդ-մեքենան,-

366. Ընդգծված նախադասությունը (պարմադի խոսքը) գրի՛ր՝

ա) ուրիշի ուղղակի խոսքից առաց,

բ) ուրիշի ուղղակի խոսքի մեջ:

Օրինակ՝

- Ի՛նչ ես ամբողջ օրը պարապ-սարապ պառկում, վե՛ր կաց, մի գո՛րծ

արա,- ծուլլին հանդիմանում էին հարեանները:

ա) Հարեանները հանդիմանում էին ծուլլին.

- Ի՛նչ ես ամբողջ օրը պարապ-սարապ պառկում, վե՛ր կաց, մի գո՛րծ արա:

բ) - Ի՛նչ ես ամբողջ օրը պարապ-սարապ պառկում,- ծուլլին հանդիմանում էին հարեանները,- վե՛ր կաց, մի գո՛րծ արա:

1. - Գիտե՛մ, որ ամբողջ օրն աշխարհել եք, բայց չեք վերջացրել նորոգումը,- զավով ասաց նալի հրամանատարը:

2. - Չեմ կարող հանգիստ նստել ու սպասել զարնան գալուն, ինքս նրան կրերեմ,- անհամբերությամբ ասաց փղան:

3. - Երբ վերադառնամ, նորից կգրուցենք քո որոշման մասին, դա չա՛ր հեկաբրեքի է,- հեռանալիս ասաց հյուրը:

367. Երկխոսությունը շարունակի՛ր:

- Դե՛, - շնչաց ընկերս,- սեղմի՛ր կոճակը:

- Զանգն արդեն հնչել է,- զարմացա ես,- ոչինչ չեմ լսել:

368. Երկխոսությունը շարունակի՛ր:

- Շո՛ւր, շո՛ւր, բարձրացրո՛ւ,- փագնապեց նա,- հասնում է:

- Ամեն ինչ մրաժմված է,- սիրելի՛ս,- հանգիստ շուռ եկավ մյուսը,- Նիմա կրեսնես:

369. Գրի՛ր երկխոսություն, որը փաստանոտն էս լսել (կարող ես նաև հորինել):

370. Գրի՛ր երկխոսություն, որը փաստն էս լսել (կարող ես նաև հորինել):

371. Խոսքն ըստ օրինակի փոխի՛ր. ընդգծված անուղղակի խոսքը դարձրո՛ւ ուղղակի:

Օրինակ՝

ա) Մոնան ասաց, որ գյուղն իրեն դուր եկավ. ինքն ուզում է էլի մնալ այդտեղ:

Մոնան ասաց.

- Գյուղն ինձ դուր եկավ, ես ուզում եմ էլի մնալ այստեղ:

բ) Թ-գուկն ասաց, որ փղան գնա թագավորի զանձարան ու փեսնի կախարդական եկարը:

Թ-գուկն ասաց.

- Այ՛ տղա, գնա՛ թագավորի գանձարան ու տո՛ւ կախարդական նկարը:

1. Տայրն Արտակին ասաց, որ ճանապարհից վերցնի իր հեծանիվը, որովհետև մարդկանց խանգարում է:
2. Տղայի ընկերն ասաց, որ ինքն էլ չի սպասում թզուկի գալուն ու տուն է գնում:
3. Թագավորը տղային ասաց, որ գնա երկրից երկիր ման գա ու գրնի իր մատանու բարը:
4. Նապաստակն ու մուկն ասացին, որ իրենք գնում են տղային օգնելու:
5. Արջը նապաստակին ու մկանը խնդրեց, որ իրեն էլ տանեն աշխարհը տեսնելու:
6. Արեգնազանը ներկայացավ և ասաց, որ ինքն իշխան Արմանի որդին է:
7. Թագավորը հյուրին խնդրում էր, որ իրեն մենակ չթողնի կախարդի մոտ:

372. Ընդգծված անտղակի խոսքը դարձրո՛ւ ուղղակի:

1. Նկարիչը կանչեց, որ ինքը շափ հեղուկներով բան է գրել:
2. Տղան մորը զգուշացրեց, որ ինքը անձանոթ մարդկանց է հրավիրել:
3. Մայրը տղային ասաց, որ ինքն էլ է հեղուկներով տղայի հյուրերով:
4. Ընկերը Լևոնին ասաց, որ ինքը բացաբում դարձնագույն մարդկանց է տեսել:
5. Լևոնն ընկերոջն ասաց, որ նա հավանաբար երազ է տեսել, ոչ թե իսկական մարդկանց:
6. Տղան շուրջը նայեց ու հարցրեց, թե որտե՛ղ կթաքնվեն, եթե անձրև գա:

373. Ուղղակի խոսքը դարձրո՛ւ անտղակի:

Օրինակ

Մայրս ինձ հարցրեց.

- Ո՛րտեղ ես պահել մեր կախարդական շղթան:

Մայրս ինձ հարցրեց, թե ո՛րտեղ եմ պահել մեր կախարդական շղթան:

1. Աղվեսն ագռավին խնդրեց.
- Ագռավ՛ բույրիկ, երգի՛ր, որովհետև շափ լավ ես երգում:
2. Արջն աղվեսին ասում էր.
- Դու աշխարհի ամենասիրուն աղվեսն ես:

3. Երեխաները մրահոգվեցին.

- Ինչպե՛ս պահպանենք մեր անտառը:

4. Պապս ասաց.

- Իմ իմացած միակ լեզուն հայերենն է:

5. Պապս ասաց.

- Ես շափ լավ էլ խոսում եմ ծառ ու ծաղկի հետ էլ, կենդանիների հետ էլ:

6. Պապս ավելացրեց.

- Չգիտեմ, նրանք քանի լեզու գիտեն, բայց իմ հայերենը շափ լավ հասկանում են:

374. Ուղղակի խոսքը դարձրո՛ւ անտղակի:

1. Մուրհանդակն ասաց.

- Ալեքսանդր, արքան հրամայել է, որ դու տեսնես վաճառականների բերած նոր ձին:

2. Որդին խնդրեց.

- Տայրի՛ն, թույլ տուր այս մի ձին ինքս վարժեցնեմ:

3. Նայելով սլացող որդուն՝ թագավորը հրամայեց.

- Ի՛նձ էլ ձի տվեք:

4. - Ուսուցի՛չ, մաքի երեկից կհասնե՛մ այսպիսի ձիով,- հարցրեց Ալեքսանդրը:

5. Արխարտրելն ասաց.

- Ալեքսանդր, որոշ փիլիսոփաներ հաստատում են, որ բազմաթիվ աշխարհներ կան:

6. - Այդ աշխարհներից մեկը ի՛նձ պիտի պատկանի, ուսուցի՛չ,- ասաց Ալեքսանդրը:

375. Տեքստը փոխադրի՛ր՝ անտղակի խոսքերն ուղղակի դարձնելով:

Մի մարդ ասում է, որ ինքը Սևանի ամրոց ջուրը կխմի: Ընկերները ծաղրում են նրան ու ասում, որ նա թող իր խոսքը գործով ապացուցի: Մարդն ասում է, որ ինքը անպայման կխմի, եթե ընկերները Սևանից հանեն գետերի բերած ջուրը. չէ՛ որ ինքը չի խոսարացել, որ գետերի ջուրն էլ կխմի:

376. Տեքստը փոխադրի՛ր՝ անտղակի խոսքերն ուղղակի դարձնելով:

Մի մարդ գնում է իշխանի մոտ ու բողոքում, որ իր ձին գողացել են:

Իշխանը նրա վրա բարկանում է և ասում, որ եթե չքննիր, ձին չէին գողանա:

Խելոք մարդն ասում է, որ եթե ինքն իմանար, որ երկրի տերը քնած է, ինքն արթուն կմնար:

377. Տեքստը փոխադրիր՝ ուղղակի խոսքերն անուղղակի դարձնելով:

Մի մարդ արթնանում է, տեսնում՝ գողերն իր տնեցած-տնեցածը հավաքել, տեսնում են: Ինքն էլ փանից դուրս է գալիս ու նրանց հետ գնում: Նանկարծ նրան նկատում են:

- Դու մեզ հետ ո՞ր ես գալիս, ա՛յ մայրդ,- հարցնում են գողերը:
- Բա ի՞նչ անեմ,- միամիտ ծեանալով ասում է փաները,- ցունս հավաքել փանում եք, ես ինչո՞ւ մնամ:

378. Տեքստը փոխադրիր՝ ուղղակի խոսքերն անուղղակի դարձնելով:

Մի քանի գորապնդներ հավաքված գտվում էին իրենց ձիերին: Բոլորին լսելուց հետո մի աղքատ մարդ պատմում է.

- Մի փարի ձիով հասա Արաքսին, ձին թափ առավ ու թռավ մյուս ափը:

Լսողներն այնքան են բարկանում, որ ուզում են ծեծել խեղճ մարդուն:

- Ձին կարո՞ղ է Արաքսի նման գետի վրայով թռչել,- մեղադրում են նրանք:

- Սպասե՛ք, ձին իմը չէր, է՛, իշխանիսն էր,- ասում է մարդը:

- Նա՛, իշխանի ձին կարող էր,- հետ են բաշվում գորապնդները:

Ուրիշի խոսքը կոչվում է *ուղղակի*, եթե խոսողը այն մեջքերում է բառացի, առանց փոփոխության: Ուրիշի ուղղակի խոսքը պատմողի խոսքից արտեղծվում է միջակերպով, գծիկով, սրորակետ-գծով:

Ուրիշի խոսքը կոչվում է *անուղղակի*, եթե խոսողը այն մեջքերում է ոչ թե նույնությամբ, այլ պատմողաբար: Անուղղակի խոսքը պատմողի խոսքին միանում է *որ* կամ *թե* շաղկապներով:

Ուղղակի խոսքը կարելի է վերածել անուղղակի խոսքի, իսկ անուղղակի խոսքը՝ ուղղակի:

ՆԱԽԱԴԱՍՏՈՒԹՅՈՒՆ

Նախադասությունն արտահայտվում է բառով կամ բառերի կապակցությամբ և ավարտուն միտք է հաղորդում: Միայն գլխավոր անդամից կամ անդամներից կազմված նախադասությունը կոչվում է պարզ համառոտ նախադասություն: Գլխավոր և երկրորդական անդամներից կազմված պարզ նախադասությունը կոչվում է ընդարձակ նախադասություն: Մեկից ավելի ստորոգում (ստորոգյալ) ունեցող նախադասությունը կոչվում է բարդ նախադասություն:

Նախադասության գլխավոր անդամներն են ենթական և ստորոգյալը:

ԵՆԹԱԿԱՆ

Ենթական պատասխանում է ո՞վ, ովքե՞ր, ի՞նչ(ը), ինչե՞ր(ը) հարցերին: Պա այն առարկան է, որին ստորոգյալի միջոցով որևէ հատկանիշ է վերագրվում:

ՍՏՈՐՈԳՅԱԼ

Ստորոգյալը ցույց է տալիս հատկանիշ և այն վերագրում (ստորոգում) է ենթակային: Պատասխանում է ի՞նչ է անում, ի՞նչ է լինում, ի՞նչ արեց, ի՞նչ եղավ, ո՞վ է, ի՞նչ է, ինչպիսի՞ն է և նման այլ հարցերի:

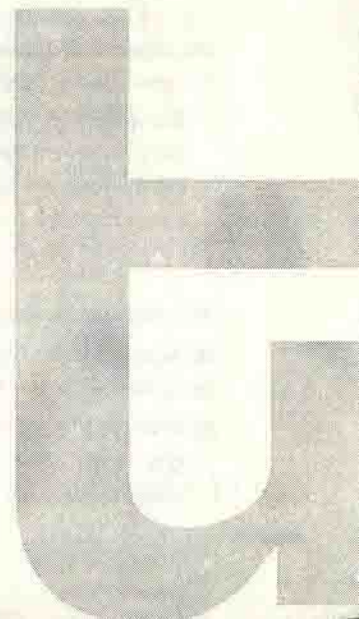
ՈՐՈՂԱԿԻ ԽՈՍՔ

Ուրիշի ուղղակի խոսքը բառացի, առանց փոփոխության մեջբերվող խոսքն է:

ՊԱՏՄՈՂԱՔԱՐ ՄԵՋԲԵՐՎՈՂ ԽՈՍՔ

Պատմողաբար մեջբերվող խոսքը անուղղակի խոսք է:

**ՏԵՔՍՏԱՅԻՆ
ԱՌԱՋԱՂԱՆՔՆԵՐ**

Տերմալին առաջադրանքներ

379. Նախադասությունների ճիշդ հաջորդականությունը գրի՛ր և տեքստը վերականգնի՛ր:

Նա ցանկացավ դուներ հասցնել խաղողին, բայց չկարողացավ: Նեոանալիս ինքն իրեն ասաց:

Ոչի՛նչ, դեռ խակ է:

Ուժ ու կարողություն չունենալու պարմառով հաջողության չեն հասնում, մեղքը դուրս են պայմանների վրա: Բաղցած աղվեսը կախ ընկած ողկոյգներով խաղողի վազ տեսավ: Ջրոջ մարդիկ էլ այդպիսին են:

380. Նախադասությունների ճիշդ հաջորդականությունը գրի՛ր և տեքստը վերականգնի՛ր:

Այնպեղ այս ահավոր ծուլը փուշ, ճյուղ, կալնախոր ու փափափ էր ուրում: Չին գնաց ու պարմեց մարդուն: Ուրը շար ծուլ էր, մարդու մոտ աշխարհել չէր ուզում ու աշխարհներից խուսափելու համար ապրում էր Ռեկացող անապատում: Ներս շունն ու եզր հերթով եկան: Ուրը պարասխանեց.

- Ո՛ւգ, ո՛ւգ:

Ուրը նրանց էլ միայն «ուգ» ասաց: Մի առավոտ ձին՝ թամբը մեջքին, սանձը քերանին, եկավ մոտն ու ասաց.

- Ո՛ւգ, ա՛յ ուգ, դո՛ւրս արի ու մեզ նման աշխարհի՛ր:

Շենց այդ «ուգն» էլ նրան պարիժ դարձավ. դրանից մեջքին կուգ անեց:

381. Տրված նախադասություններից հնարավոր է տեքստ սրանալ: Պարասխանող հիմնավորի՛ր:

Բաղաքի կողմից մույժ մի ամպ էր լողում: Անսխալ գիւրելիքը մարդուն օգնում է, որ ճիշտ ապրի: Նրա ցանկությունն անմիջապես կարարվեց: Գարուն է, ծեր այգին մարդաշ սաղարթով է ծածկվել: Վախը կարելի է հաղթահարել: Դուք իմ բարեկամներն եք, և լողող այդ օրը իմ հյուրն եք լինելու:

382. Տեքստը կարդա՛ր:

ա) նկարագրված հյուրանոցում տեղի ունեցած մի դեպք հորինի՛ր կամ այնպեղի մի օրվա մասին գրավոր պատմի՛ր:

բ) Չկների, փղերի կամ թռչունների հյուրանոց նկարագրի՛ր:

Մի կղզում շների հյուրանոց կա: Դա երկհարկանի առանձնատուն է, որտեղ առավելագույն հարմարավետությամբ

միաժամանակ վաթսուհինեղ շուն կարող է ապրել: Հյուրանոցը մեկ, երկու և երեք սենյականոց համարներ ունի: Նախասրահում շների համար վարսավիրանոց կա, անասնաբուժական կենր, ռենտգեն, սրճարան՝ դարձյալ շների համար:

383. Պարմությունը գրավոր պատմի՛ր:

ա) առնելի անունից,

բ) հոգևորականի անունից:

Երբեք լսել եք, որ մարդն ու առնելը բարեկամանան, ու դեռ առնելն էլ փրկի մարդու կյանքը: Զարմանալի է, չէ՞:

Այս դեպքն Անգլիայում է պարահեղ: Չգիտես որտեղից հոգևորականի փանն առնել է հայրնվել: Առնելն այնքան է գնացել-նկել հոգևորականի փուն, որ ինքը փանդիթոցն է սովորել, փանդերն էլ՝ իրեն, վերջը ընկերացել են:

Մի գիշեր հոգևորականը վեր է թռել քնից. առնելը կծել էր նրա այրը: Սկզբում առնելի վրա գայրացել է, բայց հենց տեսել է վառվող վարագույրները, գլխի է ընկել, թե ի՛նչ է պարահեղ: Նրա փաննը հրդեհ էր սկսվել: Պարզ է, որ փունն էլ լրիվ կվառվեր, ինքն էլ, եթե բարեկամ առնելը չլիներ ու թուշը մի լավ չկծեր:

384. Պարմությունը գրավոր պատմի՛ր:

ա) վաճառականի անունից,

բ) նկարչի անունից:

Մի վաճառական նկարչին պարվիրեց, որ իր խանութի համար ցուցանակ նկարի՝ վրան առյուծի պարկեր:

- Ազար առյուծ ես ուզում, թե՛ կապված, - հարցրեց նկարիչը:

- Ազար, - պարասխանեց ժուր վաճառականը: Նա վախեցավ, որ նկարիչը նկարված պարանի համար էլ փող կուգի:

Նկարիչը ստավերը կարարեց, և ցուցանակը կախեցին: Գիշերը անձրև եկավ: Առավոտյան վաճառականը տեսավ, որ ցուցանակի վրայի առյուծն անհերացել է: Նա գայրացած վազեց նկարչի մոտ:

- Ես մեղավոր չեմ, որ ազար առյուծը հեռացել է: Ի՛նչ է, անձրևի փակ էր մնալու, - արդարացավ նկարիչը: Երականում նա ջրաներկով էր նկարել առյուծ:

385. Պարմությունը գրավոր պատմի՛ր:

ա) փանդիթոց անունից,

բ) հյուրի անունից:

Մի մարդ իր հյուրին զբաղեցնելու համար պարմում է իր

խելացիությունն ու ճարպկությունը ապացուցող դեպքեր: Նյութը խում է, խում ու ասում:

- Ելքով դու ինձ հեղ չես չափվի, ես քեզ գերը կտանեմ ու ծարավ հեղ կրերեմ:

- Այ քեզ սուր,- բորբոքվում է փանկերը,- դե՛, արի գնանք գերափ, փեսանեմ մեզ ես ինձ ծարավ հեղ բերելու:

Գրագ են գալիս ու երկուսով իջնում են գերափ: Տանրերն ուզում է բռնել ջուր վերցնել գերից:

- Վա՛յ,- փրփնջում է հյուրը,- չեղա՛վ, է՛: Մենք մոռացանք մեկին բերել, որ վկա լինի: Գնանք գյուղից մի մարդու կանչենք:

- Գնանք,- ինքնավարահ ասում է փանկերը:

Հասնում են գյուղ: Տանրերը հարցնում է, թե ո՞ւմ փանեն իրենց հեղ:

- Էլ ո՞ր գնանք,- ծիծաղում է հյուրը,- ես գրագը փարա: Այ խելոք, ես քեզ գերի ափից ծարավ բերել եմ արդեն:

386. Երկու փրփրերը համեմատվի՛ր և փարբերությունները գրի՛ր:

Ա. Դարավորը երկու մարդու վեճը պիտի լուծեր: Այդ մարդկանցից մեկն արդար էր, մյուսը՝ մեղավոր: Արդարը խեղճ էր, անպաշտպան ու բերանը փակ: Դրան հակառակ, մեղավորն ինչ մեղադրանք ասես քարե կարկուտի պես թափում էր արդարի գլխին: Մյուս կողմից՝ գեղեցիկ ու բնական խոսքերով մեծարում էր դարավորի ազնվությունն ու արդարամտությունը: Դարավորին էլ այդ շողոքորթությունը դուր էր գալիս: Դարեններով՝ արդարի փղան հորն ասաց.

- Այ հեր, դարավորի մասին մի քաղցր խոսք էլ դու ասա:

- Լավ առաջիր,- ուրախացավ արդարը: Ներս քարձր ձայնով, որպեսզի դարավորը լսի, ավելացրեց.

- Դարավորն է՛ չէ, որդիս, նա լավ գիտե՛ ո՛վ է արդար, ո՛վ մեղավոր:

Բ. Դարավորը մի արդար և մի մեղավոր մարդու վեճ էր լուծում: Արդարը լուռ ու խեղճ էր, իսկ մեղավորը մեղադրանքներ էր թափում նրա գլխին և շողոքորթում դարավորին: Բանի որ վերջինիս դա դուր էր գալիս, որդու խորհրդով արդարն էլ որոշեց դարավորի մասին քաղցր խոսք ասել: Եվ բարձր ձայնով, որպեսզի դարավորը լսի, ասաց, որ դարավորը է՛ չի, նա լավ գիտի՝ ո՛վ է արդար, ո՛վ՝ մեղավոր:

387. Նարցերին պարասխտանի՛ր և պարասխտաններն այնպես գրի՛ր, որ փրփարի ընդարձակ փոխադրություն ստանաս:

Երեք հազար փարեկանում ավարովթարից կործանվեց ձիթապղղի այն ծառը, որի փակ հոյն մեծ փիլիսոփա Պլատոնն

իր սաների հեղ գրույցներ էր անցկացնում:

Նարցեր

Ո՛վ էր Պլատոնը: Նա ի՛նչ սովորություն ուներ (ինչպե՛ս էր ուսուցանում սաներին): Որքե՛ղ էր գրուցում սաների հեղ: Ինչքա՛ն ապրեց ծառը: Ծառն ինչի՛ց կործանվեց: Այս պարսխտանից ի՛նչ հեղություն կարելի է անել:

388. Նարցերին պարասխտանի՛ր և պարասխտաններն այնպես գրի՛ր, որ փրփարի ընդարձակ փոխադրություն ստանաս:

Դարասկզբին բաքվեցի ուսուցիչ Լորանը այրվող լուցկին պարահաբար գցեց նավթով լի դույլն ու հեղո, քանի որ սենյակում ջուր չկար, բոցի վրա մի շիշ գարեջուր լցրեց: Փրփուրը խեղդեց բոցը, և ֆիզիկայի ուսուցիչ Լորանը դարձավ առաջին կրակմարիչի սրեղծողը:

Նարցեր

Կրակմարիչը ե՛րբ է սրեղծվել: Ո՛վ է սրեղծել կրակմարիչը: Ո՛վ է Լորանը: Ի՛նչ սխալ բան արեց նա: Ի՛նչը եղավ նրա սխալի հեղանքը: Ինչո՞ւ Լորանը կրակի վրա ջուր չցրեց: Նա ջուրն ինչո՞վ փոխարինեց: Գարեջուրն ինչպե՛ս հանգցրեց կրակը: Լորանն այդ դեպքից ի՛նչ հեղություն արեց:

389. Նարցերին պարասխտանի՛ր և պարասխտաններն այնպես գրի՛ր, որ փրփարի ընդարձակ փոխադրություն ստանաս:

Աղվեսներին անխնա սպանում են, որովհետև նրանք մրկում են հավանոցները, անուառում ոչնչացնում են շաք թոչունների, նապաստակների և այլ կենդանիների, բայց չէ՛ որ աղվեսը դաշտերը մաքրում է մկներից ու կրծող այլ վնասատուներից:

Նարցեր

Մարդիկ ի՛նչ են մրաժում աղվեսի մասին: Աղվեսին ինչո՞ւ են վնասարար համարում: Ինչպե՛ս են վարվում աղվեսի հեղ: Ծիշք է աղվեսներին ոչնչացնելը: Ինչո՞ւ ես այդպես մրաժում:

390. Տրված նախադասություններն ավելացրո՛ւ փրփարի մեջ: Սրացված փրփարն ինչո՞վ է փարբերվում փրվածից:

Մի մարդ որդու հեղ հյուր է գնում: Տանրերուինն սեղանին ընկույց է դնում: Երեխան մեկ ընկույզին է նայում, մեկ հորը ու չի մոտենում: Նրան թվում է, թե փոքրիկն ամաչում է: Մեծերը ծիծաղում են՝ ա՛յ քեզ խորամանկ բլղիկ:

- Արի՛, ընկույց վերցրո՛ւ,- ասում է փանկերը փոքրիկ հյուրին:

- Ավելի լավ է, թող հայրիկս վերցնի,- պարասխտանում է երեխան:

- Մի՛թե դու ընկույց չես սիրում,- հարցնում է փանկերը:

- Սիրում եմ: Բայց հայրիկիս բռնն ավելի մեծ է:

396. *Նարցերին պարասխանի՛ր և պարասխաններն այնպե՛ս գրիր, որ րեքսորի համառոր փոխադրություն ստանաս:*

Երբեմն Նովիանես Թումանյանն ամառներն անցկացնում էր գյուղում: Երբ նա գյուղում էր լինում, շարունակ գնում էր գյուղից գյուղ, խոսում գյուղացիների հետ, ամեն մեկին մի խորհուրդ, մի սրտալի խոսք ասում, կապակում: Գյուղացիներն էլ սիրով գնում էին նրա մոտ՝ զանգափի, խորհրդի, խոսքովանության:

Ամառ էր: Լոռու գյուղերից մեկում մի քանի գյուղացիներ իրար հակառակվել ու անասունները սար չէին տարել: Գյուղում մնացած հորթերն ու կովերը փչացնում, փրորում էին արտերը: Գյուղացիները պահանջում էին, որ բոլոր կովերն անմիջապես սար տանեն, իսկ կովապրերն իրար էին մաքնացույց անում.

- Թո՛ղ նա տանի, ես էլ տանեմ:

Ու ոչ մեկն իր անասունը սար չէր տանում:

Մարդ ուղարկեցին Թումանյանի հետևից: Նա եկավ երեք ձիավորի հետ: Գյուղամիջում, բոլորի ներկայությամբ, իր հետ եկած փղաներին կարգադրեց.

- Տղե՛րք, զնացե՛ք մի քիչ հանգստացե՛ք, հետո դուրս եկեք, ինչքան կով, հորթ րեսներ էս հանդում՝ քշենք, տանենք, ազգային անենք: Տենց որ նա իր ուղեկիցների հետ րտն մտավ, գյուղում մի տարօրինակ շարժում սկսվեց: Իսկ երբ դուրս եկան, գյուղում էլ ոչ մի անասուն չէր մնացել: Թումանյանն այդպես լուծեց գյուղացիների վեճը:

Նարցեր

Ինչո՞ւ էին վիճում գյուղացիները: Նրանք ինչո՞ւ դիմեցին Թումանյանին: Բանասիրեղ ի՞նչ որոշեց: Գյուղացիներն այդ որոշումն ինչպե՞ս ընդունեցին:

397. *Նարցերին պարասխանի՛ր և պարասխաններն այնպե՛ս գրիր, որ րեքսորի համառոր փոխադրություն ստանաս:*

Մի հավի համար երկու կին կովում են: Մեկն ասում է՝ հավն իմն է, մյուսն էլ թե՛ իմն է: Հավը վերցնում են ու գնում դարարան: Դարավորը հագնում է իր կապույտ մահուդից զգեստն ու դնում զլխարկը, ձեռքն է առնում գավազանը, նստում երենոսյա աթոռին ու կանչում զանգափողներին: Նա նախ երկուսին էլ րուզանում է, հետո սկսում նրանց քննել:

- Ո՛վ պարոն դարավոր,- ասում է կանանցից մեկը,- այս կինը սուր է ասում: Հավն իմն է:

Մյուս կինն ավելի սրտառու է խոսում ու դարավորին համոզում, որ հավն իրենն է: Խեղճ դարավորը չի կարողանում որոշում կայացնել, քանի որ ոչ մի վկա չի լինում: Այսպեղ նրան օգնության է հասնում իմաստուն մի մարդ:

- Թե որ վկա չունեք,- ասում է նա,- ուրեմն թող հավն ասի, թե ո՛վ է ճիշտ ասում:

- Ինչպե՞ս թե հավն ասի,- զայրանում է դարավորը,- հավը մա՛րդ է:

- Հիմա ցույց կտամ,- ասում է իմաստունն ու հավը գրկած դուրս գալիս: Տանում է, կանանցից մեկի տան մոտ բաց թողնում: Հավը վախվախվելով դես ու դեն է նայում ու փախչում դեպի փողոց: Իմաստունն ընկնում է նրա հետևից ու բռնում, տանում մյուս կնոջ տան մոտ: Այսպեղ հավը համարձակ վագում է ու մտնում հավանոց:

- Տեսա՞ք, թե հավն ինչպե՞ս ասաց, ու բույնն էլ նրա վկան էր,- ասաց իմաստունը:

Նարցեր

Ինչո՞ւ էին վիճում կանայք: Դարավորն ինչո՞ւ չէր կարողանում վճիռ կայացնել: Ծանարությունն ինչպե՞ս պարզեցին:

398. *Երկու հերևություններից ո՛րն ես ճիշտ համարում: Պարասխանդ պարճառարանի՛ր:*

Կոշիկի եվրոպական հայտնի մի ֆիրմա իր աշխատակիցներից երկուսին Աֆրիկա ուղարկեց, որ պարզի, թե իր կոշիկներն այնպեղ կարո՞ղ է վաճառել: Շուրով գործուղվածներից մեկը հայտնեց. «*Կոշիկ արտահանելու ոչ մի հեռանկար չկա. այսպեղ բոլորը բորիկ են քայլում*»: Մյուսը դրությունն այլ կերպ գնահատեց. «*Տեռանկարները հիանալի են. բոլորը բորիկ են քայլում*»:

399. *Տրված հերևություններից ո՛րն է (որո՞նք են) րեքսորին համապարասխանում: Ընրությունդ պարճառարանի՛ր:*

Մի ժլատ մարդ գիշերով ստիպված պիտի գնար հարևան քաղաքը: Նա հանդիպեց մի ազաի վարորդի ու խնդրեց իրեն րեղ հասցնել: Երբ րեղ հասան, ուղևորն իջավ մեքենայից ու սկսեց գրպանները շուտ ու մոտ տալ՝ իբր փող է փնտրում:

- Վա՛յ, սպասի՛ր, լուցկի՛ րուր, ամբողջ փողս մեքենայի մեջ է ընկել,- ասաց նա:

Այս լսելով՝ վարորդը քշեց մեքենան: Ուղևորը քմիծաղ տալով հեռացավ:

Ներություն

ա) Աքաճակությունը պարժվում է: Շարի հետևից վագես, ոչինչ էլ չես ստանա:

բ) Ազաի ու ժլատ մարդիկ խուսափում են իրարից: Նրանք գերադասում են ուրիշների հետ գործ ունենալ, քան իրենց նմաններին:

զ) Մարդու հաշոդությունը որ գալիս է, էլ զիշեր ու ցերեկ չի հարցնում:

դ) Գիշեր-ցերեկ աշխատող մարդն անպայման վարձաբերում է:

ե) Սրամիս մարդը միշտ էլ մի բան կհորինի, որ պարտի ազահությունը:

զ) Ազահ ու ժլատ մարդիկ որ հանդիպում են, մեկն անպայման ուզում է խաբել մյուսին:

400. Տրված հեղինակություններից ո՞րն է (որո՞նք են) տեքստին համապատասխանում: Ընտրությունը պարտադարձանի՞ր:

Մի տղա սենյակում թռչկոտում էր: Ծռակը սեղանին դիպավ ու ցավեց: Տղան բարկացած ճչաց.

- Զգվելի՛ սեղան:

Նույն օրը տղայի հայրը նրան խոստացել էր հեղաքրքիր նկարներով ամսագիր բերել, բայց մոռացել էր: Ու տղան լաց եղավ: Նայրը բարկացած գոռաց.

- Զգվելի՛ տղա:

Ոչ մեկը չնկատեց, թե սեղանն ինչքա՛ն գոհ էր:

Ներկություն

1. Երբ անմեղ մարդուն մեղադրում, նեղացնում են, այդ մեղադրանքն ինչ-որ ձևով վերադառնում է մեղադրողին:

2. Ամեն մարդ պիտի իր պարտականությունները կատարի՝ առանց ուրիշներին նեղացնելու:

3. Մարդու բախարը որ չի բերում, բոլորը նրան նեղացնում են ու հերքել են նեղ նրան են մեղադրում, եթե ինչ-որ բան այնպես չի լինում:

4. Եթե մարդ ինչ-որ մեկի հանդեպ իրեն մեղավոր է զգում, նրա համար այդ մեկի արցունքները հանդուրժելը ավելի դժվար է:

5. Մարդը մարդու հետ երբեմն իրի նման է վարվում:

6. Մարդը իրերի հետ էլ պիտի զգույշ վարվի: Գուցե նրանք էլ են ցավ զգում անարդար վերաբերմունքից:

7. Կամակորությունը մարդու ամենավատ գծերից է: Դ-բան դիմանալը շատ դժվար է:

401. Տրված նախադասության հիման վրա երկու պարմություն հորինի՞ր, որոնցից մեկում դա ուղղակի հասկացվի, մյուսում՝ փոխաբերաբար:

-Քաղցր խոսքն օձն էլ բնից կհանի:

402. Տրված նախադասության հիման վրա երկու պարմություն հորինի՞ր, որոնցից մեկում դա ուղղակի հասկացվի, մյուսում՝ փոխաբերաբար:

Կատվի ղեմ մուկ է, մկան ղեմ՝ կատու:

403. Նարցերին պարասխանելով՝ շարունակի՞ր գրավոր պարմել:

Մի օր ճամփա ընկանք ու գնացինք աշխարհ տեսնելու: Գնացինք, գնացինք, շատ թե քիչ, մեր իմացած ու չիմացած երկրներն անցանք, սարերն անցանք, ծովերն անցանք, անապարս էլ անցանք, մեկ էլ դեմներս մի գունավոր քաղաք փռվեց: Որ մրանք, զարմանքից բերաններս բաց մնաց: Քաղաք, դու քաղաք. ոչ մի բան միագույն չէր ...

Տներն ինչի՞ց էին կառուցված: Ծառերը, թփերն ու ծաղիկներն ինչպիսին էին: Կենդանիներն ինչպիսին էին: Ինչպիսի՞ քաղաք էր: Ինչի՞ց էր քաղաքն այդպիսին դարձել: Մարդիկ ինչ տես ունեին, ինչպիսին էին, ինչո՞վ էին զբաղվում: Ձեզ ինչպե՛ս ընդունեցին: Ի՞նչ արեցիք այդտեղ:

404. Շարունակի՞ր (հեղո ի՞նչ եղավ):

Արթնացա, երբ արևն արդեն ծագել ու շողերը ներս էր գցել պարուհանիցս: Արագ հագնվեցի ու վազեցի դեպի խոհանոց: Շտապում էի: Խոհանոցից դուրս եկավ մի տղամարդ, թե՛ կին՝ չհասկացա: Տարօրինակ էր: Նա էլ զարմացած ինձ էր նայում: Մի վար բան գուշակեցի: Ներվեցի միջանցք ու աչքս գցեցի մեծ հայելուն: Ես միշտ այնպիսին էի, ինչպիսին խոհանոցից դուրս եկածը. շատ փարփունակ էի: Մի քիչ շփոթված ու մի քիչ փխտոր մտա սենյակ: Այնպեղ հավաքված էին իրարից չտարբերվող փարփունակ ու շփոթահար մարդիկ՝ հինգ հոգի: Նավանաբար մերոնք էին: Միանգամից գլխի չընկա էլ, թե ո՞վ ով էր:

Ներս պարզվեց, որ այդ օրը մեր քաղաքում բոլոր մարդիկ դարձել էին արտաքինով չափազանց նման Լալներ:

Շարադրություն

405. Անցած ամսում ամենահեղափոխական դեպքը գրավոր պատմիր ու պատմությունը վերնագրիր (եթե չգտնես հեղափոխական մի դեպք, ամսում մի օրը նկարագրիր):

Տրված հարցերն ու առաջադրանքները կարող են օգնել քեզ:
Որտեղ է կարգավել այդ դեպքը: Օրվա ո՞ր պահն է եղել (նկարագրիր): Դու գործող ա՞նձ էիր, թե՞ հանդիսատես: Բնութագրիր պատմությանը հերոսին կամ հերոսներին (պատմությանը հերոսը կարող է նաև մարդ չլինել): Ինչպե՞ս սկսվեց: Մանրամասն նկարագրիր դեպքը: Ի՞նչ ավարտ ունեցավ: Այդ պատմության մեջ ի՞նչն էս կարևորել:

406. Նարցերին պատասխանելով դպրոցական հինգերորդ տարվա մասին գրավոր պատմիր:

- ա) Ի՞նչ նորություն կա ձեր դասարանում (աշակերտների թիվը նո՞ւյնն է, նույն տեղո՞ւմ եք դաս անում և այլն):
- բ) Ի՞նչ նոր առարկաներ եք անցնում: Դրանք ինչո՞վ են հեղափոխական (ուրիշ ի՞նչ փոփոխություն ունեն):
- գ) Ուսուցիչներից մասի՞ն պատմիր:
- դ) Պատմիր՝ դպրոցում փոփոխություն կա՞ (շենքը, բակը, կարգ ու կանոնը և այլն):
- ե) Ի՞նչ վերաբերմունք ունես այդ ամենի նկատմամբ:

407. Նարցերին պատասխանիր (կարող ես նաև հումորով գրել): Մրցակցի պատմությունը վերնագրիր:

Ձեր բնակարանում քանի՞ սենյակ կա: Բնակարանն ինչպե՞ս է կահավորված: Այնտեղ ովքե՞ր են ապրում: Ինչպե՞ս են ապրում: Ի՞նչ վերաբերմունք ունեն բնակարանի նկատմամբ:

408. Տրված հարցերին պատասխանիր և առաջադրանքները կատարիր: Նպտ բոլոր պատասխաններդ մի տեքստում հավաքելով՝ ընկերոջդ (ընկերուհիդ) մասին գրավոր պատմիր և շարադրությունը վերնագրիր:

- Ո՞վ է ընկերդ (ընկերուհիդ):
- Մանրամասն նկարագրիր նրա արտաքինը (հասակը, կառուցվածքը, դեմքը, հագնվելը և այլն):
- Պատմիր նրա բնավորության մասին:
- Պատմիր՝ նա ի՞նչ է սիրում և ի՞նչ չի սիրում:
- Նրա մեջ կա՞ բան, որ չես հավանում, կուգե՞ս, որ փոխվի:
- Գրիր՝ ուզո՞ւմ ես նրանից ինչ-որ բան սովորել:

409. Ըն սովորական մեկ օրը նկարագրիր. ամեն ինչ հերթով գրիր, աշխատիր ոչինչ բաց չթողնել. քեզ ամենաշատը օրվա ո՞ր պահն է դուր գալիս, ո՞ր գործերդ ես սիրով անում, որո՞նք՝ ուղղակի որպես պարտականություն, առօրյայիդ մեջ ի՞նչ կուգես փոխել և այլն:

410. Տրված առաջադրանքները կատարիր (եթե քո սենյակը չունես, ուղղակի քեզ սիրելի սենյակի մասին կարող ես գրել): Նպտ բոլոր պատասխաններդ մի տեքստում հավաքելով՝ այդ սենյակի մասին գրավոր պատմիր և շարադրությունը վերնագրիր:

- Մեկ-մեկ նկարագրիր, թե ի՞նչ կա սենյակում:
- Նկարագրիր, թե դրանք ինչպե՞ս են դասավորված:
- Գրիր, թե դրանք ե՞րբ և ինչպե՞ս ես օգտագործում:
- Դրանց նկարմամբ քո վերաբերմունքի մասին գրիր (սիրում ես, օգտակար ես համարում, մանկությանդ, ինչ-որ դեպքի, ինչ-որ մարդու հետ ես կապում և այլն):
- Գրիր, թե այդ սենյակում ի՞նչ կուգենայիր ավելացնել, ինչո՞ւ:
- Գրիր՝ այդ սենյակի (նաև նրանում եղած իրերի) մասին ուրիշների կարծիքներն ինչպիսի՞ն են:

411. Գրավոր պատմիր, թե մեծերն ի՞նչ հեղափոխական դեպք են հիշում քո մանկությունից:

412. Տրված հարցերին պատասխանելով՝ պատմիր քո մասին:

- Ո՞վ ես: Բնավորության ի՞նչ լավ գծեր ունես: Բնավորությանը մեջ ի՞նչն էս ուզում շփոթել: Ո՞ւմ հետ (ի՞նչ տարիքի, ինչպիսի՞ մարդկանց հետ) ես ուզում ընկերություն անել:

413. Տրված հարցերին պատասխանելով՝ պատմիր ձեր բակի մասին (կարող ես նաև հումորով գրել):

- Ձեր բակը մեծ է, թե՞ փոքր: Ի՞նչ կա բակում: Ովքե՞ր են հաճախ լինում այնտեղ: Ինչո՞վ են զբաղվում: Մարդիկ ի՞նչ վերաբերմունք ունեն իրենց բակի նկատմամբ և ինչպե՞ս են պահում բակը:

Ա

աքխազ
ալևգարդ
ալոճ
ալրաթաթախ
ալնոր
ախորժակ
ախոր
ականջող
ակնացիա
ակն
ակնակապիճ
ակորդեոն
ահեղի
աղբ
աղբյուր
աղմուկ-աղաղակ
աղյուսակ
աղոթք
աղջամուղջ
աղտ
աղքատ
ամայի
ամբար
ամրարակ
ամրարավան
ամրողջ
ամեն ինչ
ամենօրյա
ամպ
ամփոփ
այբբենարան
այգաբաց
այծմյան
այծյամ
այսօր
այրվածք
անբասիր
անգամ
անդադար
անդորր
անդրադառնալ
անդրավարժիք
անդրդվելի
անդունդ
աներևույթ
աներևութանալ
անգգույշ
անգգուշորեն
անգիջում
անհական
անհանալ
անընդհար

անընդմեջ
անընթեռնելի
անհյուրընկալ
անձամբ
անձնոցիկ
անշնորհք
անցկացնել
անցյալ
անցորդ
անցողարձ
անուղղակի
անօգնական
անօգուտ
անօրեն
անօրինական
անօրինություն
անօղ
աշխարհ
աշխարհայացք
աշխույժ
աշխուժանալ
ապարդյուն
ապոխար
ապօրինի
աջ
աջիկ
առանցք
առաջ
առաջին
առաջնորդ
առեջ
առյուծ
առնական
առողջ
առողք-փառողք
առնանգել
առջև
առույգ
առօրեական
առօրյա
ասացվածք
աստվածային
ասփալտ
ավազ
ավելորդ
ավարտներենա
ավարդագործ
ավարամարտյժ
արդար
արդեն
արդուգարդ
արդուկ
արթուն

արժանի
արժաթ
արձաթագոծ
արժիլ
արհամարհել
արհամարհանք
արձագանք
արձակ
արձակուրդ
արյուն
արջ
արքաատուր
արքատուփոր
արքաբին
արփի
արքունիք
ափսս
ափսոս
արցան

Բ

բագրիք
բալլադ
բախտ
բամբասել
բամբա
բանալի
բաներ
բաշխել
բարբառ
բարբարոս
բարեկենդան
բարձր
բարձունք
բարյացակամ
բարօրություն
բացկիքաց
բացօթյա
բեղ
բերդ
բերրի
բերրիանալ
բյուր
բյուրեղյա
բնօրրան
բողկ
բռնեցք
բռնեցքամարտ
բրդեն
բրդել
բրդյա
բույր
բուրավետ
բութ
բևեռ

Գ

գազաթ
գազօթախ
գաղթ
գաղտնագողի
գաղտնի
գայթակղել
գարշնկի
գդալ
գնդճուկ
գջալ
գիշեր-ցերեկ
գիշերօթիկ
գլխիկոնձի
գծում
գմբեթ
գյուր
գյուրարար
գոլորշի
գոլորշիանալ
գողորթիկ
գորգոռալ
գորոտմ-գոչյուն
գորոտմ-գոչում
գործընկեր
գրգռել
գրգռել
գրգռակ
գցել
գույժ
գուժակ
գույն
գունագեղ
գուցն

Դ

դադար
դադմ
դաշույն
դաշունահարել
դառնալ
դասընթաց
դասընկեր
դաստիարակ
դարբին
դարեղար
դարձյալ
դարձվածք
դարպաս
դեղձ
դեղորայք
դեմ դիմաց
դեմ հանդիման
դերձակ

դժգույն
դժգունել
դժոխք
դժոխային
դժվարմտնելի
դիցուր
դյակ
դդրոյուն
դյուլթել
դյուրագրգիտ
դյուրընթեռնելի
դյուրագն
դյուրագուն
դուլար
դողդոջյուն (ինչ)
դողդոջուն (ինչպիսի)
դուխուն
դոդալ
դրախտ
դրդել

Ե

եկե՛ջ
եղբայր
եղեգ
եղեռն
եղինջ
եղյամ
եղջերու
եղջյուր
եղրևանի
եղևնի
եղյակ
երաժշտախումբ
երախտագետ
երաշտահավ

Երբ

երբ
երբեք
երբեւե
երբեցե
երբեցիկ
երգիծանք
երդիկ
երդվել
երեսուն
երեսնամյա
երեքշաբթի
երթուղի
երկարակյաց
երկարօրյա
երկրորդանք
երկկենյութ
երկճյուղ
երկնասլաց

երկվորյակ
երկուշաբթի
երրորդ
երկնեղանգ

Զ

զայրույթ
զատամյալ
զատիթափ
զավթել
զարդ
զարբնել
զարհուրել
զգույշ
զգուշանալ
զիջել
զղջալ
զմբուխտ
զենել
զվարթ
զրո
զրույց
զրուցել
զրուցընկեր
զուգել
զուգընթաց
զույց
զօր-զիշեր
զօր ու զիշեր, զօրուզիշեր

Է

Էգ
Էկեկտրաէներգիա
Էներգիա
Էքսկավատոր
Էքսկուրսիա

Ը

ըմբիշ
ըմբոստ
ըմբռնել
ըմպել
ընդամենը
ընդառաջ
ընդարձակ
ընդդեմ
ընդդիմադիր
ընդդիմախոս
ընդդիմանալ
ընդհակառակն
ընդհանուր
ընդհանրապես
ընդհարել
ընդմիջել
ընդմիջում

ընդունել
ընթանալ
ընթերիք
ընկալուչ
ընկույզ
ընկուզենի
ընձեռել
ընձյուղ
ընձուղոր
ընչացք
ընտանական

Թ

թաթախել
թախանձել
թախիծ
թախս
թանգարան
թանկ
թանձր
թափերական
թավազլոր
թարթել
թափանցել
թափք
թաքնվել
թաքստոց
թխկի
թխապո
թխական
թղթախաղ
թղթակից
թղթապանակ
թմրկահար
թմրել
թյուրիմացություն
թնդյուն
թոքախտ
թափրտալ
թռչել
թռչուն
թովտալ
թրթռ
թրթուր
թրջել
թուխալ
թուղթ
թույլատրել
թույլտվություն
թուփ
թփուտ

Ժ

ժայթքել
ժխոր
ժխուրել
Ի
իբրև
իգական
իդեալ
իդեալական
ինը, ինն
ինժեներ
ինչ-ինչ
ինչ-որ (ինչ-որ բան, ինչ-որ մեկը)
ինչ որ (այն, ինչ որ)
ինչևե
ինչևիցե
ինստիտուտ
ինքնագոհ
ինքնորոշված
իջնել
իսկույն
իսկույն և նշ,
իսկույն և նշ

Լ

լաբիրինթոս
լաբորատորիա
լացակամած
լացուկոծ
լեռնանցք
լեռնաշխարհ
լեփ-լեցուն
լիցք
լյարդ
լողորդ
լպրծուն
լուսնյաց
լուսնյակ
լվացք
լուսնակա
լուսնյակ
լուրթ
լուցիկ

Խ

խաբել
խախտ
խաղընկեր
խայթել
խայտալ
խայտաբղետ
խանգարել
խառնիխառն

խառնիչ
խավիար
խարդախ
խարխալ
խարխուլ
խարտաշ
խափանել
խեղդել
խնջույք
խշշալ
խոժոռ
խոխոջուն (ինչ)
խոխոջուն (ինչպիսի)
խողխողել
խոճկոր
խոնարհ
խոշրնդոր
խուպոպ
խորհարք
խորհրդին
խորհրդորդ
խորթ
խորին
խորհուրդ
խոխալ
խամփացնել
խուպոպ
խրախանք
խրթին
խրխինջ
խրխնջուն
խրճիթ
խրոխտ
խրտվիլակ
խցան
խցկել

Ծ

ծագել
ծածկ
ծայրնայր
ծանձաղ
ծեճկորտել
ծեճկորտու
ծխնելույզ
ծխնի
ծղրիդ
ծնծղա
ծնողյան
ծոռոռուռ

Կ

կազմվածք
կախաղան
կաղկանձ

կահկարասի
կահույք
կամաց-կամաց
կամուրջ
կանացի
կապիչ
կառչել
կառք
կաս-կարմիր
կատարյալ
կարագ
կարգ
կարգ ու կանոն
կարդալ
կարնկցանք
կարթ
կարկաշուն (ինչ)
կարկաշուն (ինչպիսի)
կնդձամ
կնդր
կնդանի
կնռա
կնգիշեր
կնսոր
կնցվածք
կնցցե
կիթառ
կիսատ-պռատ
կիրթ
կծկել
կկոցել
կղզակ
կղմինդր
կմախք
կնճիռ
կշտամբել
կոխկորտել
կոկորդ
կողակ
կողակ
կողք
կողք կողքի
կոմբայն
կոմիսիոն
կոկակ
կոփել
կոթնել
կոկոսալ
կոճիկ
կոնջուն (ինչ)
կոնջուն (ինչպիսի)
կսմթել
կտրիճ

կտրիչ
կրթել
կրիա
կրծել
կրկնօրինակ
կրտսեր
կցկտուր
կտրծք
կրծոսկր
կրծքային
կքել

Դ

հագին
հագիվագ
հախճապակյա
հակառակորդ
հակաօդային
հաղարջ
հաղթ
հաղորդել
հաճախորդ
համարձակ
համարյա
համբերել
համբույր
համբուրել
համբնաց
համբնկնել
հայացք
հայելի
հայթայթել
հայհոյանք
հանապազօրյա
հանգուցյալ
հանդիպակաց
հանդուգն
հանկարծ
հանկարծակիի գալ
հանրագույր
հանցանք
հաշմանդամ
հաչել
հապճեպ
հապշտապ
հաջորդ
հառաչ
հառել
հասարակած
հարավ
հարբել
հարդ
հարդարել
հարթ

հարձակվել
հարյուր
հարյուրյակ
հարսանեկան
հարցնել
հարցուփորձ
հարևան
հափշտակել
հեճկվալ
հեճյալ
հեղափոխություն
հեղափոյզ
հեղախուզական
հեղաձգել
հեղգհեղե
հեղթ
հեղիաթ
հիանալ
հինավուրց
հինգշաբթի
հղկել
հյուր
հյուղ
հյուսիս
հյուսք
հյուր
հյուրընկալ
հնգօրյակ
հնէաբան
հնոցապան
հնչյուն (ինչ)
հնչուն (ինչպիսի)
հնօրյա
հոբելյան
հոբելյար
հոգաբար
հոգեվիճակ
հոգի
հոգակ
հոգնել
հոգոց
հոգս
հոկեյ
հոպոպ
հովար (գլխարկի)
հովիար
հոտնկայս
հորդ
հորեղբայր
հորթ
հոռալ
հոռակ
հրաձիգ

կրթիտ
կրճվել
կուտթի
կուրիքան
կոդս ցնդել
կեկիկ

2

ձագ
ձախորդ
ձանձրույթ
ձգրել
ձևոներեց
ձևոքից ձևոք
ձերբակալել
ձիգ
ձմեռային
ձյութ
ձյուն
ձվածեղ

2

զողանջուն (ինչ)
զողանջուն (ինչպիսիք)

Ճ

ճահճուր
ճամբար
ճամպուկ
ճամփա
ճանապարհ
ճանկռել
ճառագայթ
ճարճարյուն
ճեղքել
ճևպրեթաց
ճիգ
ճկել
ճկույթ
ճղճիմ
ճողվյուն
ճոճոյալ
ճոնչալ
ճովողել
ճովողյուն
ճրագ

Մ

մագաղաթ
մագլցել
մագապուրծ
մագ-մորուք
մաթեմատիկա

մակընթացություն

մահիճ
մաղթել
մանրագնին
մանրել
մանր-մուկ
մանրուք
մառախուղ
մառախապապ
մասշտաբ
մապրան
մապույց
մապուռ
մարագ
մարգագեփին
մարգարև
մարգարիք
մարդ
մարմար
մզանալ
մկամաղձիկ
մկ-կրկու
մկճառագի
մկդմորոք
մկդք
մկնաշնորհ
մկն-մկնակ
մկջ
մկջրնդմեջ
մկջրնդ
մկջք
մկրաքայա
մկրթընդմերթ
մկրթ ընդ մերթ
մկթամած
մկթերք
մկթնաղ
մկթուլորպ
մկայն
մկանգամայն
մկանգամից
մկանգամյա
մկգամած
մկգուցե
մկ-կրկու
մկթև
մկիարդ
մկիտոն
մկմիայն
մկմանց
մկնչդեռ
մկնչև
մկթորև

միջև

մի քանի
միօրինակ
միկրալ
մշակույթ
մշակութային
մշրնջենական
մորեղբայր
մորթ
մոռալ
մոմոռալ (մոմոռոգոլ)
մայնել
մոնչուն
մորածկոր
մորախոգ
մորացածին
մորմալ (կսկծալ)
մորմոռ
մորիկ
մրցել
մուգ
մուգ կապույտ
մուլփիպլիկացիոն
մումիա
մուրացկան

3

յող
յութ
յութանատուն
յութանայա
յութաբանչյուր
յութինակ

Լ

նախքան
նախանցյալ
նախընտրել
նախկին
նախշ
նախքան
նախօրև
նախօրյակ
նախօրք
նախասարդյան
նալթ
նան
նեղվածք
նևրաճիգ
նևր-աղեղ
նևրոգություն
նևրթին
նևրյգ
նևրի

նյարդ
նյութ
նողկանք
նորրնծա
նորրնփր
նորրգել
նսրվածք
նուրբ

Շ

շարաթ
շարաթօրյակ
շազանակ
շաղախ
շաղափ
շաղկապ
շամպայն
շամփուր
շանթ
շաչուն (ինչ)
շաչուն (ինչպիսիք)
շառագունել
շառաչուն (ինչ)
շառաչուն (ինչպիսիք)
շարք
շեղք
շեղջ
շեթեփ
շեփոք
շղթա
շյուղ
շևորի
շոգ
շողոթթթթ
շոյել
շորթել
շարթել
շոռալ
շրխկալ
շրջագալել
շրջադարձ
շրջակայք
շրոտմոտ
շուրափույթ
շուրթ
շուրթերկրյա
շուրթօրյա
շիտթ
շեղ
շեթթ
շ

Ո

ոգելից
ոգի
ոլոր-մոլոր

ոդր
ոդկույզ
ոդջ
ոդջ-առոդջ
ոդջուն
ոչ մի
ոչ ոք
ոչիլ
ոռոգել
ոսկեգոծ
ոսկեկառ
ոսկեկարս
ոսկյա
ոսկոր
ոսոխ
ոսպայն
ոսպուն
ովե
ովիցե
որակյալ
որբ
որդ
որդի
որդյակ
որթ
ործկալ
որկոր
որձ
որովիներև
որակագի
որակի
որջ
որսորդ

Չ

չարաճճի
չարթաշ
չափսիկ
չիկչիկալ
չոչիկ
չորթշարթի
չորթորդ
չորել
չքնաղ
չ

Պ

պակաս-պոռաթ
պահածո
պայթյուն
պայքար
պայտանակ
պանդուխտ
պանթևոն
պաշտոնյա
պանկել

պապակ
պապանյակ
պապկանել
պապենի
պապենիվեր, պապենի
վեր
պապենեն
պապշգամբ
պապրվակ
պապրույզ
պապաշյուր
պապապ-սարապ
պարգև
պարթև
պաքսիմաթ
պերճ
պիղծ
պղպղ
պղպղ
պղնել
պղն
պղպապրյա
պղթակալ
պղթաքոյծ
պղթույր
պղթախողմ
պղնել

Ջ

ջախջախել
ջարթ
ջարթուրթուր
ջարթուրթուր
ջղային
ջրաղաց
ջրամբար
ջրանցք
ջրասույզ
ջրիորդան, ջրորդան
ջղթակ
ջղիակ

Ռ

ռաղիտ
ռաղիտրույունիչ
ռասա
ռևակցիա
ռեփոթ
ռելիենփ
ռիլճ
ռնդեղջուր
ռոճիկ
ռունգ

Ս

սաթ
սահանք

սաղարթ
սայթաքել
սանդուղք
սանձարձակ
սանրվածք
սանույց
սարդոստայն
սարսուռ
սարք
սափրվել
սգալ
սեթենթել
սեթենթում
սեղմել
սերկելի
սթափվել
սիգալանձ
սիմֆոնիա
սխտոր
սկեսրայր
սկզբունք
սկյուռ
սկուտեղ
սմբակ
սյուն
սյունակ
սյուք
սոխառած
սովորույթ
սպա
սպանախ
սպիտակուց
սրացվածք
սրորջրյա
սրուզարք
սրուդիա
սրախողխող
սրբնթագ
սրթսրթալ
սրճաղաց
սրտառուչ
սրտարտուփ
սուբյեկտ
սուբյեկտիվ
սուզ
սուսամբար
սուքք
սփոփել
սփռել
սփրթնել
սքանչելի
սկայա

սնեռել
Վ
վագր
վագք
վաթսուն
վախճան
վաղնջական
վաղորդայն (ինչ)
վաղորդյան (ո՞ր)
վաղօրոք
վաճառք
վայրէջք
վայրկյան
վայրկենական
վանք
վառելանյութ
վառվածուն
վառառողջ
վառթար
վարագույր
վարակ
վարգ
վարդ
վարդապետ
վարկ
վարկաբեկել
վարձ
վարտիք
վարք
վարքուբարք, վարք ու
բարք
վերամբարձ
վեր կենալ
վերջ
վերջիվերջո, վերջ ի
վերջո
վեցօրյակ
վիտալ
վիթխարի
վիրաբույժ
վճար
վոլեյբոլ
վոնդել
վրառ
վրդովել
վրձին
վրնջյուն
Տ
տրապա
տրախտակ
տրադիտակ

տրասք
տրաս - տրասնեքոս
տրասք-տրասնեքոս
տրասնամյա
տրասնօրյա
տրանցարի
տրար
տրարօրինակ
տրափողակ
տրաքղեղ
տրաքսի
տրեդի-անտրեդի
տրեդյակ
տրեդ-տրեդ
տրեսակ-տրեսակ
տրինգերագնաց
տրինգերք
տրդամարդ
տրնօրեն
տրոթ
տրովմա
տրորթ
տովյալ
տրամվայ
տրովեյրուս
տրքնել
Ր
րոպե
Ց
ցամքոց
ցայտել
ցանց
ցալուկ
ցաքուցրիվ, ցաք ու ցրիվ
ցիրուցան
ցից
ցնձալ
ցնցել
ցնցովի
ցնցող
ցպահանջ
ցուցադրախտակ
ՈՒ
ուխամյա
ուխսուն
ուխտ
ուխտագնաց
ուղի
ուղարկել
ուղիղ
ուղղագիծ

ուղտ
ուղտաբեռ
ունկնդիր
ուռկան
ուռչել
ուռուցիկ
ուրիժ
ուրագ
ուրախ-զվարթ
ուրբաթ
ուրց
Փ
փաթաթել
փախչել
փամփոշւր
փայլփլել
փայտյա
փայծաղ
փառք
փասիան
փարթամ
փափագ
փափուկ
փնթակ
փեղկ
փթթել
փլվածք
փղձկալ
փնթափնթալ
փոխըմբռնում
փոխնիփոխ
փոխօգնություն
փողկապ
փողփողալ

փորձ
փոցիս
փոքր-ինչ
փչանալ
փոթկալ
փռչալ
փրախտ
փրել
փրփուր
փքուն
Ք

քաղիան
քաղվածք
քաղց
քաղցր
քաղցրահնչյուն
քաղցր-մեղցր
քամելոտն
քայլվածք
քանդակագարդ
քանի որ
քառամյա
քառասուն
քառասունամյա
քառորդ
քարեքար
քարճիկ
քացախ
քափ-քրտինք
քերթել
քղանցք
քմահաճ
քննախույզ
քնքուշ

քստք
քվևարկել
քրթանջյուն
քրեական
քրքրել
քուրջ
Օ
օագիս
օբյեկտ
օբյեկտիվ
օգնել
օղ
օթևան
օժիված
օլիմպիադա
օձ
օձիք
օճառ
օջախ
օվկիանոս
օլտարերկրյա
օրական
օրեցօր
օրստօրն
օրիորդ
օրինել
օրնիքուն
օրոր
օրրան
օր օրի
օքսիդ
Ֆ
ֆեռդալ
ֆինն
ֆշալ

ստղադր
սայթաքել
սանդուղք
սանձաքան
սանթվածք
սատույց
սարդոստայ
սարսուռ
սարք
սափրվել
սգալ
սեճենեթել
սեճենեթում
սեղմել
սերկեհի
սթափվել
սիգապանձ
սիմֆոնիա
սխարհ
սկզբունք
սկյութ
սկոպիտեղ
սմբակ
սյուն
սյունակ
սչոյք
ստիպառած
տվիրոյյթ
տպա
տպանախ
տպիտակուց
տրգիվածք
տրոյքոյա
տրուզարք
տրուդիա
տրախտղխոդ
տրնթազ
տրթսթազ
տրնադան
տրպատուչ
տրտարտոփ
տուրյելկոյ
տուրյելկոփ
տուզ
տուամբար
տուրք
տիտիկ
տիռնել
տիքոնել
տըսանչի
տւաչալ

ՀԱՅՈՑ ԼԵՁՈՒ
ՍՈՒՄԱՆ ՄԱՐԿՈՍՅԱՆ

Խմբագիր
ՌՈՒԲԵՆ ՎԱՐՈՒՆՅԱՆ
Մկաթիչ
ՄԱՐՏԻՉ ՄԱԹԵՎՈՍՅԱՆ
Սրբագրիչ
ԴՐՈՒ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ
Էքզադրող
ԱՐՏԱԿ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

ստորագրված է
տպագրության 16.07.96 թ.
չափը 60x90 1/16
թուղթ օֆսեթ #1
տպագրական 8 մամուլ
տպաքանակը 30 000
առանձին

ՄՈՒԴԱՐ ՍԵՐԱՏԱՏԻ
կրթահամալիրի
ԱՆԻՎ
դուստր ձեռնարկության
ՇԱՐԻԿ
իրատարակչություն
375064 ԵՐԵՎԱՆ
Ը/Ա Բ-1 քաղաքային
Բ. ԲԱՐԱՋԱՆՅԱՆԻ փ.
հեռ. 73 52 10

ՀԱՎՈՐ ՄԵՂԱՊԱՐՏ
տպագրական տուն
թաժնետիրական ընկերություն
ԵՐԵՎԱՆ-9, ՏԵՐՅԱՆ 91

© ՀԱՂԻԿ ԹԵՐԵՎԱՆ 1996 թ.

